

M. MANILII ASTRONOMI
CON. PRIMVS.

Armine diuinas artis & con-
scia fati
Sidera diuersos hominum ua-
riantia casus
Celestis rationis opus dedu-
cere mundo

Aggredior . primus q̄ nouis helicon mouere
Cantibus: & uiridi nutantis uertice siluas
Hospita sacra ferens nulli memorata priorum.
Nunc mihi tu cesar patrie princeps q̄ pater q̄:
Qui regis augustis parentem legibus orbem
Concessum q̄ patri mundum deus ipse mereris
Das animum uires q̄ facis ad tanta canenda .
Iam propius q̄ fauet mundus scrutātib⁹ ipsuz
Et cupit ethereos per carmina pādere sensus .
Hoc sub pace uacat tantum: iuuat ire per ipsuz
Aera & immenso spaciātem uiuere celo:
Signa q̄ & aduersos stellarum noscere cursus .
Quod solum nouisse parum est . impensius ipsa
Scire iuuat magni penitus precordia mundi .
Que q̄ regat generet q̄ suis animalia signis
Cernere: z innumerū pbebo modulāte rferre .
Bina mihi positis lucent altaria flammis:
Ad duo templa precor duplici circundat⁹ estu

Carminis & rerum : certa cum lege canentem
Mundus z immenso uatez circum strepit orbe .
Vix q̄ soluta suis immittit uerba figuris .
Quem primuz interius licuit cognoscere terras
Munera celestum : quis enim cōdentibus illis
Clepsisset furto mundum quo cuncta regur̄t :
Quis foret humano conatus pectore tantum
Inuitis ut diis cuperet deus ipse uideri :
Tu princeps auctor q̄ sacri cyllenie tanti .
Per te iam celum interius : iam sydera nota
Sublimis aperire uias : unum q̄ sub orbem
Et per inane suis parentia finibus astra
Nomina q̄ & cursus signorum pandere uires .
Maior uti facies mundi foret & ueneranda
Non species tantum sed & ipsa potentia rerum
Sentirent q̄ deum gentes q̄ maximus esset
Nature q̄ dedit uires : se q̄ ipsa reclusit
Regalis animos primum dignata monere
Proxima tangentes rerum fastigia celo :
Qui domuere feras gentis oriente sub ipso
Quas ferat Eufratel in quas & nilus inundat :
Qua mundus redit & nigras super euolat urbis
Tum qui templa sacris coluerunt omne p̄ euuz
Delecti q̄ sacerdotes in publica uota
Officio iunxere deum : quibus ipsa potentis
Numinis accendit castam presentia mentem :
In q̄ deum deus ipse tulit patuit q̄ ministris .
Hi tantum mouere decus : primi q̄ per artem

Syderibus uidere uagis pendēcia fata .
Singula nam pprio signarunt tempora casu .
Longa per assiduas complexi secula curas .
Nascendi que cuiq; dies : que uita fuisset :
In quas fortune leges queq; hora ualeret
Quanta q; q̄ parui facerent discrimina motus .
Postq̄ omnis celi species redeuntibus astris
Percepta in pprias sedes & reddita certis
Fatorum ordinibus sua cuiq; potencia forme
Per uarios usus artem experientia fecit
Exemplo monstrante uiam . speculata q; longe
Deprendit tacitis dominantia legibus astra .
Et totum alterna mundum ratione moueri
Fatorum q; uices certis discernere signis .
Nam rudis ante illos nullo discrimine uita
In speciem conuersa operum ratione carebat :
Et stupefacta nouo pendeat lumine mundi .
Tum uelut amissis merens tum leta renatis
Syderibus : uarios q; dies incerta q; noctis
Tempora . nec similis umbras iam sole regresso
Iam propiore suis poterant discernere causis .
Nec dum & iam doctas solertia fecerat artes :
Terra q; sub rudibus cessabat uasta colonis .
Tunc q; in desertis habitabat montibus auruz
Immotus q; nouos pontus subduxerat orbis .
Nec uitam pelago nec uentis credere uota
Audebant . sed quisq; satis fauisse putabat .
Sed cum longa dies acuit mortalia corda

Et labor ingenium miseris dedit: & sua quæque
Ad uigilare sibi iussit fortuna premeudo:
Seducta in uarias certarunt pectora curas.
Et quæcūque sagax tentando repperit usus
In cōmune bonum cōmentis leta dedere.
Tunc & lingua suas accepit barbara leges
Et fora: diuersis exercita frugibus arua:
Et uagus in cecum penetrauit nauita pontum.
Fecit & ignotis itiner cōmertia terris.
Tum belli pacis que artes commenta uetustas.
Semper enim ex aliis alias profeminat usus.
Nec uulgata canam. linguas didicere uolucruz
Consultare fibras: & rūpere uocibus angui:
Solicitare umbras: imuz que Acherōta mouere:
In noctem que dies: in lucem uertere noctes.
Omnia conando talis solertia uicit.
Nec prius imposuit rebus finem que manumque
Quā celum ascendit ratio: cepit que profundis
Naturaz rerum causis: uidit que quod usquā est
Nubila cur tanto quaterentur pulsa fragore:
Hiberna estiuā nix grandine mollior esset:
Arderent terre: solidus que tremisceret orbis:
Cur imbres ruerent: uentos que causa moueret
Peruidit. soluit que animis miracula rerum:
Eripuit que Ioui fulmen uires que tonantis:
Et sonitum uentis: concessit nubibus ignem.
Que postquā in pprias deduxit singula causas
Vicinam ex alto mundi cognoscere molem.

Intendit: totum q̄ animo cōprehendere celum.
Attribuit q̄ suas formas sua nomina signis
Qual q̄ uices agerent certa sub forte notauit.
Omnia q̄ ad numen mundi faciem q̄ moueri
Syderibus uariis mutantibus ordine fata.
Hoc mihi surgit opus non ullis ante sacratum
Carminibus: faueat magno fortuna labori.
Annosa & molli contingat uita senecta.
Vt possim rerum tantas emergere moles
Magna q̄ cum p̄uis simili percurrere cura

De origine mundi.

ET quoniam celo carmē descendit ab alto
Et uenit in terras fatorū cōditus ordo:
Ipsa mihi primum nature forma canenda est.
Ponendus q̄ sua totus sub imagine mundus.
Quē siue ex nullis repetentem semina rebus
Natali quoq̄ egere placet: semper q̄ fuisse
Et fore principio pariter fato q̄ carentem.
Seu p̄mixta chaos rerum primordia quondam
Discernit partu: mundum q̄ enixa nitentem
Fugit in infernas caligo pulsa tenebras.
Siue indiuiduis in idem reditura soluta
Principis natura manet post secula mille:
Et pene ex nihilo summuꝝ nihilum q̄ futurum
Ceca q̄ materies celum perfecit & orbem.
Siue ignis fabricauit opus flamme q̄ micantes
Que mundi fecere oculos habitāt q̄ per omne
Corpus: & in celo uibrantia fulmina fingunt.

Seu liquor hoc peperit sibi quo riget arida rerū
Materies : ipsumque uocat quo soluitur ignem.
Aut neque terra patre nouit : nec flamma : nec aer
Aut humor : faciunt que deum per quatuor artus
Et mundi struxere globum : prohibet que requiri
Ultra se quicquam : cum per se cuncta creantur .
Frigida ne calidis desint aut humida siccis .
Spiritus aut solidis : sit que hec discordia cōcori
Quare uexus habilis & opus generabile fingit
At que omnis partus elementa rapacia reddunt .
Semper erit genus in pugna : dubium que manebit
Quod latet . & tantum super est hominum que deum que .
Sed facies quecumque tamen sub origine rerum
Conuenit : & certo digestum est ordine corpus :
Ignis in ethereas uolucer se sustulit auras
Summa que complexus stellatis culmina celi
Flammaram uallo natura menia fecit .
Proximus in tenuis descendit spiritus auras
Aera que extendit medium per mania mundi .
Ignem flatus alit uicinis subditus astris .
Tercia fors nudas strauit flatus que natantis
Aequora perfudit toto nascentia ponto
Ut liquor exhalet tenuis : atque euomat auras :
Aera que ex ipso ducentem semina pascat .
Ultima subsedit glomerato pondere tellus .
Conuenit que uagis limus permixtus harenis :
Paulatim ad summum tenui fugiente liquore .
Quo que magis puras humor successit in undas :

Et siccata magis strinxerunt equora terras :
A diacuit q̄ cauis fluuidum cū uallibus equor̄
Emerlere fretis montes : orbis q̄ per undas
Exiit uasto clausus tamē undiq̄ ponto .
I ma q̄ de cunctis mediam tenet undiq̄ sedem .
I dc̄ro q̄ manet stabilis : quia totus ab illa
T antundem refugit mundus . fecit q̄ cadendo
V ndiq̄ ne caderet . medium totius & imum est
I ēta q̄ cōtractis consistunt corpora plagis :
E t concurrēdo p̄hibent in longius ire .
E t nisi librato penderet pondere tellus
N on ageret cursus mūdi subeuntibus astris
P hebus ad occasuz : & nunq̄ remearet ad ortū
L una ue submersos regeret p̄ inania cursus .
N ec matutinis fulgeret lucifer horis
Hesperos immenso dederat qui lumē olympo .
N unc quia non imo tellus deiecta profundo
S ed medio suspensa manet : sunt puia cuncta
Q uo caderet subeat celum rurſus q̄ resurgat .
N am neq̄ fortuitos ortus surgentibus astris :
N ec totiens possum nascentē credere mundum
S olis ue assiduos partus & fata diurna :
Q uom facies eadem signis p̄ secula constet :
I dem phebus eat celi de partibus isdem
L una q̄ p̄ totidem luces mutetur & orbis :
E t natura uias seruet quas fecerat ipsa .
N ec tirocinio peccet circum q̄ feratur
A eterna cū luce dies . q̄ tempora monstret

Nunc his nunc illis eadem regionibus orbis
Semp & ulterius uadentibus ortus ad ortus
Occasum ad obitus celum cum sole pennet.

Quare terra sit rotunda.

Nec uero tibi natura admiranda uideri
Pendentis terre debet: cū pendeat ipse
Mundus: & in nullo ponat uestigia fundo.
Quod patet ex ipso motu cursu q̄ uolantis
Quoz suspensus eat p̄hebus: cursuz q̄ reflectat
Huc illuc: agiles & seruet in ethere metas.
Quom luna & stelle uolitent per inania mundi.
Terra quoq̄ aerias leges imitata pependit.
Est igitur tellus mediam sortita cauernam
Aeris: & toto pariter sublata profundo.
Nec patulas distēta plagas: sed cōdita in orbē
Vndi q̄ surgentem pariter pariter q̄ cadentez
Hec est nature facies. sic mundus & ipse
In cōuexa uolans teretes facit esse figuras
Stellarum solis q̄: orbem lune q̄ rotundum
Aspicimus tumido querentis corpore lumen:
Quod globus obliquos totus non accipit ignē
Hec eterna manet diuis q̄ simillima forma:
Cui neq̄ principium ē usquā nec finis in ipso.
Sed similis toto remanet: per que omnia par ē
Sic stellis glomerata manēt mūduz q̄ figurāt.
Idcirco terris non omnibus omnia signa
Conspicim⁹, nusquā inuenies fulgere Canopū
Donec niliacas per pontum ueneris oras.

Sed querent Helicen quib⁹ ille supuenit ignis
Quod laterū tract⁹ habitāt: mediū q³ tumores
Eripiunt terre celum uisus q³ coercent
Te testem dat luna sui glomerabilis orbis
Que cuz merfa nigris per noctē deficiis umbris
Non omnis pariter confundis sydere gentis.
Sed prius eoe querunt tua lumina gentes.
Post medio subiecta polo quecunq³ coluntur.
Ultima ad hesperios infectis uolueris alis.
Sera q³ in extremis quatiuntur gentibus era.
Quod si plana foret tellus semel icta p omnes
Deficeret pariter toto miserabilis orbe.
Sed quia per teretez deducta ē terra tumorē:
His modo post illis apparet Delia terris:
Exoriens simul atq³ cadens quoz fert in orbē
Vtrinq³ accliuus pariter decliua iungit
Atq³ alios superat gyros alios q³ relinquit.
Ex quo colligitur terrarum forma rotunda.
Hanc circum uarie gentes hominū atq³ ferarū
Aerie q³ colunt uolucres. Pars eius ad arctos
Eminet: austrinis pars est habitabilis oris.
Sub pedibus q³ iacet nostris: supra q³ uidetur
Ipsa sibi fallente solo decliua longa:
Et pariter surgente uia pariter q³ cadente.
Hanc ubi ad occasus nostros sol alpicit ortus
Illic orta dies sopitas excitat urbis.
Et cum luce refert operum uadimonia terris.
Nos in nocte sum⁹ somnos q³ in membra locam⁹

Pontus utrosq; suis distinguit & alligat undis
Hoc opus immensi cōstructum corpore mundi
Membra q; nature diuersa condita forma
Aeris atq; ignis terre pelagi q; iacentis
Vis anime diuina regit. sacro q; meatu
Conspirat deus & tacita ratione gubernat.
Et multa in cunctas dispensat federa partis
Alter ut alterius uires faciat q; feratq;
Summa q; p uarias maneat cognata figuraf.

De duodecim signis

DVnc tibi signorum lucētis undiq; flāmas
Ordinibus certis referā. p̄mu3 q; canentē
Que media obliquuz p̄cingunt ordine mūdū
Solem q; alternis uicibus p̄ tempora portant.
Atq; alia aduerso luctantia sydera mundo
Omnia que possis celo uariare sereno.
Equibus & ratio fatorum ducitur omnis
Vt sit idem mundi primū quod cōtin3 arce3.

De Ariete

AVrato princeps aries in uellere fulgens
Respicit admirās aduersū surgere taurū
Summisso uultu geminos & fronte uocantem.
Quos sequitur cancer: cācrū leo: uirgo leone3
Aequato tum libra die cum tempore noctis
Attrahit ardenti fulgentem scorpion astro.
In cuius caudam contentum dirigit arcum
Mixtus eqno: uolucrē missurus iamq; sagittā.
Tum uenit angusto capricorn⁹ sydere flexus.

Post hunc inflexam diffundit aërius urnam
Piscibus assuetas auide subeuntibus undas.
Quos aries tangit claudentis ultima signa.
Atqui fulgentis celum consurgit ad Arctos
Omnia que summo despectant sidera celo.
Nec norunt obitus . uno q̄ in uertice tantum
In diuersa site celum q̄ et sidera torquent .
Aera per gelidum tenuis deducitur axis
Libratum q̄ regit diuerso cardine mundum .
Sydereus circa medium quem uoluitur orbis
Aethereos q̄ rotat cursus immotus . at ille
In binas arctos magni per inania mundi
Per q̄ ipsum terre directus conspicit orbem .
Nec uero e solido stat robore corporis eius :
Nec graue p̄d̄ habz qd̄ on̄ ferat etheris alti
Sed quom aer omnis semper uoluatur in orbz
Quo q̄ semel cepit totus uolet undiq̄ in ipsum
Quoddā q̄ in medio ē circa qd̄ cūcta mouentur
Vsq̄ adeo tenue ut uerti non possit in ipsum :
Nec iam inclinari : nec se conuertere in orbem .
Hoc dixere axes quia motum non habet ulluz .
Ipse uidet circa uolitantia cuncta moueri .
Summa tenent eius miseris notissima nautis
Signa : per immensum cupidos ducentia p̄otuz .
Maiorem q̄ Helice n̄ aior decircinat arcum .
Septem illam stelle certantes lumine signant :
Qua duce per fluctus grate dant uela carine .
Angusto Cinosura breuis torquetur in orbe

Tam spacio q̄ luce minor, sed iudice uincit
 Maiorem tyro, penis hec certior auctor
 Non apparentem pelago querentibus orbem.
 Nec paribus posite sunt frōtibus, utraq; caudā
 Vergit in alterius rostro: sequitur q; sequētez.
 Has interfusus circum q; amplexus utranq;
 Diuidit z cingit stellis ardentibus Anguis :
 Ne coeant abeant ue suis a sedibus unq̄ .
 Hunc intermedium q; orbem quo sydera septēz
 Per bis sena uolant contra nitentia signa
 Mixta ex diuersis cōsurgunt uiribus alstra
 Hinc uicina poli celi q; hinc proxima flammis.
 Que quia dissimilis qua pugnat temperat aer
 Frugiferum sub se reddunt mortalibus orbez.
 Proxima frigentis arētos boream q; rigentēz
 Nixa subit species gēibus sibi cōscia cause.
 A tergo nitet Arētophilax idem q; Boetes :
 Quod simul is iunctis instat de more uiuencis :
 Arcturum q; rapit medio sub pectore secum.
 At parte ex alia claro uolat orbe Corona
 Luce micans uaria, nam stella uincitur una
 Circulus in medio radians : que proxia fronte
 Candida q; ardenti distinguit lumina flamma
 Gnōsia deserte fulgent monumenta puelle .
 Et lyra deductis per celum cornibus inter
 Sidera cōspicitur, qua quōdā ceperat Orphe⁹
 Omne quod attigerat cantu: manes q; per ip̄os
 Fecit iter: domuit q; infernas carmine leges .

Hinc celestis honos similis q̄ potentia cause :
Tunc silvas & saxa trahens nunc sydera ducit.
Et rapit immensum mundi reuolubilis orbem.
Serpentem magnis Op̄i uiscus non sine signis
Diuidit: & toto mergentem corpore corpus
Explicat. & nodos sinuata q̄ terga per orbem
Respicit. ille tamen molli ceruice reflexus
Eminet effusus per laxa uolumina palmis.
Semper erit paribus bellus quia uiribus equat
Proxima fors Cycni quem celo Iupiter ipse
Imposuit: forme precium qua cepit amantem
Quom deus in niueum descendit uersus olorem.
Terga q̄ fidenti subiecit plurima Lede.
Nunc quoq̄ deductas uolitat stellatus in alas.
Hinc imitata nitent cursu n̄ habitum q̄ sagitte
Sydera. Tum magni Iouis ales fertur in altum
Assueto uolitans gestet ceu fulmina mundi
Digna Ioue & celo quod sacris instruit armis.
Tuz quoq̄ de ponto surgit Delphinus ad astra
Oceani celi q̄ decus: per utrūq̄ sacratus.
Quem rapido conatus equus cōpren̄dere cursu
Festinat: pectus fulgenti sydere clarus.
Et finitur in Andromeda: quā Perseus armis
Eripit & sociat sibi. cui succedit iniquo
Diuisum spacio q̄ tertia lampada dilpar
Conspicitur paribus Deltoton nomine sydus
Ex simili dictum: Cepheus q̄ & Cassiopeia.
Nec uacuum solis fulgentem deserit orbem.

Sic in utrūq; mouet mundum & cōtraria reddit
 Hanc qui surgentem primo cum redditur ortu
 Mentis ab excelso speculatur uertice Tauri:
 Euentus frugum uarios & tempora dicunt.
 Que q; ualutudo ueniat: concordia quanta
 Bella facit: pacem q; refert. uarie q; reuertēs
 Sic mouet ut uidit mundum uultu q; gubernat.
 Magna fides hoc posse. color curlul q; micātis
 In radios: uix sole minor nisi q; procul herens
 Frigida ceruleo contorquet lumina uultu.
 Cetera uincuntur specie. nec clarius astrum
 Tingitur oceano celum ue reuulit ab undis.
 Tuz Pro: yō: uelox q; Lep⁹. tū nobilis Argo
 In celum subducta mari q; prima cucurrit
 E meritum magnū mundum tenet acta pcellis:
 Seruando dea facta deos. Cui proxim⁹ anguis
 Squamea dispositis imitatur lumina flammis.
 Et Phebo sacer ales: & olim grat⁹ Iaccho
 Crater: & duplici Centaurus imagine fulget:
 Pars hominis: tergo pectus cōmixtus equino
 Ips⁹ hinc mundi templuz est: uidtrix q; solutis
 Ara nitet sacris. uastos cum terra gigantes
 In celum furibunda tulit: timidi quoq; magnos
 Quesiuerē deos. dubitauit Iupiter ipse
 Quod poterat nō posse timēs: cū surgere trāz
 Cerneret & uerti naturam crederet omnem:
 Montibus atq; alios aggestos crescere mōtis
 Et tam uicinos fugientia sydera collis

Arma importantes : & rupta matre creatos
 Discordes uultu permixta q̄ corpa partus .
 Hostiferum nec dum sibi quenq̄ numina norāt
 Si qua forent maiora suis . tūc Iupiter are
 Sydera cōstituit : que nūc quoq̄ maxia fulgēt,
 Quam p̄pter Cetus cōuoluēs squamea terga
 Orbibus insurgit tortis & fluctuat aluo :
 Intentans morsu similis iam iamq̄ tenenti .
 Qualis ad exposite fatum cepheidos undis
 Expulit adueniens ultra sua litora pontum .
 Tum notius piscis uenti de nomine dictus
 Exurgit de parte noti . cui cūcta feruntur
 Flexa pingentis stellarum flumina gyros .
 Vterius capiti cōiungit aquarius undas
 Annis & in medium coeunt & sydera miscent
 In penas signata suas . iuxta q̄ relictam
 Andromedam uastos metuentem piscis hiat⁹ .
 Expositam ponto deflet scopulis q̄ reuictam .
 Ne ueterem Perseus celo quoq̄ seruet amorē
 Auxilio q̄ iuuet fugienda q̄ gorgonis ora
 Sustineat spoliū q̄ sibi testem q̄ uidenti .
 Tum uicina ferens flexo uestigia thauro
 Eniochus studio mundum & nomen adeptus .
 Quē primuz curru uolitantem Iupiter alto
 Quadriugis conspexit equis : celo q̄ sacrauit .
 Tum subeunt heci claudentes sydere pont . m
 Nobilis & mundi nutrito rege capella .
 Cuius ab uberib⁹ magnū ille ascendit olympū

Lacte fero crescens ad fulmina vim q̄ tēnādi.
Hanc ergo eternis merito sacrauit in altris
Iupiter: et celi celum mercede repēdit.
Pleiades Hiades q̄ feri ps vtraq̄ tauri
In boream scandunt, hec sunt aquilonia signa.
Aspice nunc infra solis surgencia cursus:
Que sup̄ exultas labuntur sydera terras.
Que q̄ intra gelidum capricorni sydus et axeꝝ
Imo subnixu. n. vertuntur lumina mundo.
Altera pars orbis sub aquis iacet iūta nobis.
Ignore q̄ hominum gentes, nec transita regna
Commune ex vno lumen ducentia sole.
Diuerſas q̄ vmbraſ. leua q̄ cadētia signa
Et dextros ortus celo spectantia verio.
Nec minor est illis mundus, nec lumine peior
Nec numerosa minus nascuntur sydera in orbe
Cetera non cedunt, vno vincuntur in astro
Augusto, sydus nostro quod contigit orbi.
Cesar nunc terris, post celo maximus auctor.
Cernere vicinum geminis licet Oriona
In magnam celi tendentem brachia partem.
Nec minus extento surgentem ad sidera passu.
Singula fulgentis humeros, cui lumina signāt.
Et tribus obliquis demissus ducitur ensis.
At caput Orion excelso immensis olym̄po
Per tria subducto signatur lumina vultu.
Non q̄ clara nimis sed q̄ magis alta recedant.
Hec duo p̄ totum decurrunt sydera mundum.

Subsequitur rapido contenta canicula cursu.
Qua nullum terris uiolentius aduenit astrum.
Nec grauius cedit. nec horrens frigore surgit.
Has inter solis q̄ uias arctos q̄ latentis
Axem q̄ mundi stridentem pondere torquent
Orbe peregrino celum depingitur astris:
Que notia antiqui dixerunt sydera uates:
Ultima que mundo semper uoluntur in imo.
Quis inuexa manent celi fulgentia templa:
Nusquā conspectu redeuntia cardine uerso.
Sub limem speciem mundi similis q̄ figuras
Astrorum referunt. & uersas frōtibus arctos
Vno distingui medias claudi q̄ dracone
Credimus exemplo. quōis fulgentia uisus
Hunc orbem celi vertentis sidera cursu
Cardine tam simili fultum q̄ vertice pingit.
Hec igitur magno diuisas ethere sedes
Signa tenent mundi totum deducta per orbem.
Tu modo corporeis similes ne quere figuras
Omnia q̄ equali fulgentia membra colore
Deficiat nihil et uacuum qua lumine cessit.
Non poterit mundus sufferre incendia tanta
Omnia si plenis ardebunt sidera membris.
Quicquid subduxit flammis natura pepercit
Succubitura oneri: formas disungere tantuz
Contenta: et stellis ostendere sidera certis.
Linea designat species: atq̄ ignibus ignes
Respōdēt media extremis atq̄ uelima summis

Creduntur satis est si se non omnia celant
Precipue medio cum luna implebitur orbe.
Certa nitent mundo cum luna conditor omne
Stellarum vulgus fugiunt sine nomine signa.
Plura licet vacuo tum cernere sidera celo.
Nec fallunt numero nec paruis mixta ferunt.
Et quod clara magis potest cognoscere signa
Non varios obitus norunt variosque recursus.
Certa sed in proprias oriuntur sidera luces.
Natalesque suos occasumque ordine seruant.
Nec quicquam tanta magis est mirabile mole
Quam ratio et certisque legibus omnia patet.
Nusquam turba nocet, nihil illis partibus errat
Latius et leuius mutato ve ordine fertur.
Quid tam confuse specie? quid tam vice certum est?

De eternitate mundi.

Mibi tam presens ratio non vlla videtur
Quam pateat mundum diuino numine verti.
Atque ipsum esse deum, nec forte consue magistra.
Ut voluit credi qui primus menia mundi
Seminiibus struxit minimis inque illa resoluit.
Equis et maria et terras et sidera celi
Aetheraque immensos fabricantem finibus orbis
Soluentemque alios constare, et cuncta reuertit
In sua principia et rerum mutare figuras.
Quis credat tantas operum sine numine moles
Ex minimis cecoque creatum federe mundum?
Si fors ista dedit nobis, fors ipsa gubernet.

At cur dispositis vicibus consurgere signa
Et velut imperio prescriptos reddere cursus
Cernimus: ac nullis properantibus vlla reliq̄:
Cur eadem estiuas exornant sydera noctes
Semper: et hibernas eadem: certam q̄ figurā
Quisq̄ dies reddit mundo: certam q̄ relinquit:
Iam tum cum graie verterunt pergama gētes
Arctos et Orion aduersis fontibus ibant.
Hec contenta suos in uertice flectere gyros
Ille ex diuerso vertentem surgere contra
Obuius et toto semper decurrere mundo.
Tempora q̄ obscure noctis deprendere signis
Iam poterant celum q̄ suas distinxerat horas
Quot post excidiū troie sunt eruta regna:
Quot capti populi: quotiens fortuna per orbē
Seruitiū imperium q̄ tulit varie q̄ reuertit:
Troianos cineres in quantum oblita refouit
Imperium, fatis Asiae iam grecia pressa est.
Secula dinumerare piget: quotiēs q̄ recurrēs
Lustrauit mundum vario sol igneus orbe.
Omnia mortali mutantur lege creata.
Nec se cognoscunt terre vertentibus annis
Exutas variam faciem per secula gentes.
At manet in columis mundus, sua q̄ oīa seruat
Que nec longa dies auget minuit q̄ senectus.
Nec motus puncto currit: cursus q̄ fatigat.
Idem semper erit: quoniam semper fuit idem.
Non alium videre patres alium ve nepotes

Aspicient. deus est qui non mutatur in euo.
Nunq̄ transuersas solem decurrere ad arctos.
Nec mutare vias et in ortum vertere cursus
Auroram q̄ nouis nascentem ostendere terris
Nec lunam certos excedere luminis orbis
Sed seruare moduz quo crescat quo ve recedat
Nec cadat in terram pendentia sydera celo.

De paralellis circulis

Circulus ad boreaz fulgentē sustinz arctō
Sex q̄ fugis solidat celi vertice partes.
Alter ad extremi decurrēs sydera cācri
In quo consummat p̄hebus lucem q̄ moramq̄:
Tarda q̄ per longos circūfert lumina flexus:
Aestiuum medio nomen sibi sumit ab estu.
Temporis et titulo potitur meta q̄ volantis
Solis. et extremos designat feruidus actus.
Et quique in partes aquilonis distat ab orbe.
Tercius in media mundi regione locatus
Ingenti spira totum percingit olympum:
Parte ab vtraq̄ vidēs axe3. quo lumie p̄hebus
Componit paribus numeris noctem q̄ die3 q̄.
Veris et autumnū currens per tēpora mixta
Cum medium equali distinguit limite celum.
Quatuor et gradibus sua t̄ila reducit ab estu.
Proximus hunc vltra brumalis noīe cingens
Vitima designat fulgentis lumina solis.
In uia q̄ obliqua radiorum munera flamma
Dat pariter minimum nobis. sed fimbis illis

Quos super incubuit longa stant tempora luce
 Vix q̄ dies transit candentem extenta p̄ estuz.
 Bis q̄ iacet binis summotus partibus orbis .
 Vnus ab his super est extremo proximus axi
 Circulus: austrinas qui strigit z obsidit arctos
 Hic quoq̄ brumalē per partes quinque reliq̄t
 Et quātū a nostro sublime cardine gyrus:
 Distat ab aduerso tantundem proximus illi .
 Sic tibi per binas vertex a vertice partis
 Diuisus duplici summa circumdat olimpum.
 Et p̄ quinque notat signantis tempora fines.
 Huius eadem est via que mūdo: pariter q̄ rotāt
 Inclues, socios q̄ ortus occasibus equant.
 Quando quidem sexto quo totus voluit orbis
 Fila trahunt alti circū comitantia celi:
 Interualla pari seruantes limite semper
 Diuisos q̄ semel finis sortem q̄ dicatam.
 Sūt duo quos recipit ductos a vertice vertex
 Inter se aduersi: qui cunctos ante relatos
 Se q̄ secant gemino coeuntes cardine mundi.
 Transuerso q̄ polo rectum ducuntur in axem.
 Tempora signantes anni; celum q̄ per astra
 Quatuor in partes diuisum mensibus equis .
 Alter ab excelso decurrens limes olimpo
 Serpentis caudam siccas et diuidit arctos:
 Et iuga chelarum medio volitantia gyro.
 Sed dimensa suis consumere tempora signis
 Non casus opus est, magni sed numinis ordo.

Hec igitur texunt equali sydera tractu
Ignibus in varias celum laqueantia formas.
Altius hic nichil est, hec sunt fastigia mundi.
Publica nature domus, hinc contenta tenetur
Finibus: amplectus pontū terras q̄ iacentis.
Omnia concordi tractu veniunt q̄ cadunt q̄
Qua semel incubuit celum versum q̄ resurgit:

De magnitudine z latitudie mūdi z signoz
Ipsa autem quātū conuexo mūd^o olympo
Optineat spacium: quātis bis sena ferāt
Finibus astra: docet ratio cui nulla resistunt
Claustra: nec immense moles: cedunt q̄ recessu
Omnia succumbunt. ip̄m est penetrabile celuz.
Nāz quantū a terris atq̄ equore signa recedūt
Tantum bina patent, quātū q̄ iciditur orbis
Per medium pars efficitur tum tertia gyri
Exiguo dirimens solidam discrimine summam.
Summum igitur celū bis bina refugit ab ymo
Altera bis senis vt sit pars tertia signis.
Sed quia p̄ mediū est tellus suspenia pfunduz
Binis a summo signis discedit et ymo.
Hinc igitur quodcūq̄ supra te suspicis ipse:
Qua p̄ inane meant oculi qua q̄ ire recusant
Binis binis eqnandum ē signis sectante rotunde.
Efficiunt orbez zone qua signa feruntur
Binis sex equali spacio texentia celum.
Nec mirere vagos partus eadem esse p̄ astra
Et mixtuz ingenti generis discrimirene fatū:

Singula cuꝝ tantuꝝ teneāt : tanto qꝫ ferantur
 Tempora sex tota surgentia sydera luce.
 Restat ut ethereos finis tibi reddere coner
 Fila qꝫ dispositis vicibus comitācia celum
 Per que dirigitur signozꝫ flameus ordo.
 Circulus a summo nascentem vertice mundum
 Permeat arctophilaca petens pꝫ terga dracoīs
 Extremā qꝫ secās Hydrā: mediū qꝫ sub arstris
 Centaurum aduersus concurrat rursus in axe.
 Et redit in cetum squammosa qꝫ tergora Ceti.
 Lanigeri qꝫ notat fines clarū qꝫ Trigonum
 Andromode qꝫ sinus ymos : fastigia matris
 Principium qꝫ suum repetito cardine claudit.
 Alter in hunc mediū summū qꝫ incūbit in axem
 Per qꝫ pedes primos ceruicem transit et vrse.
 Quam septem stelle primam iam sole remoto
 Producunt nigre prebentem lumina nocti :
 Et geminis cācrū dirimit stringit qꝫ flagratē
 Ore canem: clauū qꝫ ratis que vicerat equor.
 Inde axem occultum pꝫ gyri signa prioris
 Transuersa. atqꝫ alio rursus de limite tangit
 Te capricorne: tuis qꝫ aqlā designat ab alstris:
 Per qꝫ lyrā iuersam currēs: spiras qꝫ dracoīs:
 Posteriora pedum cynosure proterit astra:
 Transuersaz qꝫ secat vicino cardine caudam.
 Hic iterum coit ipse sibi memor vnde pfectus:
 De orizonte.
T qꝫ hoc eternam finxerunt tpa sedem

Immotis per signa modis statione perenni.
Hos volucres fecere duos, nanq; alter ab ipsa
Confurgens helice medium precidit olympum
Discernit q; diem; sextam q; examinat horam:
Et paribus spacis occasus cernit et ortus.
Hic mutans per signa vices: ceu siquis eo os
Seu petit hesperios supra se circinat orbem
Verticibus super adstanten medium q; secatē
Celum et diuiso signantem lumine mundum.
Quando alius aliud medium ē. volat ora p orbē
Cuz q; loco terre celum q; et tempa mutat.
Atq; vbi se primis extollit phebuis ab vndis
Illis sexta manet quos tū premit aureus orbis
Rursus ad hesperios sexta ē vbi cedit ī ūbras
Nos primā et lummā sextā numeram⁹ vtrāq;
Et gelidum extremo lumē sentimus ab igne.
Alterius finis si vis cognoscere gyri
Circumfer facilis oculos vultū q; per orbem.
Quicqd erit celi primū terre q; supremum:
Qua coit ipse sibi nullo discrimine mundus
Reddit q; aut recipit fulgencia sydera ponto
Precingit tenui transuersum limite mundum.
Hec quo q; per totum volitabit linea celum
Hunc tantū ad mediū vergens mediū q; repēte
Orbez: nūc septē ad stellas: nūc mota sub astra
Sed quocū q; vage tulerunt vestigia plante
Has modo terraz nunc has gradientis ī oras:
Semper erit nouus et terris mutabitur arcus.

Quippe aliud celuz ostendēs aliud q̄ reliquēs
Dimidium tegit atq̄ refert. vario q̄ notauit
Fine et cum visu pariter sua fila mouentes
Hic terrestris erit quia terrā amplectit̄ orbis
Et mundum plano percingit limite gyros
Atq̄ trahens alie titulum memoratur orizon:

De zodiaco et lacteo circulis.

Is addunt aliquos diuersa fila trahētes
Inter se gyros. quorum fulgentia signa
Alter habet per que pheb⁹ moderat̄ habeās:
Subseq̄tur q̄ suo Solem vaga Delia curru.
Et quinque aduerso luctantia sidera mundo
Exercent varias nature lege choreas
Hunc tenet a summo cancer: capricorn⁹ ab imo
Bis recipit lucem qui circulus equat et ūbras:
Lanigeri et libre signo sua fila secante.
Sic per tres gyros inflexus ducitur orbis
Recta q̄ deuexo fallit v̄ stigia cliuo.
Nec visus aciem q̄ fugit: tantum q̄ notari
Mente potest sicut cernuntur mente priores:
Sed nitet ingenti stellatus bacheus orbe.
Insignem q̄ facit celato lumine mundum
Et ter vicenas partis patet atq̄ trecentas
In longum: bis sex latescit fascia partis
Que cohibet vario labentia sydera cursu.
Alter in aduersum positas succedit ad arctos
Et paulum a boree gyro sua fila reducit:
Transit q̄ inuerse per sydera cassiepe:

Inde per obliquū descendens tangens olorem
A estiuos q̄ secat finis: Aquilam q̄ supinam
Tempora que equantez girum, zonā q̄ ferētē
Solis equos intra caudam qua scorpius ardet:
Extremam q̄ sagittari leuaz atq̄ sagittam.
Inde suos sinuat flexus per crura pedes q̄
Centauri alterius, rursus q̄ ascendere celū
Incipit: arguam q̄ ratem per aplustria summa
Et medium mundi girū geminos q̄ per imum
Signa secat: subit eniochū: te q̄ vñ profectus
Cassiepia petens super ipsum Perlia transit.
Orbem q̄ ex illa ceptum concludit in illa.
Tris q̄ secat medios giros et signa ferentem
Partibus e binis quotiens preciditur ipse.
Nec querendus erit, visus incurrit in ipsos
Sponte sua, se q̄ ipse docet cogit q̄ notari.
Nan q̄ in ceruleo candens nitet orbita mundo:
Ceum missura diem subito celum q̄ recludens.
Ac veluti viridis discernat semita campos
Quam terit assiduo renouās iter orbita tractu
Inter diuisas equabilis est via partis.
Vt freta canescunt sulcum ducente carina
Accipiunt q̄ viam fluctus spumantibus vndis:
Quam tortus verso mouit de gurgite vertex:
Candidus in nigro lucet sic limes olimpo
Ceruleum findens ingenti lumine mundum.
Vt q̄ suos arcus per nubila circinat iris:
Sic superincumbit signato culmine limes

Candidus: & resupina facit mortalibus ora
Dum noua p̄ cecam vibrantur lumina noctem.
Inquirant q̄ sacras humano pectore causas
Num se deductis conetur soluere moles
Seminiibus: rara q̄ labet compage carine:
Admittat q̄ nouum laxato pectore lumen.
Quid: quasi non timeant magni cū vulnere celi
Conspiciant: feriat oculos iniuria mundi
An coeat mundus duplicis q̄ extrema cauerne
Conueniant celi q̄ oras et sydera tangant:
Per q̄ ipsos iungat nexus manifesta cicatrix
Fissuram faciens mundi stipatus et orbis
Aeriam in nebulam clara compagine versus
Incuneos cogat alti fundamina celi.
An melius manet illa fides p̄ secula prisca
Illac solis equos diuersis curribus isse:
Atq̄ aliam triuisse viam longum q̄ p̄ euum
Exultas sedes incocta q̄ sydera flammis
Ceruleam verso speciem mutasse colore:
Infusum q̄ loco cinerem mundum q̄ sepulchrum.
Fama et iam antiquis ad nos descendit ab ānis
Phetontem patrio curru p̄ signa volentem
Dum noua miratur p̄pius spectacula mundi
Et puer in celo ludit: curru q̄ superbus
Luxuriat mundo cupit et maiora parente:
Monstratas liquisse vias. orbem q̄ regentem
Imposuisse polo. nec signa insueta tulisse.
Errantis nutu flammis currum q̄ solutum

Deflexum solito cursu curuis q̄ quadrigis.
Quid querimur flammis totū sceuisse p̄ orbeꝝ
Terrarū q̄ rogam cunctas aruisse per vrbes:
Quom uaga dispersi fluitarunt lumina currus:
Et celum exustu in est: luit ipse icendia mūdus
Et noua vicinis flagrarunt sidera flammis
Nunc quoq; p̄teriti faciem seruancia casus.
Nec mihi celanda est fame vulgata vetustas
Mollior: e niueo lactis fluxisse liquorem
Pectore regine diuum: celum q̄ colore
Infecisse suo. quapropter lacteus orbis
Dicitur et nomen cauiā descendit ab ipsa.
An maior densa stellarū turba corona
Contexit flammis et crasso lumine candet.
Et fulgore nitet collato clarior orbis.
An fortes anime dignata q̄ numina celo
Corporibus resoluta suis terre q̄ remissa
Huc migrant ex orbe, suum q̄ habitātia celuz
Aethereos viuunt annos mundo q̄ fruuntur.
Atq; hic Aeacidas: hic et veneramur Atridas
Tydidem q̄ feruz: terre q̄ maris q̄ triumphis
Nature victorem ithacum: piliumq; senecta
Insignez triplici: danaum q̄ ad p̄gama reges
Castrā ducū et celi: victā q̄ sub Hectore troiā:
Aurore q̄ nigrum partū: Steropē q̄ tonantis
Rectorem licie: nec te mauortia virgo
Preteream: reges q̄ alios quos grecia misit
Atq; alie gentes et magno maxima bella.

Qui q̄ animi vires et strictas pondere mentis
Prudentes habuere uiri: quibus omnis in ipsis
Sensus erat. iustus Solon: fortis q̄ Licurg⁹:
Athereus q̄ Platon: et qui fabricauerat illuz
Damnatus q̄ suas melius damnauit athenas.
Persidis et victor strarat qui classibus equor.
Romani q̄ viri quoz iam maxima turba est.
Tarquinos q̄ nimis reges et horatia proles
Tota acies pontis: nec non et Sceuola trunco
Nobilior: maior q̄ viris et coelia virgo
Et romana ferens que texit menia⁹ Cocles
Et cum milicia volucres Coruinus adeptus
Et spolia et nomen qui gestat in alite phebum:
Et Ioue qui meruit celum: Romani q̄ Camill⁹
Seruando posuit: Brutus q̄ a rege recepte
Conditor: et Pirrhi p̄ bella Papius ultor
Fabricius Curius q̄ pares et tertia palma
Marcellus: Cossus q̄ prior de rege necato.
Certantes Decii votis similes q̄ triumphis:
Inuictus q̄ mora Fabius. victor q̄ necati
Luius Hasdrubalis socio per beila Nerone.
Scipiade q̄ duces fatum Cartaginis vnum.
Pompeius q̄ orbis domitor. p̄ tris q̄ triūphos
Ante deum princeps. et censu Tullius oris
Emeritus celum. et claudia magna propago.
Aemilie q̄ domus p̄ceres. clari q̄ Metelli
Et Cato fortune victor. matris⁹ q̄ sub armis
Miles Agrippa sue. veneris q̄ ab origie p̄les

Iulia descendit celo celum q̄ repleuit
Quod regit augustus socio p̄ signa tonante
Cernit & in cetu diuum magnum q̄ quirinum
Altius etheri qua candet circulus orbis.
Illa deum sedes: hec illis p̄xima diuum
Qui uirtute sua similes uestigia tangunt.
Sunt alia aduerso pugnancia lydera mundo
Que celum terram q̄ inter uolitantia pendēt:
Saturni Iouis & Martis Solis q̄ sub illis
Mercurius Venerē inter agit Lunā q̄ locat?
Hic prius incipiam stellis q̄ reddere uires
Signorum q̄ canam fatalia carmine iura.
Implenda est mundi facies corpus q̄ p̄ omne
Quicq̄d ubiq̄ nitet urgeat quādo q̄ notādū ē.
Sunt & iam rare fortis natalis euntes
Protinus .& raptim subitas cādescere flāmas
Aera per liquidum tractos q̄ pure cometas
Rara per ingentis uiderūt secula motus.
Siue q̄ ingentum terra spirāte uaporem
Humidior sicca superatur spiritus aura
Nubila cum longo cessant depulsa sereno
Et solis radus marefcit torridus aer:
Apta alimenta sibi demissus corripit ignis
Materiam q̄ sui deprendit flamma capacem.
Et quia nō solidū est corpus sed rara uagantur
Principia aurarum uolucris q̄ simillima fumo
In breue uiuit opus: cepta q̄ incendia sine
subsistūt pariter q̄ cadunt fulgente cometa.

Quod nisi vicinos agerent occasibus ortus:
 Et tam parua forent accensis tpa flammis:
 Alter nocte dies esset: celum q̄ rediret
 Immensum et summo totū dephenderet orbē.
 Tum quia non vna specie dispergitur omnis
 Aridior terre q̄ vagor comprehenditur igni
 Diuersas quoq̄ p̄ facies accensa feruntur
 Lumina que subitis exsunt nata tenebris.
 Nam modo ceu longi fluent de v̄tice crines
 Flāma comas imitata volat: tenuis q̄ capillos
 Diffusos radius ardentibus explicat ignes.
 Nunc prior hec facies dispersis crinibus exit':
 Et globus ardentis sequit̄ sub ymagine barbe
 Interdum equali lateruz compagine ductus
 Quadratam ve trabē figit teretē ve columnā.
 Quin et iam tumidis exequat dolea flammis
 Pro certo distenta vtero: paruos q̄ capillos
 Mentitur: paruis signis glomeratur in orbis
 Hirta figurantis tremulo sub lumine messes
 Lampadas et fissas ramosos fundit in ignis.
 Precipites stelle passim q̄ volare videntur
 Quom vaga per liquidū scintillāt lumina mūdū
 Et tenues longis iactantur crinibus ignes:
 Exurunt q̄ procul volucres imitata sagittas
 Arida cum gracili tenuatur semita filo.
 Sūt autē cūctis pmixti partib⁹ ignes bes
 Qui grauidas habitant fabricātes fulmina nu
 Et penetrāt terras ethnā q̄ imitātur olympto

Et calidas reddunt ipsis in fontibus undas:
Ac silice indura viridi q̄ in cortice sedem
Inueniunt cum silua sibi collisa crematur
Ignibus. Vsq̄ adeo natura est omnis habūdās.
Ne mirere faces subitas erumpere celo
Aerea q̄ accessum flammis lucere coruscis
Arida complexum spirantis semina terre:
Que volucer pascens ignis sequitur q̄ fugitq̄:
Fulgura cum videas tremulum vibrantia lumē
Imbribus in medius z celum fulmine ruptum.
Siue igitur ratio prebentis semina terre
In volucres ignis possit generare cometas.
Siue illas natura faces ob cuncta creauit
Sydera per tenuis celo lucentia flammās.
Sed trahit ad semet rapido titanius estu
Inuoluit q̄ suo flāmantis igne cometas.
Ac modo dimittit sicut cyllenius orbis:
Et venus accēso cum ducit vespere noctem
Serpentem: fallūt q̄ oculos rursus q̄ reuisunt.
Seu deus instantis fati miseratur in orbe
Signa per affectus celi q̄ incendia mittit:
Nunq̄ futilibus excanduit ignibus ether
Squalida q̄ elusi deplorant arua coloni.
Et steriles inter sulcos defessus arator
Ad iuga merentis cogit frustrata iuuenos.
Aut graibus morbis z lenta corpora tabe
Corripit exustis lethalis flamma medullis.
Labentis q̄ rapit populos totas q̄ per vr̄bis.

Publica succensis paguntur fata sepulchris
Qualis erich honios pestis populata colonos
Extulit antiquas per funera pacis athenas:
Alter in alterius labens cum fata ruebant.
Nec locus artis erat medice: nec vota valebāt.
Cesserat officium morbis, z funera deerant
Mortibus et lacrimis, fessus defecerat ignis
Et coaceruatis ardebant corpora membris.
Ac tanto quondam populo via contigit heres.
Talia significant lucentes sepe comete.
Funera cum facibus veniunt terris q̄ minātur
Ardentis sine fine rogos: quom mundus z ipsa
Aegrotet vatura nouū sortita sepulchrum.
Quin z bella canunt ignes subitos q̄ tumultus
Et clamdestinis surgentia fraudibus arma.
Extremas modo p̄ gentis, vt federe rupto
Cum fera ductorem rapuit germina Varum:
Infecit q̄ tirum legionuz sanguie campos.
Arserunt toto passim minitantia mundo
Lumina: et ipsa tulit bellum natura p̄ ignis:
Opposuit q̄ suas vires finem q̄ minata est.
Nec mirere grauis rerū q̄ hominū q̄ ruinas.
Sepe domi culpa est, nescimus credere celo.
Ciuis etiam motus cognata q̄ bella
Significant nec plura alias incendia mundus
Sustinuit q̄ cum ducibus iurata cruentis
Arma philippeos implerunt agmine campos.
Vix q̄ etiam sicca miles romanus harena

Ossa vires laceros q̄ prius super astitit artus.
 Imperium q̄ suis confligit viribus ipsum.
 Per q̄ patris pater augustus vestigia vicit.
 Nec dum finis erat. restabant actia bella
 Dotali commissa acie repetita q̄ reaz
 Prelia et in ponto questitus rector olimpi
 Femineū sortia iugū cum pompa rependit
 Atq̄ ipsa isiacō certarunt fulmina sistro.
 Restabant profugo seruilia milite bella
 Quom patrios armis imitatus filius hostis
 Aequora Pompeius cepit defensa parenti.
 Aed satis hoc fatis fuerit. iam bella quiescunt
 Atq̄ adamantēis discordia vincta cathenis
 Seternos habeat frenos in carcere clausa.
 Sit pater inuictus patrie. sit roma sub illo.
 Cum q̄ deum celo dederit nō querat in vrbe:

M. MANILII ASTRONOMI
CON SECUNDVS

A ximus iliace gentis certa
 mina vates
 E t quinquaginta regū regē
 q̄ patremq̄
 Hectoream q̄ facit tutā sub
 q̄ Hectore troiam
 Errorem q̄ ducis totidem
 quot fecerat annis:

Instantem bello geminata per agmina ponti
 Vltima q̄ in patriã captis q̄ penatibus arma
 Ore sacro cecinit patria atq̄ iura petentem
 Dum dabat eripuit. cuius q̄ ex ore profuso
 Omnis posteritas latices in carmina duxit .
 Amnem q̄ in tenuis ausa est deducere riuos
 Vnius fecunda bonis. sed proximus illi
 Hesiodus memorat diuos: diuum q̄ parentis :
 Et chaos enixum terras. orbe q̄ sub illo
 Infantum et primum titubantia sidera corp⁹
 Titanas iuuisse lenes cunabula magni.
 Et sub fratre viri nomen sine fratre parentis.
 Atq̄ iteꝝ patris nascentem corpore Bacchū .
 Omnia q̄ inmenso volitantia lumina mundo.
 Quin etiam ruris cultus leges q̄ rogauit
 Militiaꝝ q̄ soli. q̄ colles Bacchus amaret .
 Quod fecūda Ceres cāpos: q̄ Bacchus vtrūq̄.
 Atq̄ arbuta vagis essent q̄ adultera pomis.
 Siluaꝝ q̄ deos sacrata q̄ numina nymphas
 Pacis opus magnos nature condit in vsus .
 Astroꝝ quidã varias dixere figuras :
 Signa q̄ diffuso passim labentia celo.
 In proprium cuiusq̄ genus causas q̄ tulere
 Persei et Andromede penas: matreꝝ q̄ dolētē
 Soluentem q̄ patrem. raptaz q̄ Lycaone natam
 Officio q̄ Iouis Cynosuram lacte capellam.
 Et furto cynū. pietate ad sydera ductaz
 Erigonen. ictu q̄ nepam. spolio q̄ leonem

Et morsu canciz . pisces cythereide versa:
 Lanigerum victo ducentem sydera ponto .
 Certa q̄ ex variis pendentia casibus astra
 Aethera per summum voluerunt fixa reuolui.
 Quoz̄ carmibus nihil est nisi fabula celum.
 Terra q̄ composuit celum que pendet ab illo.
 Quin etiam pecorum ritus et Pana sonantem
 In calamos sicula memorat tellure creatus .
 Nec siluis siluestre canit p̄ q̄ horrida motus
 Rura ferit: dulcis musam q̄ inducit in auras.
 Ecce alius pictas volucris et bella feraz̄ .
 Ille venenatos anguis: hic nata per herbas
 Fata refert vitam q̄ sua radice ferentis.
 Quī etiam tenebris immensum tartara natū
 In lucem de nocte vocant orbem q̄ reuoluūt
 Interius versum nature federe rupto .
 Omne genus rerum docte cecinere sorores .
 Omnis ad accensus heliconis semita trita est.
 Et iam confusi manant de fontibus amnes .
 Nec capiunt haustum turbam q̄ ad sacra ruētē
 Integra queramus rorantis prara per herbas
 Vndam q̄ occultis meditantē murmur ī antris
 Quam neq̄ durato gustarunt ore volucres:
 Ipse nec ethereo Phebus libauerit igni.
 Nostra loquar: nulli vatū debemus ora .
 Nec furtum sed opus veniet. soloq̄ volamus
 In celum curru. ppria rate pellimus vndas .
 Nanq̄ cenam tacita nature mente potentem

Infulum q̄ deum celo terris q̄ freto q̄
Ingentem equali moderantem federe molem:
Totum q̄ alterno consensu viuere mundum
Et rationis agi motu: cum spiritus vnus
Per cunctos habitet partis atq̄ irriget orbem
Omnia peruolitans corpus q̄ animale figuret
Quod nisi cognatis membris contexta maneret
Machina et imposito pareret, toto magistro
Ac tantum mundi regeret prudentia sensum:
Non esset statio terris: non ambitus astris:
Hereret q̄ vagus mundus stando q̄ rigeret:
Nec sua dispositos seruarent sydera cursus:
Nox q̄ alterna diem fugeret rursus q̄ fugaret
Non imbres alerent terras: non ethera venti:
Non pontus grauidas nubes: nec flumina p̄tū:
Nec pelagus fontis: nec staret summa p̄ omnis
Pars semper partis equo digesta parente:
Vt neq̄ deficerent vnde nec sydera nobis:
Nec celum iusto maius ve minus ve volaret.
Motus alit non mutat opus sic omnia toto
Dispensata manēt mūdo dominuz q̄ sequūtur.
Hic igitur deus et ratio que cuncta gubernat
Ducit ab eternis terrena animalia signis.
Que quamq̄ longo cogit sumnota recessu
Sentiri tamen vt vitam q̄ ac fata ministrant
Gentibus ac p̄prios p̄ singula corpora mores.
Nec minus est q̄renda fides. sic tēperat arua
Celum sic varias fruges reddit q̄ rapit q̄.

Sic pontum mouet et terris immittit et aufert.
Atq; hec seditio pelagi nunc sidera lune
Mota tenet nunc diuerso stimolata recessu
Nunc anni spacio phebum comitata uolantem.
Sic submersa fretis concharū et carcere clausa
Ad lune motum uariant animlia corpus.
Et cum damna tuas imitantur Delia uires
Tu quoq; fraternis sic reddis cornibus orta:
Atq; iteꝝ ex iisdem repetis quantuz q; relinqt
Aut dedit ille refert: et sidus sidere constas.
Deniq; sic pecudes et muta animalia terris
Quom maneant ignara sui legis q; per eum:
Natura tamen ad mundum reuocante parentē
Attollunt animos celum q; ac sidera seruant:
Corpora que ad lune nascentis cornua lustrāt
Venturas q; uident hyemes reditura serena.
Quis dubitet post hec hominē coniungete celo:
Eximiam natura dedit liguam q; capax q;
Ingenium: uolucrum q; animū, quē deniq; i unū
Descendit deus atq; habitat seq; ipse requit
Mitto alias artis quaz est pmissa uoluntas
Infidas adeo nec nostri munera census.
Mitto q; equali nihil est sub lege tributum
Quod patet auctores humani corporis esse.
Mitto q; certum est et ineuitabile fatum:
Materie q; datum est cogi, sed cogere mundo.
Quis celum possit nisi celi munera, noscet
Et reperire deū nisi quis pars ipsa deoruz est?

A tꝫ hanc connexi molem sine fine parentis
Signorum ꝑ choros ac mundi flammea tecta:
Aeternum et stellis aduersus sidera bellum:
Ac terras celo ꝑ fretū subiecta ꝑ vtriusꝑ
Cerneꝛ et angusto sub pectore clauderē possit.
Nā tantos animis oculos natura dedisset:
Cognatam ꝑ sibi mentem: vertisset ad ipsum:
Et tantum ditasset opus celo ꝑ ueniret.
Quod uocat in celum sacra ad cōmertia rezꝫ
Et primas quas dant leges nascētibꝫ astra
Qui neget esse nefas. inuitꝫ prendere mūduꝫ
Et uelut in semet captam deducere in urbem.
Sed nec circuitu longo manifesta probentur:
Ipsa fides operi faciet pondus ꝑ fidem ꝑ.
Nam neꝑ decipitur ratio nec decipit unquaz.
Rite secanda uia est ac ueris credita causis
Euentus ꝑ datus qualis predicatur ante.
Quod fortuna ratum faciat quis dicere falsum
Audeat: et tanta suffragia uincere sortis.
Hec ego diuino cupiam quom ad sidera flatu
Ferre nec in turbam nec turbe carmina condā.
Sed solus uacuo ueluti uectatus in orbe
Verbero iaz currus non occurrantibus ullis
Nec pariter socios commune gerentibus actus
Sed celo noscenda canam mirantibus altris.
Et gaudente sui mundo ꝑ carmina uatis.
Vel quibus illa sacros non inuidere meatus
Notitiam ꝑ sui minima est que turba ꝑ orbem.

Illa fluit que diuitias que diligit auruz
Imperia et fasces mollem q̄ potia luxum
Et blandis aduerſa ſonis dulceꝝ q̄ per aures
Affectum ut modico noſcendo ad fata labore
Hoc quoq̄ fatorum eſt legem p̄diſcere fati;
At primū astroꝝ varia eſt natura notanda
Carmib⁹ p̄ vtꝝq̄ genus. nā maſcula ſex ſunt:
Diuerſi totidem generis ſub principe tauro.
Cernis ut aduerſus redeundo ſurgat in arcum.
Alternant genus et vicibus variatur ī orbem.
Humanas etiam ſpecies in parte videbis
Nec mores diſtant. pecudum pars atq̄ ferarū
Ingeniuz facient. que iam ſignanda ſagaci
Singula ſunt aīmo p̄pria que forte feruntur.
Que ſigna duplicia ſunt et que biformia.

Nunc binis inliſte. dabunt geinata potentis
Per ſociū effect⁹. mltū coēs addit z aufert
Ambiguus q̄ valent que ſint collegia fati
Ad meritum noxam q̄ duos p̄ ſydera piſces:
Et totidem geminos nudatis aſpice membris
Huius coniuncta manent alterno brachia nexu
Diſſimile eſt illis iter in contraria verſis:
Par numerus: ſed enīz diſpar natura notādū ē.
Atq̄ hec ex paribus toto gaudentia celo
Signa manēt. nihil exterius mirantur in iſtis
Amiſſum ve dolent. quedā ſed parte recifa
Atq̄ ex diuerſos cōmiſſis corpore membris:
Vt q̄ capricornus qui tentum dirigit arcum

Iūda⁹ equo pars huic hoīnis: sed nulla prioris.
 Hoc quoq; seruandum est alta discrimen ī arce.
 Distat enim gemina duo sunt dupla ve figura.
 Quin etiam Erigone binis numeratur in astris
 Hoc faciet ratio duplex: nam desinit estas:
 Incipit autumnus media sub ūgine vterq;
 Idcirco tropicis precedunt omnibus astra
 Bina: vt lanigero: chelis: cancro q; capro q;
 Quod duplicis retinent connexo tēpore vires
 Vt quos subsequitur cancer sub sydera fratres
 Et geminus alter florentia tempora vires
 Sufficit: estatem sitientem puehit alter.
 Nudus vterq; tamen: sentit quia vterq; calorē.
 Ille senescentis vires: subeuntis et ille
 A etatis par est. prime fors vltima parti.
 Nec non arcitenens qui te capricorne sub ipso
 Promittit duplici formatus ymagine fertur.
 Mitior autumnus mollis sibi vendicat artus
 Materiā q; hominis fert. tergo mēbra rigētez
 Excipiunt hyemem iam nūc in tempora signū.
 Quos q; aries pre se mittit duo tempora pisces
 Bina dabunt: hyemem claudit: ver inchoat alē
 Cum sol equoreis reuolans decurrit in astris
 Hibernis coeunt quom verni roboris imbres
 Vltra q; sursum oris habet fluitantia signa;

Que signa sint aduersa

Quod tria signa nouē signis quūcta rēpugnāt
 Et q̄si seditio celū tenet: aspice taurum

Clunibus: et geminos pedib⁹: testudine cancri
Surgere: cum rectis oriantur cetera membris.
Ne mirere moars quom sol aduersa per alstra
A estiuum tardis attollit mensibus annum;

Que nocturna aut diurna

DEc te peniteat nocturna diurna q³ signa
Que sunt p³spicere et p³pria deducer lege
Non tenebris aut luce suam p³agentia noctem.
Nam commune foret nullo discrimine nomen
Omnia q³ certis vicibus per tempora fulgent.
Et nunc illa dies nunc noctes illa sequuntur.
Sed quibus illa parens mundi natura sacrata e
Temporis attribuit par tis statione penni.
Nan q³ sagittari signum rapidi q³ leonis
Et sua respiciens aurato vellere terga
Tum pisces cancer et cancri scorpion ictu
Aut vicina loco diuisa aut partibus equis
Omnia dicuntur simili sub sorte diurna.
Cetera nec numero consortia nec vice sedis
Interiecta locis totidem nec signa feruntur.
Quin etiam sex continuis dixere diurnas
Castoris esse vices que sunt a principe signo
Langeri. sex a libris nocturna videri.
Sunt qbus esse diurna placet que mascula surgat
Femina in noctem tutis gaudere tenebris.
Quod nonnulla sibi nullo monstrante loquunt
Neptuno debere genus. scopulosus in vndis
Canfer et effuso gaudentes in equore pisces.

Vt que terrena censentur sydera sorte
Princeps armēti taurus regno q̄ superbus.
Lanigeri gregis est aries positus q̄ duorum
Predator q̄ leo: dumosis scorpius aruis.
Sunt etiam medie legis communia signa.
Ambiguus terre capricornus . aquarius vndis
Pars q̄ marina nitens fundentis semp̄ aquari
Humida terrenis atq̄ illis terrea mixta.

Que fecunda.

Non licet animis aīnū deflecter̄ causis.
Nec quicq̄ rōnis eget frustra ve creatū
Fecundum est pprie cancri genus . acer et ictu
Scorpius . et partu completēs equore pisces.
Sed sterilis virgo est simili coniuncta leoni .
Nec caput aut captos effundit aquarius ortus
Inter vtrūq̄ manet capricornus corpe mixto
Et qui content o fulget centaurus in arcu.
Cōmunis q̄ aries equantem tempora libraꝝ
Et geminos tauꝝ q̄ pari sub sorte recenset.

Que sunt currentia signa aut recta

Nec tu nulla putes in eo cōmenta notasse
Naturam rez̄ q̄ sunt currentia quedaz
Vt leo & arcitenus aries q̄ ī cornua tort
Aut que recta suis librantur stantia membris
Vt v̄go et gemini fundens et aquarius vndas.
Vel que festa sedent pigras referētia mentis
Taurus depositis collo sopitus aratris .
Libra sub emerito cōscendens orbe laboruz̄

Tu q̄ tue capricorne gelu contractis in astris.
Contra iacet cancer patulam distentus in aluuz
Scorpius incumbens plano sub corpore terre
In latus obliquos piscis semper q̄ iacentis.
Quod si solerti circumspicis omnia cura
Fraudata inuenies amissis sydera membris.
Scorpius in libra consumit brachia taurus
Succidit in curuo claudus pede lumina canceri
Dextrum centauro superest et queritur vnum.
Sic nostros casus solatur mundus in astris:
Exemplo q̄ docet pacienter damna subire
Omnis cum celo fortune pendeat ordo
Ipsa q̄ debilibus formentur sydera membris.
Temporibus quoq̄ sunt p̄prius pollētia signa
Aestas a geminis: autumnis virgine surgit
Bruma sagittifero: Ver piscibus incipit esse.
Quatuor in partes scribuntur sydera terre.
Hiberna estiuus: autumnis verna repugnant.
Nec satis est proprias signorū noscere formas
Cōsensu quoq̄ fata mouēt z federe gaudent.
Atq̄ aliis alie succendunt sorte loco q̄.
Circulus vt dextro signoruz clauditur orbe
Intres equales discurret linea ductus.
Inq̄ vicem extremis iūgit se finibus ipsa
Et quecūq̄ tamen dicitur signa trigona
In tria patitur: q̄ ter cadit angulus astra.
Que diuisa manent ternis distantia signis.
Laniger et paribus spacis duo signa leonis

A t̄q̄ sagittari diuerso conspicit ortu.
V irginis z tauri capricorno cōsonat astrum
Cetera sunt simili ratione triangula signa
P er totidem toti desunt q̄ condita mundo.
Sed discrimen erit dextris seu caula sinistra
Que subeunt: que precedūt dextra esse ferūt.
Dexter erit tauro capricornus: virgo sinistra
Hoc satis exemplo est. At q̄dā aduersa q̄ternis
P artibus equali laterum sunt condita ductu.
Quorum designat normalis virgula sedes
Sic iustam spectat libram capricornus. z inde
Conspicit hunc aries: atq̄ illū partibus equis
Cancer et hunc leua subeuntis sydera libre.
Semper enim dextris censentur signa priora.
Scilicet in totidem partis deducere cuncta
Terna q̄ bisseis quadrate fingere signis.
Quoz̄ proposito redduntur in ordine vires.

De mensura trigonoz̄ z q̄dratoz̄ ī partes.

Sed si q̄s contēt⁹ erit numerasse quadrata
Diuisum ac signis mundū putz eē q̄ternis
A ut tria sub quibus signis ornare trigonum:
V t socias vires z amicos exigat ortus
F edera q̄ inueniat mundi cognata per alstra:
F allus erit. nam quina licet sint vndiq̄ signa.
Q ui tamen ex signis que quinto quoq̄ ferunt
A stra loco fuerūt nati sentire trigoni
N on poterunt vires: licet illud nomine seruent
A misere loco dotes numeris q̄ repugnant.

Na3 cum sint partes orbis per signa recente
 Et ter virent, quas pbebi circuit ardor:
 Tercia pars eius numeri latus efficit vnum
 In tres pducti partes per signa trigoni.
 Hanc autem numeri nō reddit linea summam
 Si signum a signo non pars a parte notetur.
 Quod quis duo sint tribus mediantibus astra
 Si tamen extremam leui primam ve prioris.
 Inter se conferre voles numerum q̄ notare
 Ter quinquagenas implebunt ordine partis.
 Transibit numerus formam fines q̄ sequentis
 Consumet ductus. Licet ergo signa trigona.
 Dicantur: partis non seruant illa trigonas.
 Hec eadem species fallit per signa quadrata.
 Quod cum totius numeri qui construit orbem
 Ter triginta quadram partes p̄ sydera reddāt
 Euenit ut prima signi de parte prioris
 Si ptem ad summā ducatur virga sequentis
 Bis sexagenas faciat si summa prioris.
 Et pars confertur subiuncti prima duorum
 Signorum in medio numerū transit q̄ refert q̄
 Triginta duplicat partio: ps tercia deerit.
 Et quis q̄rtum quarto quis computet astrum:
 Naufragium facient partes vnus in ipsis.
 Non igitur satis est signis numerasse trigonos
 Quadrati ve fidei celi per signa quaterna.
 Quadrati si forte voles effingere formam
 Aut trinis paribus facies cū membra trigoni:

Hic poscit quintam partem centesima summa :
 Hic amittit decimam . sic conuenit ordo .
 Et quiscūq; quater iunctus fauet angulus usq;
 Que q; loca in triplici signarit linea ductu
 Cum signata uite linquet dispendia recte
 In q; uicem affectus & mutua iura fauoris
 Consumet ductus . Licet ergo signa trigona
 Dicantur : partis non seruant illa trigonis
 Consensuz signis . nec cū sint sorte quadrata
 Continuo inter se seruant cōmertia rerum .
 Quo circa non omnis habet genitura trigonos
 Distat enim an partis cōsumat linea iustas
 Detrahet q; moduz numeri quē circulus ābit .
 Nunc tres efficiet nunc quatuor undiq; ductus
 Quos in plura iuuat ratio pcedere signa
 Interdum q̄ sint numeris memorata p orbem .
 Sed longe maior uis est p signa trigoni
 Quaz quibus ē titul⁹ sub quarto quoq; q̄drat⁹
 Altior est horum summoto linea templo .
 Illa magis uicina meat celoq; recedit .
 Et propius terras accedit usus eorum
 Aera q; infectum nostras demittit ad auras ;

De signis exagonis

Deuia q; alternis data sūt cōmertia signis :
 Mutua nec magno cōsēsu federa puāt :
 Inuita angusto q; linea flectitur orbe .
 Nam cum per tales formātur singula lineas
 Sydera & alterno diuertitur angulus astro

Sex q̄ p̄ am fractus curuatur uirgula in orbem:
 A tauro venit in cancrum. tum uirgine tacta
 Scorpion ingreditur: q̄ te capricorne rigētem
 Et geminos a te piscis a dueria q̄ tauri
 Sydera contingens finit qua ceperat orbem
 Alterius ductus locus & p̄transita signa.
 Ut q̄ ea pretereaz que sunt mihi singula dicta
 Flexibus & totidem similis fit circulus illis.
 Transuersos igitur fugiunt subeuntia uisus.
 Qd̄ nimis inclinat aciem limis q̄ uidentur:
 Vicino q̄ latent: & recto certior ictus:
 Tercia cōuerso conduntur signa recessu.
 Et que succedit conuexo linea celo
 Singula circuitu que tantum transeat astra
 Vis eius procul est alto q̄ vagatur olympto:
 Et tenuis uires ex longo mittit in orbem.
 Sed tamē est illis p̄bebus sub lege p̄pinquus:
 Qd̄ non diuersum genus est: q̄ euntibus astris
 Mascula sed marib⁹ respondent: cetera sexus
 Feminei se coniungunt cōmercia mundi.
 Sic quicq̄ alternis paret natura figuris
 Et cognata iacent certis sub legibus astra;

De coniunctis signis & que
 sexto loco sunt.

Iam uero nulla est herentib⁹ addita signis
 Gracia. nā cōsēs⁹ habet qa uis⁹ adēptof
 In se cuncta ferunt animo que cernere possūt.
 Sunt etiam aduersi generis cōnexa per orbem

Mascula femineis semper obsessa vicissim.
Disparibus non vlla datnr concordia signis.
Sexta quoq; in nullas numerant cōmoda vires:
Vir gula p totum q; pars nō ducitur orbem.
Sed duo signa facit medius sumnota quaternis
Tercius absumpto ductus non sufficit orbe;

De contrariis signis

M T q; ea diuersis ex ptib⁹ astra refulgēt
Per mediū aduerso mūdū pēdētia vultu:
Et toto diuisa manent contraria celo.

Septima quoq; loco quīs submota ferantur
Ex longo tamen illa manent: vires q; ministrāt

Vel bello vel pace suas vt tēpora poscunt:

Nunc pbebo stellis nūc & dictantibus iras.

Qd si forte libet que sunt cōtraria signa

Per titulos celebrare suos sedes: memento

Solsticiuz brume capricornū opponere cācro:

Langierum libre: par nox in vtroq; dies q; ē.

Piscibus Erigonen: iuueni q; vrne q; leonē.

Scorpius e summo quō fulget taur⁹ in imo est.

Et cadit arcitenens geminis orientib⁹ orbe.

Observant inter sese contraria cursus.

Sed q̄q; aduersis fulgent cōtraria signis

Natura tamē interdum sociata feruntur:

Et generuz exemplis concordia mutua surgit

Mascula si paribus vel si diuersa suorum est.

Respōdent generi pisces & virginis astrum.

Aduersi uolūtār sed amāt cōmunia iura:

Et vincit natura locum, sed vincitur ipsa
Tēporib⁹ cancer q̄ tibi capricorno repugnat
Femina femineo q̄ brume dissidet estas,
Hinc rigor et glacies niubus q̄ albertia rura .
Hinc sitis et sudor: nudus q̄ in collibus orbis.
A estuos q̄ dies equat nox frigida brume:
Sic bellum natura gerit: discordat et annum
Ne mirere in ea pugnancia sydera parte,
At non lanigeri signum libre q̄ repugnat
In totum: quia uer autumnū tēpore differt .
Fructibus hic implet: maturis floribus illud.
Sed ratione pari est equali nocte diebus:
Tempora q̄ efficiunt simili concordia textu
Permixtos q̄ dies medius hyeme; inter z estū
Articulis vno seruantia tempe vtrumq̄:
Quo minus infesto decertēt sydera celo.
Talis erit ratio diuersis addita signis .

Sub cuius dei tutela queq̄ signa sint .

His animaduersis rebus que p̄xima cura
Noscere tutelae adiecta q̄ numia signis
Et que cuiq̄ deo reū natura dicauit
Cum diuina dedit magnis virtutibus ora:
Condidit et varias sacro sub nomine vires:
Pondus uti rebus persona imponere possit.
Lanigerum pallas: thauruz cytherea tuetur .
Formosos phebus geminos: cyllenie cancz .
Iupiter et cum matre deum regit ipse leonem.
Spicifere est uirgo Cereris, fabricata q̄ libra

Vulcano. pugnaꝝ Mauorti scorpius heret
Venantem Diana virum: sed partis equine:
Atqꝫ angusta fouet capricorni sydera Vesta.
Et Iouis aduersum Iunonis aqꝫrius astrum est:
Agnoscit qꝫ suos Neptunus in equore pisces.
Hinc quoqꝫ magna tibi ueniēt momēta futuri
Quom ratio tua fert stellas & sydera curet:
Argumēta petes omni de parte uias qꝫ
Artis ut ingenio diuisa potentia surgat
Exequent qꝫ fidem celi mortalia corda;

Que mēbra hūana cuiqꝫ signo sint attributa.

ACcipe diuisas hominis pꝫ sydera partis:
Sīgula qꝫ in pꝫrius parētia signa figuris.

In quis precipuas toto de corpore vires
Exercent. aries capud ē ante omnia princeps.
Sortitur census quosqꝫ: & pulcerrima colla
Taurus. & in geminis equali brachia sorte
Scribuntur cōnexa humeris. pectus qꝫ locatus
Sub cancro est. laterū regnū scapule qꝫ leonis.
Virginis in pꝫriam descendūt ilia sortem.
Libra regit clunis. & scorpi⁹ inguine gaudet
Centauero femora accedūt. capricorn⁹ utriqꝫ
Imperat in genibus. cancrū fundētis aquari
Arbitriuz est pisces qꝫ pedū sibi iura reposcūt;

Signorū cōmertia: audit⁹: uis⁹: amores: odia

QVin etiam pꝫrius inter se legibus astra
Cōueniunt: z certa gerūt cōmertia reꝫ.
In qꝫ uicem prestant uisus atqꝫ aurib⁹ herēt:

A ut odium fedus ue gerunt: cōuersa q̄ q̄dam
 I n semet p̄prio ducūtur plena fauore.
 I dcirco aduersis non nunq̄ gratia signis.
 E t bellum sociata gerunt: aliena q̄ fede
 I nter se generāt cōiunctos omne per euum.
 V triq̄ & sorti pugnant fugiunt q̄ vicissim.
 S ed deus in leges mūduz quom cōderet omne;
 A ffectus quoq̄ diuisit uariantibus astris.
 A t q̄ alioꝝ oculos alioꝝ cōtulit aures.
 I unxit amicitias hoꝝ sub federe certo
 C ernere vt inter se possent audire q̄ : q̄dam
 D iligerent: alia & noxas bellum q̄ mouerent.
 H is etiam p̄prie foret indulgentia sortis
 V t se diligerent sēper sibi q̄ ipsa placerent.
 S icut naturas hominum pleras q̄ uidemus
 Q ui genus ex signis ducunt formantibꝝ ortus
 C onsilium ipse suum ē aries ut p̄cipe dignū ē:
 A udit sed libram q̄ videt. frustratur amādo
 Taurus lanigero. qui fraudē nectit & ultra
 F ulgētis uidet atq̄ audit p̄ sydera piscis.
 V irgine mens capitur sic quōdam gesserat āte
 E uropam dorso retinentem cornua leua
 I ndutus q̄ Ioui geminoꝝ ducitur aures
 A diuenum eternas fūdētē piscibꝝ vndas
 I n q̄ ipsos animū piscis oculos q̄ leonem.
 C ancer & aduerso capricornꝝ cōditur astro
 V ertitur in semet oculis in muta q̄ tendit
 A uribus: & cancri captatur aquarius astro.

At leo cum geminis aciem cōiungit & aurem,
 Centauros geminos capricorni diligit astrum.
 Erigone taurum spectat sed scorpion audit:
 Atq; sagittifero conatur neçtere fraudem.
 Libra suos seqtur sensus: solum q; uidendo
 Lanigerum atq; animo cōplexa ē scorpion ifra
 Ille uidet pisces: audit q; p̄ omnia libram.
 Nec nō arcitenens magno parere leoni
 Auribus atq; oculis: signum fūdentis aquari
 Conspicere assuevit: solam q; ex omnibus astris
 Diligit Erigonem. cōtra capricornus in ipsam
 Conuertit visus, quid enim mirabitur ille
 Maius in Augusti felix cū fulserit ortum:
 Auribus & summi captat fastigia cancri.
 Et nudus geminis intendit aquarius aurem:
 Sublimē q; colit cancrum: spectat q; reducta
 Tela sagittiferi, pisces ad scorpion acrem
 Direxere aciem: cupiunt q; attendere tauruz.
 Has natura uices tribuit quoz sydera finxit.
 His orti similes referunt p̄ mutua sensus
 Audire et cupiunt alios: alios q; uidere.
 Horum odio nunc horz idem ducūtur amore.
 Illis insidias tendunt: captantur ab illis.
 Quin aduersa meant etiam q; trigona trigonis
 Altera q; in bellum diuerso limite ducit
 Linea, sic veri p̄ totum cōsonat ordo.
 Nanq; aries leo & arcitenēs sociata trigono
 Signa negāt chelis fedus toti q; trigono

Quod gemini excipiunt fūdēs z aq̄rius undas.
 Id q̄ duplex ratio cogit verum esse fateri.
 Qz tria signa tribus signis contraria fulgent :
 Qz q̄ eterna manēt hominuz bella atq̄ feraꝝ.
 Humana ē facies libre: diuersa leonis
 Idcirco cedūt pecudes q̄ viribus amplis
 Consilium est manus. uictus leo fulget in astris
 Aurea lanigero concessit sydera pellis.
 Ipse sue partis Centaur⁹ tergoꝝ cedit .
 Vsq̄ adeo est hoīs uictus q̄ mirer ab illis
 Nascentis libre superari posse trigonum .
 Quin etiam breuior ratio est p̄ signa sequēda .
 Nam quecūq̄ nitent humana cōdita forma
 Astra: manent illis inimica et uicta feraꝝ.
 Sed tamē in p̄prias secedūt singula mentis :
 Et priuata gerunt secretis hostibus arma .
 Lanigero genitis bellum ē cū uirgine natis
 Et libra. gemini pisces quos ptulit unda
 In partis tauri. sub cancro nata feruntur
 Pectora & in chelis & que dat scorpius acer
 Et pisces atq̄ hos geminoꝝ sydera for māt.
 His cum lanigero bellum est ei⁹ q̄ trigono.
 In cancro genitos capricorni semina ledunt:
 Et libre partus & quos dat uirginis astrum .
 Qui q̄ sub aduersi numerat̄ sydere thauri
 Lanigeri cōmunis erit: rapidi q̄ leonis
 Hostis. sed totideꝝ bellum subscribitur astris .
 Erigone taurum q̄ timet: gemini q̄ sub arcu

Centaurum & pisces. et te capricorne rigētez
 Maxima turba petit. libram capricorn⁹ z illi
 Aduersus cancer chelis q̄ utrūq̄ q̄dratum est.
 Que q̄ in lanigeri numerantur signa trigonuz
 Scorpius in totidem fecundus creditur hostis.
 Aequoreū iuuenem geīnos tauruz atq̄ leonez
 Erigonen libram q̄ fugit metuēdus & ipse.
 Qui q̄ sagittiferi ueniunt de sydere partus
 Hos geminis nati libra q̄ & uirgine & vrna
 Depressisse volunt legē & natura iubētem.
 Hec eadez capricorne tuis inimica ferūtur.
 Et quos eternis pfundit aq̄rius undis
 Ad pugnam ueniens cogit totum q̄ trigonum
 Turba sub vnius iuuenis virtute feraz.
 Pisces exortos uicinus aquarius urget :
 Et gemini frates & quos dat uirginis astrum.
 Qui q̄ sagittiferi decedūt sydere nati.
 Nec sola est ratio que dat nascētibus arma
 In q̄ odium generet partus & mutua uelle.
 Sed plerum q̄ manent inimica tertia queq̄
 Lege intransuersum vultu defixa maligno.
 Quoq̄ manēt quecūq̄ loco contraria signa
 Aduersos q̄ gerunt inter se septima visus
 Tercia queq̄ illis vtriusq̄ trigona feruntur
 Ne sit mirā dum si p̄hebus nō datur astris
 Que sunt aduersis signis cognata trigoni.
 Per tot signorum species cōtraria surgunt
 Corpora; tot q̄ modis quotiēs inimica creant̄

I dcirco nihil ex semet natura creauit
Pectore amicitie maius nec rarius unq̃
Vnus erit Pylades: unus qui malit Horestes
Ipse mori: leuis vna fuit p̃ secula mortis
Alter q̃ caperet fatum: nō crederet alter.
Et duo qui potuere sequi vix noxia penis
Optauit q̃ reum spōsor nō posse reuerti:
Sponsorē q̃ reus timuit ne solueret ipsum.
Per q̃ tot etates hoīm: tot tpa et annos
Tot bella et uarios etiam sub pace labores
Et fortuna fidez querat: vix inuenit usq̃.
At quāta est scelerum moles p̃ secula cūcta
Quāq̃ onus inuidie nō excusabile terris.
Venales ad fata patres matrū q̃ sepulcra.
Imposuit Phebus noctem terras q̃ reliquit.
Quid loquar euerfas vrbis & pdita tēpla:
Et uarias pacis clades: & mixta uenena
Insidias q̃ fori: cedes in menibus ipsis.
Et sub amicitie grassantē nomine turbam̃s
In populo scelus est: z abundat cuncta furore
Et fas atq̃ nefas mixtum: leges q̃ p̃ ipsas
Sceuit neq̃cies: penas iam noxia vincit
Scilicet in multis quoniam discordia vincit
Corpora nascūtur: pax & sublata p̃ orbem
Et fidei rarum fedus pacis q̃ tributum
Vt q̃ sibi celum sic tellus dissidet ipsa.
Atq̃ hoīm gētes inimica sorte ferūtur.
Si tamen & cognata cupis cognoscere signa

Que iungant animos & amica sorte ferantur :
 Lanigeri partus cum toto iunge trigono.
 Simplicior tamen est aries melior q̄: leone
 Prosequitur genitos & te Centaure creatis
 Quaz colitur: nanq̄ est natura mitius astrum
 Expositū q̄ sue noxe nec fraudibus ullis
 Nec minus ingenio molliq̄ corpore constat.
 Illis est feritas signis prede q̄ cupido :
 Venalis q̄ animus nō nūq̄ excedere cogit
 Commoditate fidem: nec lōga ē gracia facti.
 At cum lanigeri partus sub vtro q̄ trigono
 Non parcit sed rara gerit pro tēpore bella
 Quod feritas vtriusq̄ magis p̄ tēpore cogit.
 Plus tamē in duplici numerādū ē roboris esse
 Cui cōmixtus homo est q̄ te Nemeē sub uno.
 Idcirco pax est signis & mixta querela.
 Quin etiā tauri capricorno iūgitur astrum.
 Nec magis illoꝝ coeunt ad federa mentes.
 Virgineos etiam partus quicūq̄ creatur
 Tauris complecti cupiunt: sed sepe queruntur
 Quos q̄ dabūt chele z quos prebet aq̄ri⁹ ort⁹
 Vnum pectus habent fidei q̄ immobile iūctuz.
 Magnus & in multos ueniet successus amicos.
 Scorpius & cancer fraterna in noīa ducunt
 Ex semet genitos. nec nō & piscibus orti
 Concordant. illos (naz sepe ē subdolos actus)
 Scorpius aspergit noxis sub nomine amici.
 At quibus in lucem pisces venientibus adsunt

Iis non vna manet semp sententia cordi.
Comutant animos: interdū & federa rumpūt
Ac repetunt recte q̄ lues in frōte vagantur.
Sic erit ex signis odium tibi pax, q̄ notanda
In terris geniti tali sub lege creantur.
Nec satis est tantum solis insistere signis:
Cōtemplare locum celi sedem q̄ vagarum.
Parte genus uariant & vires linea mutat.
Nam sua q̄dratis veniunt sua iura trigonis
Et que p̄ senos decurrit virgula tractus.
Que q̄ secat medium. transuerso limite celum.
Hinc modo dat mundus vires: mō detrahit idē
Que q̄ illic sumunt vires huc acta reponunt.
Distat enim surgat ne eadē subeat ue cadat q̄.
Crebrius aduersis odiuz est: cognata q̄dratis
Corpora censentur signis & amica trigonis.
Nec ratio obscura. naz q̄rtum quodq̄ locauit
Eiusdem generis signum natura p̄ orbem.
Quatuor equali celum discrimine signant
In q̄bus articulos anni deus ipse creauit
Ver aries: cererem taurus: Bacchū q̄ mīstrāf
Libra: cap brumā geītos q̄ ad frigora piscis.
Nec nō & duplici que sunt cōnexa figura
Quartū queq̄ locuz retinēt duo cernere piscēf
Et geminos iuuenes duplicē q̄ in v̄gine formā
Et duo centauri licet vno corpore texti
Sic & simplicib⁹ signis stat formā q̄drata.
Naz neq̄ taur⁹ habet comitē nec pingitur ulli

Horrendus leo: nec metuit sine corpore quenq̃
Scorpius atq; vno cenſetur aquarius aſtro.
Sic quecūq; manent quadrato cōdita templo
Signa: parem referunt numeris aut tpe ſortē.
Ac veluti cognata manent ſub federe tali.
Idcirco affines ſignant grauib; q; p̄pinquis
Accedunt: vna q; tenent ſub imagine natos.
Longior in ſpacium porrecta eſt linea maius
Que tribus emenſis ſignis facit aſtra trigona
Hec ad amicitias mutant ſura gradum q;
Sanguinis: atq; annis herentia tempa ducunt.
Vt q; ipſa in longo coeunt ſummota reſeſſu
Sic nos coniungunt maioribus interuallis
Hec meliora putant mētis que iūgere poſſunt
Quaz que non nūq̃ fedus ſub ſāguine fallunt.
Proxima vicinis ſubſcribunt tertia queq;
Hoſpitibus. ſic aſtroꝝ ſeruabitur ordo
Quotquot cardinib; proprio uariante mouē.
Que. q̃q; in partes diuiſit q̃tuor orbis
Sydera quadrata efficiunt non longe q̃drati
Cenſetur minus eſt numeri q̃ cardinis vſus.
Adde ſuas partis ſignis ſua partibus aſtra
Nam nihil in totum ſeruit ſibi: mixta ferūtur.
Ipſis dant fines aſtris capiunt q; viciffim
Que mihi mox certo digeſta ſub ordine ſurgēt
Omnibus ex iſtis ratio eſt repetenda p̄ artem
Pacatam infectis ſigna vt p̄diſcere poſſis;
Perſpice nunc tenui viſu rem pōdere magnam

Et tantum gratio signari nomine passim:
 Dodecatemoria in titulos signantia causas.
 Nam cū tricenā p̄ partis sydera cōstent
 Rursus bis senis numerus deducitur omnis:
 Ipsa igit̄ ratio binis in partibus esse
 Dimidial̄ q̄ docet partes. his finibus esse
 Dodecatemorium, constāt bis sena q̄ cuncta
 Omnibus in signis que mūdi cōditor ille
 Attribuit totidem numero fulgētibus astris:
 Vt sociata forent alterna sydera sorte:
 Et similis sibi mūdos: & om̄ia ī om̄ibus astra:
 Quorū mixturis regeret concordia corpus
 Et tutela fore communi mutua causa.
 Idcirco q̄ signis nascuntur eisdem
 Diuersos referunt mores inimica q̄ uota:
 Et sepe in pecudes errat natura: marem q̄
 Femina subsequit̄: miscentur sydere partus.
 Singula diuersis variant quot partibus astra
 Dodecatemorius pprias mutantia vires.
 Nunc qd̄ sit: cuius ue canā quo ue ordīe cōstēt.
 Ne vagus ignotis signorum partibus erres.
 Ipsa suo retinent primas in corpe partis
 Vltima & extremis ratio conceditur astris.
 Singula sic retinent binas in sydera queq̄
 Dimidial̄ q̄ sui partis: & summa repletur
 Sortibus exactis triginta sydere in omni.
 Nec genus est vnum ratio nec p̄dita simplex
 Pluribus in q̄ modis rerum natura locauit:

Deduxit q̄ vias voluit q̄ p̄ omnia queri.
Hec quoq̄ compta est ratio sub nomine eodem
Quacūq̄ in parte nascentum tempore luna
Constiterit: numeris hanc ter dispone q̄ternis:
Sublimi totidem quia fulgent sydera mundo.
Inde suas illi signo quo luna refulcit
Que z̄ hinc defuerit partes numerare memēto
Proxima tricenās pariter q̄ sequētia ducunt
Hic vbi deficiet numerus tunc summa relicta
In binas sortis adiecta parte locetur
Dimidiam reliquis tribuatur vt ordine signis
In qua destituent te iustum luna videbit
Dodecatemoris signis post cetera ducet
Ordine queq̄ suo sic cōstāt astra locata.
Hec quoq̄ te ratio ne fallat p̄spice paucis.
Maior in effectu minor ē q̄ partibus ipsis
Dodecatemori quid sit quod dicitur esse
Dodecatemorium nanq̄ id p̄ quīq̄ notatur
Partes nam totidem prefulgent sydera celo
Que vaga dicuntur ducunt & singula sortes
Dimidias vires q̄ in eis & iura capessunt
In quocunq̄ igitur stelle tunc quinq̄ locate
Dodecatemorio fuerit spectare decebit.
Cuius enim stelle in fine sub sydere quoq̄
Inciderint dabit effectus in mentibus eius.
Vndiq̄ miscenda est ratio p̄ q̄ omnia cōstant.
Verū hec posterioꝝ p̄prio cūcta ordine reddā.
Nunc satis est docuisse suos ignota p̄ vsus:

Vt cum perceptis steterit fiducia membris
Sic totum corpus facili ratione notetur.
Et bene de summa ueniat post singula carmen.
Ut rudibus pueris monstrat littera primum:
Per faciem nomen quod suum componitur usus.
Tunc coniuncta suis formatur sillaba nodis.
Hinc uerbis structura uenit: per uerba legendi
Tunc rerum uires atque artis traditur usus.
Per quod pedes proprios nascuntur carmina surgunt.
Singula quod in summa prodest didicisse priora.
Que nisi constiterint propriis fundata elementis
Perduntque prope dederint precepta magistri
Et fluet in uanum rerum preposterus ordo.
Sic mihi per totum uolitantem carmine mundum
Eruta quod abstrusa penitus caligine fata
Pieridum numeris etiam modulata canenti
Qua quod deus regnat reuocanti numen ab arce
Per partis ducenda fides: et singula rerum
Sunt gradibus tradenda suis. & cum omnia certa
Noticia steterint proprios reuocentur ad usus.
Ac uelut in nudis consurgunt montibus urbes
Conditor et uacuos muris circumdare collis
Destinet ante manus que tenet scindere fossas.
Vertit opus. ruit ecce nemus saltus quod uetusti
Procubunt. sole quod nouum: noua sidera cernunt.
Pellitur omne loco uolucrum genus atque fera
Antiquas quod domos et nota cubilia linquunt
At illi silicem in muros et marmora templi

Rimantur: ferri q̄ rigor p̄ tēpora nota
Queritur, hinc artes hinc omnis cōuenit usus.
Tunc demū cōsurgit opus cū cuncta sup̄sūt
Ne medios rūpat cursus prepostera cura.
Sic mihi tractanti tante succedere moli
Materies primum rerum ratione remota
Tradenda est: ratio sit ne post irrita: ne ue
Argumenta nouis stupeant nascentia rebus;

De cardinibus mundi.

CRgo age noscendis aīn cōpone sagacem
Cardinib⁹: qui p̄ mūdus sūt q̄tuor omēs
Dispositi semp̄ mutāt q̄ uolantia signa.
Vnus ab exortu celi nascentis in orbem
Qua primū terras equali limite cernit.
Alter ab aduersa respōdens etheris ora
Vnde fugit mūdus preceps q̄ in tartara tēdit
Tercius excelsi signat fastigia celi:
Quo defessus equis febus subsistit habenas
Declinat q̄ diem medias q̄ examinat umbras.
Ima tenet quartus fūdata nobilis orbe:
In quo p̄cipium est redditus finis q̄ cadendi
Syderibus: pariter q̄ occasus cernit & ortus.
Hec loca precipuas vires summos q̄ p̄ artem
Fatorum effectus referūt: q̄ totus in illis
Nititur ethereus veluti cōpagib⁹ orbis.
Que nisi p̄petuis alterna sorte uolantem
Cursibus excipiant nectāt q̄ in vincula bina
Per latera atq̄ imum templi sūmūz q̄ cacumē:

Dissociata fluat resoluta machina mundo.
Sed diuersa tamē vis est in cardine quoq̄.
Et p̄ sorte loci variant atq̄ ordine distant.
Primus erit summi qui regnat culmine celi
Et medium tenui partitur limite mundum.
Quem capit excelsa sublimē gloria sede.
Scilicet hec tutela decet fastigia summa
Quicq̄d ut emineat sibi vindicet & deus om̄s
Afferat: & varios tribuēdo regnat honores.
Hinc fauor & species atq̄ omnis gloria vulgi.
Reddere iura foro: cōponere legibus orbem:
Federibus q̄ suis externas iungere gentis:
Et p̄ sorte sua cuius q̄ extollere nomen.
Proximus est ima q̄q̄ stacione locatus
Sustinet alterius mixtum radicibus orbem:
Effectu minor in species sed maior in vsu.
Fundamēta tenet rerum: census q̄ gubernat.
Q̄z rata sint fossis scrutatur uota metallis:
Atq̄ ex occulto q̄ntum cōtingere possis.
Tercius atq̄ illi tollens in parte nitētem
Qui tenet exortum qua primū sydera surgūt:
Qua q̄ dies redit & tēpus describit in horas.
Hic inter graias horoscopus editur urbis.
Nec capit externuz p̄prio quia nomīe gaudet
Hic tenet arbitriū vite: atq̄ hic regula morū ē
Fortunam q̄ dabit rebus: ducet q̄ per artis:
Qualia q̄ excipiant nascētes tempora prima:
Quos capiant cultus: quali sint sede creati

Vt cūq; admixtis subscribent uiribus astra.
Vltimus emenso qui cōdit sydera mundo:
Occasum q; tenens submersum despicit orbem
Pertinet ad rerum summas finem q; laborum.
Cōiungit q; epulas extrema q; tempora uite
Ocia q; & cetus hoīm cultus q; deorum ;

Diuisio etatis in partes celi .

Nec contētus eris pcepto cardine quoq; :
Interualla etiā memori sūt mēte notāda

Per maius demensa suas reddētia uires .

Quicqd & ob ortu sūmum curuatur in orbem

A etatis prime nascentis q; assērit annos .

Quod sūmo p̄mitur deuexum culmine mundi

Donec ad occasus ueniet puerilibus annis

Succedit: teneram q; regit sub sede iuuētam .

Que pars occasus inter imum q; sub orbem

Descendit regit hec nature tempora uite :

Et ppria serie uario q; exercita cursu .

At que pficitur cursu redeunte sub imo

Tarda q; spinatum lassatis uiribus arcum

Ascendens seros demum cōplectitur annos

Labētis q; dies uite tremulam q; senectam .

Omne qdem signum sub qualicūq; figura

Partibus inficitur mundi. locus imperat astris

Et dies noxam q; facit. uertuntur in orbem

Singula & accipiunt uires q; remittunt .

Vincit enim natura genus: leges q; ministrat

Fimibus in ppriis & pretereuntia cogit

Esse sui moris: uario nunc diues honore
Nunc sterilis penam q̄ ferētia sydera sedis.
Que sup̄ exortum est a summo sidere celi
Infelix regio rebus q̄ inimica futuris:
E uicio fecunda nimis. nec sola: sed illi
Par erit aduerso que fulget sydere sedes
Iuncta sub occasu neu prestat cardine mundi.
Vtraq̄ preterita fertur deiecta ruina.
Orta labans erit & scādendum est atq̄ cadēdū
Nec melior super occasu cōtra q̄ sub ortu
Sors agitur mūdi. preceps hec: illa superna
Pendēs aut metuit uicino cardine finem
Aut fūdata cadet. merito Typhonis habētur
Horrede sedes quez tellus sceua pfudit
Cuz bellum celo peperit: nec matre minores
Extiterant part⁹. sed fulmine rursus in altum
Compulsi mōtes q̄ super rediere cadētes
Cessit & in tumulum belli uite q̄ Typhēus.
Ipsa tremit mater flagrātes mōte sub ethna
Atq̄ refulgētī seq̄tur fastigia celo
Proxima ne ue ipsi cedat qui fūgitur astro.
Iam melior palmarū q̄ petēs uictrix q̄ pioꝝ
Altius insurgit summe comes addita fini.
In peius q̄ manēt cursus nec vota supersunt.
Quocirca minime mirum si p̄xima summo
Atq̄ eadem interior uenerāda sorte dicatur
Quod titulus felix sensuz si p̄xima graie.
Nostra subit lingue uirtutis nomine nomen

Iuppiter hac habitat, fortunā credere genti
Huic atq; impium simili deiecta sub orbe
I ma q; submersi contingent fulmina mundi
A duersa q; nitet defessa parte pacta
M ilitia rursus q; nouo deuota labori
C ardinis et subitura iugū sortē q; potētem.
N onduz sentit opus mundi iam sperat honorē.
D emonien memorāt graui romana p ora.
Q ueritur inuerso titulus sub corde sagaci
C onde locum numen q; dei totum q; potentis
Q ue tibi posterius magnos reuocātur ad vsus.
H inc momēta manent nostre plez q; salutis
B ella q; morborum tetrīs pugnantia telis
V iribus ambiguum geminis causa q; dei q;
N unc huc nunc illuc sortem mutātis vtrāq;
S ed medium post astra diem curuata q; primū
C ulmina mutātis summo de uertice mundi
A ethera phebe⁹ habet sub quo iā corpora nra
D'ecernunt uicia & fortunam ex viribus eius
C oncipiunt. deus ille loc⁹ sub noīe graio
D icitur. Huic aduersa nitēs que pma resurgit
S edibus ex imis iterum q; reducit olympum
P ars mūdi fuluuz q; nitet mortis q; gubernat:
E t dominā agnoscit pheben fraterna uidētem
R egna p aduersas celi fulgētia partis:
F ata q; damnolis imitātem finibus oris
H uic parti dea nomē erit romana p ora
G recia uoce sua titulum designat eundem.

Arce sed in celi qua sūma decliua finem
Inueniunt: qua principium decliua sumunt
Culmine q̄ insurgunt occasus inter & ortus
Suspendūt q̄ suo libratuz ex ordine mundum
A sserit hanc Cytherea sibi p̄ sydera sedem
Et ueluti faciem mūdi sua collocat ora
Quocirca humane pp̄ria est hec addita parti
Ius & connubia z thalamos tedas q̄ gubernat
Hec tutela docet Venerē sua tela mouere.
Nomē erit fortuna loco; quo p̄cipe mentem
Vt breuia in longo cōpēdia carmiē prestent.
At qua subsidit conuerso cardine mundus.
Fundamēta tenens aduersum & suspicit orbē.
Ac media sub nocte iacēs; Saturnus in illa
Parte suas agitāt uires: deiectus & ipse
Imperio quondā mundi solio q̄ deoꝝ
Et pater in pp̄rios exercet numina casus
Fortunam q̄ lenum prima est fortuna duoꝝ
Nascentem atq̄ patrū que tali cōdita pars est
Asperum erat tēpus titulum cui greca fecit
Demonium. signat q̄ suas p̄ nomine uires;
Nunc age surgētem primo de cardie mūdum
Respice qua solido nascentia signa recurso
Incipiunt uiridi gelidis & p̄hebus ab undis
Enatat et fuluo paulatim accenditur igne.
Hec tua templa ferūt Maia Cyllenie nate
Ofacies signata nota quod nomen & ipsi
Auctores tibi dāt artis. qua ducit olympum:

In qua fortunam natorum condidit omnem
Natura ex illo suspendit uota parentum
Vnus in occasu locus est super. ille ruentem
Precipitat mundum terrens & sydera merfat
Terra q̄ prospectat p̄hebi que uiderat ora
Ne mirere nigri si Ditis ianua fertur ^{ip̄is.}
Et finem uite retinet
Hinc etiam ipse dies moritur: tarras q̄ p̄ orbē
Surrupit & noctis captuz sub carcere claudit
Nec non & fidei tutelam vindicat ipsam
Pectoris & p̄odus. Tanta est in sede potestas
Que uocat & condit Phebū recipit q̄ refertq̄
Consumit q̄ diem. Tali sub lege notande
Tēplorum tibi sunt uires: quas puolat omnis
Astrorum series ducit q̄ & cōmodat illis
Ipsa suas leges stelleq̄ ex ordine certo
Vt natura sinit lustrāt varias q̄ locoꝝ
Efficiunt vires utcūq̄ aliena capessunt
Regna & in externis subsidunt hospita castris.
Hec mihi sub certa stellarū parte canentur.
Nunc satis est celi partis titulos q̄ notasse.
Effectus q̄ loci p̄ se cuius q̄ deus q̄
Qui parti nomē posuit qui condidit arcem
Octo topos p̄ quos stelle diuersa volantes
Quos reddāt motus: p̄prio uenit ordine reꝝ;

M. MANILII ASTRONOMI
CON. TERCIVS.

Noua surgentez maiora q̄ uirib⁹
ausum

Nec per inaccessos metuentem va
dere salutis

Ducite pierides : uestros extendi
te finis .

Refuge in excidium celi nascentia bella
Fulminis & flāmas part⁹ q̄ ī matre sepultos
Hectora uenalem cineri: Priamuz q̄ ferētē:
Colchida nec referam uēdentez regna parētis.

Et lacerem fratrē stupro: segetes q̄ uiroz:

T auroz q̄ truces flāmas: vigilem q̄ draconē

Et reduces ānos: auro q̄ incendia facta

Et male cōceptos partus : peius q̄ necatos.

Non annosa canam Messane bella nocentis :

Septenos q̄ duces : erepta q̄ fulmina flammis

Menia Thebarū: & uictā que vicerat urbem:

Germanos q̄ patris referam matris q̄ nepotes

Natoz q̄ epulas: conuersa q̄ sydera retro

Ereptum q̄ diem. nec p̄sica bella p̄fundo

Indicta: & magna pōtum sub classe latētem

Immissuz q̄ fretum terris: iter equoris undis.

Non reges magnos. spacio maiore canenda

Qz si tacta loquar romane gentis origo

Tot q̄ duces orbis: tot bella: tot otia: z omī

In populi vnus leges ut cesserit orbis

Differtur. facile est uentis dare uela secundis:

Fecūdum q̄ solum uarias agitare p̄ artis :

Auro q̄ atq; ebori dec⁹ addere: cū rudis ipsa
Materies niteat speciosis condere rebus.
Carmina vulgatū est opus z cōponere simplex
At mihi p̄ numeros ignota q̄ nomina rerum
Tēpora q̄ & uarios casus momenta q̄ mūdi
Quorū queq; uices partes q̄ in partibus ipsis.
Luctādū ē quod nosse nimis: qđ dicere q̄ntū ē:
Carmine quod pprio: pedib⁹ qđ iūgere certis
Huc ades o quicūq; meis aduertere ceptis
Aurem oculos q̄ potes ueras & p̄cipe uoces.
Non ad curatos reges troia q̄ cadentes
Impendas animū: nec dulcia carmina queras.
Ornari res ipsa negat: contenta doceri.
Et si qua externa referētur nomina lingua:
Hoc operis: non artis erit. non omīa flecti
Possunt & ppria melius sub uoce notātur.
Nunc age subtili rem sūmaz p̄spice cura
Que tibi p̄cipuos vsus monstrata ministret:
Et certas det in arte uias ad fata uidenda
Si bene cōstitierint uiligilanti condita sensu.
Principium rerum & custos natura latentum
Quom tātas strueret moles p̄ memia mundi:
Et circūfusis orbem cōcluderet astris:
Vndiq; p̄dentem in medium diuersa q̄ mēbra
Ordinibus certis sociaret corpus in unum:
Aera q̄ et terras flāmam q̄ undā q̄ natantez
Mutua in alternum p̄bere alimēta iuberet:
Ut tot pugnantis regeret concordia causas:

Staret q̄ alterno religatus federe mundus:
Exceptum a sūma ne qd̄ ratione maneret:
Et quod erat mūdi mundo regeretur ab ipso:
Fata q̄ et vitas hominum suspēdit ab astris:
Que summas operū partis: que lucis honorem:
Que famā assererent. que nūq̄ fessa uolarent.
Que quasi p̄ mediam mūdi p̄cordia partem
Disposita optineant p̄hebū lunā q̄ vagas q̄
Euincant stellas nec nō vincantur & ipia.
His regnum natura dedit p̄prias q̄ sacrauit
Vnicuiq̄ vices: sanxit q̄ q̄ omīa summa
Vndiq̄: & in fatum ratio traheret in unum
Naz quodcūq̄ genus rerum: quodcūq̄ laboruz
Que q̄ opera atq̄ artes: quicūq̄ p̄ omīa casus
Humana in vita poterant cōtingere sortem
Cōplexa est tot in partis quot z astra uocarāt.
Res posuit certas q̄ vices: sua nomina cuiq̄
Attribuit: totum q̄ homīs p̄ sydera sensum
Ordine sub certo duxit: pars sēper ut idem
Confinis parti vicinis staret in astris
Horum operū partes ad singula signa locauit
Non ut in eterna celi statione manerent:
Et cunctos hoīm pariter traherētur in ortus
Ex nsdem repetita locis: sed tempore sedes
Nascentū acciperēt p̄prias signis q̄ migrarēt.
Atq̄ alius alio fors queq̄ accideret astro.
Vt caperet genitura nouaz per sydera formas
Nec tamen incerto cōfunderet omīa motu.

Sed cum pars operum q̄ p̄ma cōdita parte est
Acepit p̄p̄riam nascētis tempore sedem
Cetera succedūt signis q̄ sequētibus herent.
Ordo duceꝝ seq̄tur donec uenit orbis in orbē.
Has autem facies rerum p̄ signa locatas
In quibus om̄s erit fortuna & condita summa
Vt quom iam stelle septem ledūt ue iuuant ue
Cardinibus ue mouet diuina potētia mundi:
Sic felix aut triste uenit p̄ singula fatum
Talis & illius fors est speranda negoci.
Hec mihi solenni sunt ordine cuncta canenda:
Et titulus signanda suis rerum q̄ figuris.
Vt pateat positura operū nomeꝝ q̄ genū q̄.
Fortune fors prima data est. hoc illa p̄ artem
Censetur titulo quia p̄xima cōtinet in se
Fundamēta domus domui q̄ herētia cūcta.
Qui modus in seruis qui sit cōsensus in aruis:
Q̄ q̄ datum magnas operum cōponere moles
Vt uaga fulgētis cōcordant sydera celi.
Post hanc militie locus ē. qua quicq̄d in armis
Que q̄ p̄grinas interuersātibus urbis
Accipe assueuit: titulo comprēditur uno.
Tercia ad urbanos stacio ē numerāda labores
Hoc quoq̄ milicie genus est ciuilibus actis.
Compositum fidei q̄ tenet parentia vincla.
Format amicitias & sepe cadētia frustra
Officia & cultus contingāt p̄mnia quāta
Edocet appositis cum mūdus consonet astris

Iudicioꝝ opus in quarto natura locauit
Fortunā q̄ fori: fundentem uerba patronum
Pendētem q̄ reum lingua: nostrū q̄ loquentis
Impositū & populo nudātem cōdita iura.
Atq̄ expensa sua soluentem iurgia frōte .
Cum iudex uero nihil amplius aduocat ipso'
Quicqd̄ p̄positas inter facundia leges
Efficit: hoc totum partem cōcessit in unam.
Atq̄ utcūq̄ gerunt dominātia sydera manat.
Quintus cōiugio gradus est p̄ signa dicatus :
Et socios tenet & comites: atq̄ hospitis una
Iungitur & similis cōiungens fedus amicos.
In sexta diues numeratur copia sede
Atq̄ adiuncta salus rerum : q̄rum altera quātū
Contingāt usus monet: altera q̄ diuturni :
Sydera ut inclināt uires et tēpla gubernant.
Septima censetur sceuis horrenda perichis :
Si male subscribunt stelle per signa locate .
Nobilitas tenet octauam qua cōstat honoris
Conditio et fame modus et genus : & specioso
Gracia pretextu. Nonus locus occupat omēm
Fatorum sortem dubiam patrios q̄ timores
Omnia q̄ intrantum mixta nutricia turba.
Huc uicinus erit uite qui continet actum .
In quo seruorum mores & qualibus omnis
Formetur dom⁹ exemplis quoq̄ ordine certo
Ad sua cōpositi discedāt munera serui.
Precipua undecima pars est in sorte locata

Que summā nostri sēper vires q; gubernat.
 Que q; ualitudo cōstat nunc libera morbis
 Nunc oppressa monent & mūdum sydera cūq;
 Non alias sedes tēpus ue genus ue medēdi
 Que sibi deposcat: vel cuius tēpore prestet
 Auxilium & uite succos miser salubris.
 Vltimus & totā cōcludens ordine sūmam
 Rebus apiscendis labor est: qui cōtinet omnis
 Votorum effectus & que sibi quisq; suisq;
 Proponit studia atq; artis hec irrita ne sint
 Seu ferat officium, nutus blāditur in omni
 Aspera siue foro p litem iurgia tentet:
 Fortunam ue petat pelago vētos q; sequatur:
 Seu sererem plenam uicētem q; horrea messē
 Aut repetat bacchū p pinguia musta fluentē.
 Hac in parte dies atq; hec momēta dabuntur
 Si bene cōuenient stelle p signa sequētes
 Quarū ego posterius vires in utrūq; ualentis
 Ordine sub certo reddaz cū pondere rerum
 Incipiam effectus, nūc ne pmixta legentem
 Confundāt: nudis satis est insistere mēbris.
 Et quoniam toto digestos orbe labores
 Nomina q; in numerz vires q; exegim⁹ omnis:
 Atla uocant graui: que cūcta negocia rerum
 In genera & partis bis sex diuisa coercent.
 Nunc quibus ascēdāt signis quādoq; canēdū ē.
 Perpetuas neq; enim sedes eadez q; p omnis
 Sydera nascentis retinet sed tēpora mutat

Nunc huc nunc illuc signorum meta per orbem .
Incolumis tamē ut maneat quod cōditus ordo est .
Ergo age ne falsis uariet genitura figuris
Si sua queque uoles reuocare ad signa labores :
Fortune perquire locū per sydera cuncta
Que primo pars est numero sic ducta sub athlis .
Qui tibi cum fuerit certa ratione reptus
Cetera predicto subeuntibus ordine signis
Coniuges teneant proprias ut singula sedes .
Et ne forte vagus nature querere sedem
Incipias: duplicem certa ratione capesse .
Cum tibi nascentis precepto tempore forma
Constiterit celi stellis ad signa locatis
Transuerso phebuis si cardine celsior ibit
Qui tenet exortum vel qui demergit in undas:
Per tempus licet affirmes natum esse diei .
At si subiectis senis fulgebit in astris
Inferior dextra leuaque tenentibus orbem
Cardinibus noctis fuerit per tempora natus .
Hec tibi cum fuerint certo discrimine nota .
Tunc si forte dies nascentem exceperit alma
A sole ad lunam numerabis in ordine partes:
Signorum ortiuo totidem de cardine duces :
Quē bene partitis memorat horoscopon astris
In quodcumque igitur numerus peruenit astrum
Hoc da fortune . iunges tū cetera signis
Athla suis certo subeuntibus ordine cunctis .
At cum obducta nigris nox texerit umbris

S I quis erit qui tum materno excesserit alio :
V erte uias sicuti nature vertitur ordo .
C onfule tunc pheben imitātem lumina fratris
S emp et in pprio regnātem tpe noctis .
Q uot q̄ ab eo phebus partes & signa recedit
T ot numerare iubet fulgēs horoscopus a se.
H unc fortuna locum teneat subeuntibus atlis
O rdine nature sicut sunt cuncta locata.
F orsitā et queras agili tunc corde notandum
Q ua ratione queas natalis tēpore nati
E xprimere immenso surgētē horoscopon orbe
Q ̄ nisi sub stellis uisus ratione tenetur
F undamēta ruunt artis: nec consonat ordo .
C ardinibus quoniam falsis qui cūcta gubernāt
M entitur faciem mūdus nec cōstat origo :
F lexā q̄ momēto uariātur sydera templi.
S ed quāta effectu res est tā plena laboris
C ursibus eternis mūdum p̄ signa uolātem
V t totum lustret curuatis arcubus orbem
E xprimere: & uultus eius cōponere certos:
A c tate molis minimū deprederē pūctum:
Q ue pars exortum uel que fastigia mundi
A ut ferat occasus: aut imo federit orbe.
N ec me vulgate rationis preterit ordo
Q ue binas tribuit signis surgētibus horas:
E t paribus spacis equalia digerit astra.
V t pte ex illa qua phebiceperit orbis
D iscedat numerus sūmam q̄ accōmodet astris

Donec pueniat nascentis tempus ad ipsum.
 Atq; ubi subliterit signum dicatur oriri.
 Sed iacet obliquo signoꝝ circulus orbe
 Atq; alia inflexis oriuntur sydera mēbris.
 Ast illis magis est rectus surgētibus ordo:
 Vt ppius nobis aliquod uel lōgius astrum est.
 Vix finit ludes cancer: uix bruma reducit.
 Qꝫ breuis illa iacet tā lōgus circulus hic est.
 Libra aries q; parem reddunt noctē q; diem q;
 Sic media extremis pugnant extrema q; sūmis
 Nec nocturna minus uariant q̄ tempora lucis.
 Sed tamē aduersis idem stat mensibus ordo.
 In tam dissimili spacio uariis q; dieꝝ
 Vmbrarum modis qui possit credere in auras
 Omnia signa pari mūdi sub lege manere:
 Addeq; incerta est hore mēsurā: neq; ullam
 Altera pars seqtur, sed sicut summa dieꝝ
 Vertitur & partes surgūt rursus q; recedunt.
 Cum tamē in quocūq; dies deducitur astro
 Sex habeat supra terras sex signa sub illis:
 Quo fit ut in binas nō possint omnia nasci
 Cum spacium nō sit tātum pugnatibus horis
 Si modo bis sene seruātur luce sub omni.
 Quem numerū debet ratio: sed nō capit usus;

De mēsurā tempoꝝ et signoꝝ.

MEc tibi cōstabūt aliter uestigia ueri
 Ni lucē noctē q; pares dimēsus in horas
 In q̄ntum uario pateāt sub tēpore noris:

Regula q̄ exactas p̄mum formetur in horas
Que segenem q̄ diem sedes pp̄dat et v̄bras .
Hec erit in libra cum lucem vincere noctes
Incipiunt: uel cum medio cōcedere uere
Tunc etenim solum bis senas tēpora in horas
Aequa patēt medio cuz currit p̄heb⁹ olym̄po
Hic cū p̄ gelidas hyemes sūmotus in astrum
Fulget in octaua capricorni p̄te biformis
Tuuc angusta dies uernalis uertit in horas
Dimidiam atq̄ nouē. sed nox oblita diei
Bis septē apposita: numer⁹ ne claudicet: hora
Dimidia. sic in duodenas exit utrunq̄
Et redit in solidum natura condita summa.
Inde cadunt noctes surgūt q̄ in tēpore luces
Donec ad ardentis pugnarit sydera cancri.
Atq̄ ibi cōuersis vicibus mutātur in horas
Bumales: noctem q̄ diē lucem q̄ tenebre
Hibernam referunt: alterna q̄ tēpora uincūt
Nunc huc nunc illuc gradibus p̄ sydera certis
Impulse. quaz̄ ratio manifesta per artem
Collecta est: ueniet q̄ suo p̄ carmina textu.
Atq̄ hec est illas demum mēsurā per horas
Quas rigat estiuus gradibus torrētib⁹ amnis
Nilus et erumpēs imitatur sydera mundi
Per septē fauces atq̄ ora fugantia pontum.
Nunc age quot stadiis & q̄nto tēpore surgāt
Sydera quot q̄ cadāt animo cognosce sagaci:
Vt magna in breuibus ueniāt cōpendia dictis.

Nobile lanigeri sydus quod cuncta sequuntur
 Dena quater stadia exorietur duplicata quod ducit
 Cuius cadit. atque horam surgens eiusque trientem
 Occupat: occidit geminat. Tum cetera signa
 Octonis crescunt stadiis orientia in orbem
 Et totidem amittunt gelidas que rigentia in umbras.
 Hora nouo crescit per singula signa quadrante
 Tercia que in quarta parte si ducitur eius
 Hec sunt ad libere sydus surgentibus astris
 Incrementa. Pari momento damna trabuntur
 Cum subeunt orbem rursus que ad sydera libere
 Ordine mutato paribus per tempora uersa
 Momentis redeunt, nam per que creuerat astrum
 Lanigeri stadia aut horas tot libra recedit
 Occidit que aries spacium tempus que cadendi
 Quod tenet: in tantum chele consurgere possunt
 Eius in exemplum se signa sequentia ueriant
 Hec ubi constiterint uigilanti condita mente
 Iam facile est si quod quando que horoscopes astrum
 Noscere: cum liceat certis surgentia signa
 Ducere temporibus proprias que ascribere in horas
 Partibus ut ratio signis ducatur ab illis
 In quo phebuis erit quorum mihi reddita summa est;

De inclinationibus mundi

Sed neque per terras omnis mensura dierum
 Umbrarum que eadem est: simili nec tempore cursu
 Mutantur: modus est uariis ratione sub una
 Nunquam phrixei ducuntur uellera signi

Chelarum q̄ fides iuste q̄ ex anima libre
 Omnia consurgunt binas sibi signa p̄ horas
 Q̄ medius recto precingitur ordine mūdo
 Aequalis q̄ super transuersum uertitur axem
 Illis p̄petua iunguntur pace diebus
 Obscure noctes. equo stat federe tempus
 Nec manifesta patet falsi fallacia mundi
 Sed similis simili toto nox redditur orbe
 Omnibus autumnus signis: uer omnibus unū.
 Vna coequali lustratur linea p̄hebo.
 Nec refert tūc quo p̄hebus decurrat in astro:
 Litoreum ne coquat cancrū: cōtra ue feratur
 Syderibus medius an que sint quatuor inter.
 Q̄ q̄ p̄ tris signorum circulus arcus
 Obliquus iaceat recto tamen ordine zone
 Consurgunt: supra q̄ caput terras q̄ feruntur
 Et paribus spacis p̄ singula lustra resurgunt
 Ac bene diuiso mundus latet orbe patet q̄.
 Et simul ex illa terrarum parte recedas
 Quicq̄ ab extremo temet preuertes axe
 Per conuexa gradus gressum uestigia terre
 Quam teretis natura soli decircinat orbem
 In tumidum & mediam mūdo suspēdit ab omī.
 Ergo ubi conscendes orbē stridēs q̄ rotundum
 Digrediere: simul fugiet pars altera terre
 Altera reddetur. sed q̄ntuz inflexerit orbe
 Tantum inclinabit celi positura uolantis
 Et modo que fuerint surgētia limite recto

Sydera curuato ducuntur in ethera tractu.
At erit obliquus signorū balteus orbe
Qui trāuersus erat spacio, q̄ndo illi⁹ vna est:
Nostre mutātur sedes. Ergo ipsa moueri
Tempora iam ratio cogit varios q̄ referrī
Sub tali regione dies quom sydera flexo
Ordine cōficiant cursus obliqua malignos:
Longius atq̄ alius aliud p̄pius ue recūbat.
Pro spacio mora magna dat, que p̄xima nobis
Consurgūt longos celi visuntur in orbis.
Vltima que fulgēt cecis mergūt̄r in vmbis.
Et q̄nto ad gelidas p̄pius quis uenerit arctos
Tam magis officiūt oculis brumalia signa.
Vix q̄ ortus occasus erit. si longius inde
Procedat totis cōdentur singula menbris
Tricenas q̄ trahēt cōnexo tempore noctes:
Et totidem luces adiment, sic parua dieꝝ
Efficitur mora & ternis cōsumitur horis
Paulatim q̄ perit spacio fulgētibus astris.
Plura q̄ p̄ partes subrupto tempore signa
Tempore querētur medio celata tumore:
Abducēt q̄ simul p̄hebum texent q̄ tenebras
Mensibus eruptis donec sit debilis annus.
Si uero natura sinat sub uertice celi
Quem gelidus rigidis fulcit cōpagibus axis
Aeternas sup̄ire niues orbem q̄ rigētem
Prona lycaonie spectantem mēbra puelle:
Stantis erit celi species; laterum q̄ meatus

Turbinis in morē recta uertigine currit.
 Inde tibi obliquo sex tātum signa patebunt
 Circuitu nullos unq̄ fugientia uisus:
 Sed teretem accliu mūdum comitāta semp.
 Hic erit una dies p̄ senos vndiq̄ menses
 Dimidium q̄ trahens cōtextis lucibus annum
 Nunq̄ erit occiduis q̄ tanto tēpora p̄hebus
 Dum bis terna suis perlustrat cursibus astra.
 Sed circūuolitans recto uersatur ab orbe.
 At simul e medio p̄ceps descēderit orbe
 Inferiora petēs deiecto sydera cursu
 Et dabit in pronum laxas effusus habenas:
 Per totidem mēses iūget nox una tenebras
 Vertice sub celi. Nam quisq̄ spectat ab omni
 Dimidiuz & toto mundum uidet orbe rotundo
 Pars latet inferior. neq̄ enī circūuenit illam
 Recta acies: medio q̄ tenus distīguitur aluo.
 Effugit ergo oculos summo spectātus ab orbe
 Dum lex submersis uectatur p̄hebus in astris
 Abducit q̄ simul luces tenebras q̄ relinquit
 Syderibus donec totidem quot mensibus actis
 Cesserit. inde redit gemias q̄ ascēdit ad arctos
 Hic locus in binas annum noctes q̄ diesq̄
 Per duo p̄tite dirimit diuortia terre.
 Et quoniam quanto uariantur tempora motu
 Et quibus e causis dictum est: nūc accipe signa
 Quot surgant in quoq̄ loco cedāt q̄ p̄ horas
 Partibus ut p̄redi possint orientia certis:

Ne falsus dubia ratione horoscopus erret.
Atq; hoc in totū certa sub lege sequendum est
Singula q; nequnt p tot distantia motus
Temporibus numeris q; suis exacta referri
A me sumat iter positū sibi quis q; sequatur
Per q; suos tendat gressus: mihi debeat artez.
Quo q; mō hoc paret & tarraz qual q; regrat
Deducat pprias noctem q; diemq; p horas
Maxima sub cācro minimis que cingit umbris
Et sextam summe fuerit que sorte diurne
Vicino tribuat post cancri templa leoni.
At q; nocturnis fuerit mensura tenebris
In totidem partis simili ratione secanda est
Vt quātuz urna ferat tātum tribuatur ad ortū
Tēporis aduerso nascētia sydera tauro.
Has inter qualq; accipiet nemeus in horas
Quod discrimen erit p tris id diuide partis
Tertia ut accedat geminis qua tpa tauri
Vincantur, cancro q; eadem: similis q; leoni.
Sic erit ad summā ratio deducta priorem
Quot modo diuisis nemeus duxerit horis.
Inde pari virgo pcedat tēporis auctū
Sed certa sub lege prioris lemp ut astri
Incolumē seruet summā crescēs q; nouando.
His usq; ad denas horaz partibus auctis
Per totidem libre decrescit sydera partis.
Et q̄ntis in utraq; modis tolluntur ad ortus
Diuersam in sortez tantis mergent ad vmbas.

Hec erit horarum ratio ducēda p orbem .
 Illa q̄ quot stadiis oriātur queq̄ cadant q̄.
 Que cū tercentum numeris uicena q̄ cōstent
 Detrahatur sūme nota pars quot a demit utzq̄
 Omnibus ex horis est iue nomine noctis
 Solsticiū summo pagat cū pheb⁹ olympto.
 Quod q̄ us exuperat dēptis id ducito ī equas
 Sex partes: sextā q̄ ardenti trade leoni.
 Rursus qui steterit numerus sub noīe noctis
 Eius erit: signo tauri pars illa dicanda.
 Quod q̄ hanc exuperat ptem superatur ab illa
 Distinguit q̄ duas medio discrimine summas
 Tercia pars eius numero supaddita tauri
 Traditur & gemini. simili tunc cetera lucro
 Procedūt numeros semper tutatā pores
 Augebūt q̄ nouē nemeas nomine summas
 Donec peruenient ad iuste tēpora libre
 Ex illa totidem p partis sic breuiantur
 Lanigeri ad fines cōuersa q̄ nomīa lege
 Accipiunt pdunt q̄ pares cedētia sortis.
 Hec uia mōstrabit stadiorū ponere summas
 Et numerare suos ortus p sydera cuncta.
 Quod breue cū ppris simi acceptaueris horis
 In nulla faller regione horoscopus vnq̄
 Cum poterunt certis numerari lingua ligna
 Temporib⁹ parte ex illa quā pheb⁹ habebit;

C De ascētionibus & decētionibus temporū.

Nunc quibus hiberni momētis surgeſ mēſes
 Incipiāt (neq; enī parib⁹ p̄ ſydera cūcta
 Procedūt gradibus niuei dū uellera ſigni
 Contingūt equū lucēs cogentia & umbras
 Ferre iugū) magna ē ratio breuiter q̄ docēda
 Principio capiēda tibi eſt mēſura diei
 Quā mīmā capricorn⁹ agit noctis q̄ p̄ horam
 Quā ſummā: quo q̄ ad iuſtas ſupauerit ūbras
 Et crepitēt lucēs: eius pars tertia ſigno
 Tradēda eſt medio ſemp. qua ſorte retenta
 Dimidio uincat primū: uincatur & ipſum
 Extremo, totum in partis ita dirige tempus
 His opibus tria ſigna etiā: ſed ſumma prioris
 Accedat numeri: cōiuncta ſequētibus aſtris
 Ceſſerit, ut ternis fuerit ſi longior horis
 Brumali nox forte die capricornus ut hora
 Dimidia attollat lucēs, & aquarius horam
 Ipſe ſuam pprie ducat ſumme q̄ prioris
 Adiungat, piſces tātum ſibi tēporis ipſi
 Conſtituāt q̄ntum accipiāt de ſorte prioris.
 Et tribus expletis horis noctem q̄ diem q̄
 Lanigero tradāt equādum tempore ueris.
 Incipit a ſexta tempus p̄cedere parte
 Diuiduū: triplicāt uires herētia ſigna
 Ultima q̄ acceptas duplicāt, ita ſumma dieb⁹
 Cedere diuerſa labētia tempora lege.
 Nanq; aries totidem deducit noctibus horas
 Quot pri⁹ abſtulerāt pprio ſub nomīe piſces.

Hora datur tauro cumulet q̄ ut damna priora.
 Dimidiam adiungūt geminis. sic ultima p̄mis
 Redditur: equate soluūtur fenore noctes.
 Rursus & incipiūt p̄pria de sorte diebus
 Respōdent pariter q̄ illis que p̄xima fulgent:
 Et media equatis censentur uiribus astra
 Precipuos q̄ gerunt uariāda ad tēpora mot⁹.
 Hac vice discedunt noctes ad sydera brume
 Tolluntur q̄ dies anni q̄ inuertitur orbis
 Solsticium tardi cū fit sub sydere cancri.
 Tunc q̄ diem brume nox equat: tēpora noctis
 Longa dies: similis q̄ redit quo creuerat auctu
 Illa etiam poterit nascens uia ducere ad astrū
 Quod quādo q̄ uadis emissum redditur orbi.
 Nam quota sit lucis si luce requiritur hora
 Aspicias atq̄ hūc numer⁹ reuocabis in ipsum
 Qui triplicat q̄q̄ ac adiectis insuper isdem
 Quinq̄ tamē summis. quia qualicūq̄ sub hora
 Ter quinas mūdi sex tollunt sydera partes.
 Hic ubi tōstiterit numerus cōiūgere & illas
 Que supent phebo partes p̄ signa memento.
 Ex hac tricenā summa p̄ sydera partes
 Distribues: primā q̄ uicem quo phebo in astro
 Fulcerit. hinc alius solem q̄cunq̄ sequētur.
 Tum quo cōsistet numerus cōsumptus in astro
 Qua ue in pte suā summā numeri q̄ relinquit:
 Hec erit exoriēs & pars & forma p̄ ignis
 Contineat partes ubi summā fecerit unam

Tricenās dabis ex illa per singula signa
 Donec deficiat numerus. quā q̄ ille sub astris
 Parte cadat credas illam cū corpore natam
 Esse hominis pariter q̄ orbē uidisse p̄ ignis.
 Sic erit ipse tibi rapidis querendus in astris
 Natalis mundi certo q̄ horoscopus ortu:
 Vt cum ex hac sedes steterit sub cardine p̄mo
 Fallere non possint summi fastigia celi:
 Non fallant obitus: stent fūdamēta sub imo:
 Stent ueri stellaz ortus ueri q̄ subortus:
 Dena q̄ in p̄prias uires sortes q̄ recedant;
 Cuius signi quisq̄ annus aut mensis
 aut dies aut hora sit.

Nunc sua reddētur generatim t̄p̄a signis
 Que diuisa etiāz p̄prios ducūt in annos
 Et menses luces q̄ suas horas q̄ dierum:
 Per quos precipuas ostēdunt singula uires.
 Prim⁹ erit signi quo sol effulserit annus.
 Annū q̄ lustrans cōsumit tēpora mundi
 Proximus atq̄ illi subeuntia signa sequūtur.
 Luna dabit mēses pagit q̄ menstrua cursum.
 Tutēle q̄ sue primas horoscopus horas
 Asserit atq̄ dies tradi q̄ sequētibus astris.
 Sic annū mēsis q̄ tuos natura diesq̄
 Atq̄ ipsas uoluit numerari signa p̄ horas:
 Omnia ut omne foret diuisum tempus in astra
 Per que alterna suos uariaret sydera motus
 Vt cuiusq̄ uices ageret redeuntis in orbem.

I dcirco tanta est rerum discordia in euo
Et subtexta malis bona sūt: lachrīe q̄ sequūtur
Vota: nec in cunctis suat fortuna tenorem.
Vsq̄ adeo p̄mixta fluit nec p̄manet usq̄
Amisit q̄ fidem variando cuncta p̄ omnes.
Non annis anni nō menses mensibus usq̄
Conueniunt: seq̄ ip̄e dies aliū q̄ relinquūt:
Hora q̄ nō ulli similis p̄ducitur hore:
Tempora consistūt p̄priis q̄ carētia signis
Per numeros omīs eui diuisa uolantis
Talis q̄ efficiunt mensis casus q̄ minatur
Qualia sunt quoz̄ vicibus cōuertimur astra.
Sunt q̄bus ut celi pateant nascētibus hore
Sydera q̄ memorāt horoscopon in uenturis
Parte q̄ lex illa describitur hora diebus:
Omne genus rationis agit p̄ tēpora & astra
Et cupit ex vno menses annos q̄ dies q̄
Incipere atq̄ horas tradit q̄ sequētib⁹ astris.
Et q̄q̄ socia nascūtur origine cūcta
Diuerlas tamen esse vices q̄ tardius illa
Hec citius pagunt orbem. uenit omīs ad astrū
Hora die: bis mēse dies: semel vnus in anno
Mensis: & exactis bis sex iam solibus anuns
Difficile est in idem tempus cōcurrere cuncta
Vnius ut signi pariter sit mensis & annus
Asperiorē enim aget mēsem si mensis in astruz
Letius inciderit signum si triste diei:
Si fortuna diem foueat si durior hora.

I dcirco nihil in totum sibi credere fas est.
Non annos igni menses uertentibus annis
Mensibus aut luces aut omnis lucibus horas:
Quia nunc illa nimis pperat: nunc illa moratur.
Et modo deest aliud: modo adest uicibus quae recedit
Aut redit atque alio mutatur tempore tempus
Interpellatum uariatum sorte dierum;

I Quot annos tribuat unum quodque signum.
T quonia dixi per singula tempora uite
Quod quando quae genus uenit cuius quae sit astra
Quisquis annus cuius mensis simul hora diesque:
Altera nunc ratio que summam continet eui
Reddenda est quot quaeque annos dare signa ferant.
Que tibi cum finem uite per sidera queris
Respicienda manet ratio numeris quae notanda.
Bis quinos annos aries unum quae trientem
Fraudatum dabit, appositis tu taure duobus
Vincis, sed totidem gemiorum uinceris astro.
Tu quae bis octo nos cancer binos quae trientis:
Bis quae nouem nemeae dabis bis sex quae sub illis
Erigione geminat quae decem geminat quae triente.
Nec plures fuerint libre quam uirginis anni.
Scorpius equabit tribuentem dona leonem
Centauri fuerint eadem quoque munera caeri.
Ter quinos capricorne dares si quatuor essent
Appositi menses triplicauit aquarius annos
Quatuor & menses uitam producit in octo.
Piscibus ac aries & sorte & finibus herens

Lustra decem tribuet solis cū mēlibus octo;
Quot ānos queq; loca tribuant.

DEc satis est annos signorū noscere certos
Ne lateat ratio finem quērentibus eui:
Tēpla quoq; & partes celi sua munera norūt:
Et pprias tribuunt toto discrimine sūmas
Cum bene constiterit stellarū conditus ordo.
Sed mihi templorū tātū nunc iura canentur
Mox ueniet mixtura suis cum iuribus omnis
Cum bene materies steterit p̄cognita rerum
Non in terpositis turbabitur undiq; menbris.
Si bene constiterit p̄mo sub cardine Luna
Quo redit in terras mūdus nascens q̄ tenebit
Exortum octo nos decies ducetur in annos
Si duo decedant. At cū sub culmine sūmo
Consistet tribus hic numer⁹ fraudabitur ānis
Bis q̄dragenis occasus diues in annis
Solis erat numero nisi deesset olympias una.
Prima q̄ tricenos bis fundamenta p̄ annos
Censentur bis sex adiectis mensibus euo.
Quod q̄ p̄us natum fuerit dextrum q̄ trigonū
Hoc sexagenos tribuit duplicat q̄ q̄ternos.
Quot fuerit leuum p̄lata q̄ signa sequet
Tricenos annos duplicat tres insup addit
Que q̄ sup signum nascens a cardine primū
Tercia forma est & summo iam p̄xima celo
Hec ter uicenos geminat: tres abstrahit ānos
Que q̄ infra ueniens spacio diuisa sub equo

Ter quinquagenos cōplet sua munera brumaf.
Qui q̄ locum lupat nascēs horoscopus ille
Dena quater reuocat uertētis tempora solis
Accumulant q̄ duos cursus iuuenē q̄ reliquit.
At qui precedit surgētis cardinis horam
Vicenof ternof q̄ dabit nascentibus annos:
Vix degustatā rapiēs sub flore iuuentam.
Quoꝛ super occasus tentatuz est dena remittit
Annoꝝ spacia & decimā trib⁹ applicat auctis
Interior puerum interimet bis sex q̄ pactis
Immatura trahet natalis corpora morti ;

Sue sint tropica signa z quas habeāt uires
Ed tamē in p̄mis memori sūt mēte notāda
Partib⁹ aduersis que surgūt cōdita signa
Diuisum q̄ tenent equo discrimne celum :
Que tropica appellāt q̄ in illis q̄tuor anni
Tempora uertuntur signis nodos q̄ resoluunt
Totum q̄ emittunt cōuerso cardine mundum :
Inducūt q̄ nouas operū rerum q̄ figuras.
Cancer ad estiuē fulget fastigia zone
Extēdit q̄ diē summum: paruo q̄ recessu
Destruit. & quāto fraudauit tempore luces
Intantū noctes auget. stat summa p̄ omnes
Cum cererē fragili p̄perat distringere culmo
Camp⁹. z in uarias diltrīgūt mēbra palestraf.
Et tepidum pelagus iactatis languet in undis.
Tunc & bella fero tractātur marte cruenta.
Nec scythiam defēdit hyems. germania sicca

I am tellure fugit. Nilus q̄ tumescit in auras.
 Hic iterū situs est cancri cū sydere phebū
 Solsticium facit & summo uersatur olym̄po.
 Parte ex aduersa brumā capricornus inertē
 Per minimas cogit noctes & maxīa lucis
 Tempora. p̄ducit q̄ diem tenebras q̄ resoluit
 In q̄ vicē nūc damna q̄dez nūc tēpora supplet.
 Tūc riget om̄s ager: clausū mare: cōdita astra
 Nec tolerāt medias hyemes horrentia saxa.
 Stat q̄ uno natura loco paulum q̄ quiescit.
 Proxima in effectu simili referentia motus
 Esse ferunt lucēs equātia signa diebus.
 Nanq̄ aries phebūm repetētem sydera cācri
 Inter principium reditus finem q̄ coercet:
 Tempora diuiso iungēs cōcordia mundo.
 Conuertit q̄ vices uictū q̄ ad sydera brume
 Exuperare diem iubet & succumbere noctes
 Aestiu donec ueniant ad sydera cancri.
 Tum primū muta pelagus cēsternitur unda.
 Et varios audet flores emittere tellus.
 Tunc pecudū uoluc̄ q̄ genus p̄ pabula leta
 In uenerem partū q̄ urit totum q̄ canora
 Voce nemo loq̄tur: frōdez q̄ virescit in om̄ez.
 Viribus intantū signi natura mouetur.
 Huic ex aduerso simili cum sorte refulget
 Libra: diem noctem q̄ pari cum federe ducit
 Tantū q̄ uictas usq̄ ad se vincere noctes
 Ex ipsa iubet. ac brume tūc tēpora vincunt.

Tum Liber grauida descēdit plenus ab ulmo.
 Pingua q̄ impressis despumāt multa racemis.
 Mandāt & sulcis cererem dum terra tepore
 Autumni resoluta patet dum semina ducit.
 Quatuor hec z in arte ualēt z tēpora uertunt:
 Sic hos & illos rerum flectentia casus
 Nec quicq̄ in prima patiētia sede manere.
 Sed non p̄ totas equa est mensura figuras
 Omnia nec plenis flectūtur tempora signis.
 Vna dies sub utroq̄ equat sibi tēpore noctem
 Nam libra atq̄ aries autumnū verq̄ figurant.
 Vna dies toto cancri lōgissima signo
 Cui nox equalis capricorni sydere fertur.
 Cetera nunc urgēt vicib⁹: nunc tēpore cedūt.
 Vna ergo in tropicis pars est cernēda figuris
 Que moueat mūdum: que rez tēpora mutet:
 Fata ciat: consulta alios declinet in usus:
 Omnia in aduersum flectat rursus q̄ reuoluat.
 Has qdam uires octaua in parte reponunt.
 Sūt q̄b⁹ esse placet decimas, nec defuit auctor
 Qui p̄ ne momēta daret frenos q̄ dierum;

M. MANILII ASTONOMI
 CON. QUARTVS.

Vid tam sollicitis uitam consu-
 mimus annis:

Torquemur q̄ metu ceca q̄ cu-
 pidine rerum

Aeternis q̄ senum curis: dum querimus euum
Perdimus & nullo uotorum fine beati
Victuros agimus semper nec uiuimus vnquaz.
Pauperior q̄ bonis quisq̄ est q̄ plura r̄quirit.
Nec q̄d habz numerat: tātū q̄d nō habz optat.
Cum q̄ sui paruos usus natura repositat
Materiam struimus magne per uota ruine:
Luxuriam q̄ lucris emimus luxu q̄ rapinas.
Et summum census preciū est effundere cēsum.
Soluite mortales animo. curas q̄ leuate
Tot q̄ superuacuis uitam deflere querelis.
Fata regunt orbem. certa stant omnia lege.
Longa q̄ per certos signantur tempora curs⁹
Nascentes morimur: finis q̄ ab origine pendz
Tunc & opes & regna fluunt & sepius orta.
Paupertas artes q̄ date mores q̄ creati.
Et uicia & clades damna & compendia uite.
Nemo caret damno: poterit nec h̄re negatum.
Fortunam q̄ suis in uitam prendere uotis:
Aut fugere instantē. fors est: sua culpa ferēda
At nisi fata darent leges uite q̄ nescis q̄
Fugissent ignes Aeneam. Troia sub uno
Non euerfa uiro fatis uicisset in ipsis.
Aut lupa proiectos nutritisset maria fratres:
Roma q̄ sic enata foret: pecudum q̄ magistri
In capito linos auxissent flumina montis
Includi v̄e sua potuisset iuppiter arce.
Captus uī caput hic orbis foret igne sepulto.

Vulneribus uicto repetisset Mutius urbem.
 Solus & oppositis clausisset Horatius armis
 Pontem urbem q̄ simul: rupisset federa v̄go
 Tres q̄ sub unius fratres uirtute iacerent.
 Nulla acies tunc eucit: pendeat ab uno
 Roma uiro: regnum q̄ orbis sortita iacebat.
 Quid r̄ferā Carnis: ad mota q̄ mēib⁹ arma:
 Varronez q̄ pigrū magnum q̄ uiuere posset:
 P⁹ q̄ tuos Thralimene lac⁹: Fabiū q̄ morātē
 Accepisse iugum uictas Cartaginis arces:
 Speratum Hanibalem nostris cedisse catenis:
 Exilium q̄ rogi furtiua morte luisse:
 Adde etiam italicas uires Romam q̄ suis met
 Pugnantem menbris: adice & ciuilia bella
 Et cimbꝝ in Mario Mariū q̄ in carcere uictū
 Quod consul totiens exul q̄: ex exule consul
 Et iacuit libycis compar iactura ruinis.
 Atq̄ crepidinibus cepit Cartaginis orbem.
 Hoc nisi fata darent nunq̄ fortuna tulisset.
 Quis te niliaco periturum litore Magne
 P⁹ uictas Mithridatis opes pelag⁹ q̄ r̄ceptū
 Et tres emensē meritos ex orbe triumphos:
 Cum q̄ etiam possit alium componere magnū
 Crederz: ut corpus se peliret naufragus ignis
 Et collecta rogam facerent fragmēta carine:
 Quis tantum mutare potest sine numine fati:
 Ille etiam celo genitus celo q̄ receptus
 Cum bene compositis uictor ciuilibus armis

Iura toge regeret: totiens predicta cauere
Vulnera non potuit toto spectante senatu:
Iudicium dextra retinens nomen q̄ cruore
Deleuit proprio possent ut uincere fata.
Quid numereꝝ euerſas urbis regum q̄ ruinas?
In q̄ rogo Cresuz: Priamū q̄ in litore truncuz
Cui nec troia roguſ: qd Xerxen maius & ipſo
Naufragiū pelago: quid captos agmine reges
Romanis: positos raptos q̄ ex ignibus ignes:
Cedentem q̄ uiro flammaz qui tēpla ferebat:
Quot subite ueniūt ualidoꝝ in corpa mortes:
Se q̄ ipſe rursus fugiūt errant q̄ per ignes
Ex ipſis quidam elati rediere ſepulchris.
Atq̄ uſ uita duplex: illi uix contigit unā.
Ecce leuis p̄mit morbus: grauior q̄ remittit.
Succumbunt artes: rationis uincitur uſus.
Cura nocꝝ: ceſſare iuuat. mora ſepe malorum
Dat cauſas. ledunt q̄ cibi: peunt q̄ uenena:
Degenerant nati patribus: uincunt q̄ pentis
Ingenium q̄ ſuum retinent. tranſit q̄ per illum
Ex illo fortuna uenit. furit alter amore
Et pontū tranare poteſt & uertere Troiam.
Alterius frons eſt ſcribendis legibus apta.
Ecce patrem nati p̄munt natoſ q̄ parentes.
Mutua q̄ amati coeunt in uulnera fratres.
Non noſtrum hoc bellū eſt. cogunt tāta moueꝝ
In q̄ ſuas ferri penas laceranda q̄ membra
Et Decios non omne tulit: non omne Camilloſ

Tempus .& inuictum deuicta morte Catonē
Materies in rem superat sed lege repugnat .
Et neq; pauperas breuiore excipit annos .
Nec sunt immensis opibus uenalia fata .
Sed rapit exceptos funus : fortuna superbos :
Indicit q; rogum summis : statuit q; sepulcrum .
Quantū est hō regnum qd̄ regibus impat̄ ipsis
Quin etiam infelix uirtus & noxia felix .
Et male consultis precium est : prudētia fallit .
Nec fortuna probat causas sequitur q; merentis
Sed uaga p̄ cunctos nullo discrimine fertur .
Scilicet & aliud qd̄ nos cogat q; rogat q;
Marius & in pprias ducat mortalia leges .
Attribuat q; suos ex se nascentibus annos
Fortune q; uices : permiscet sepe ferarum
Corpa cum membris hominū : non seminis ille
Partus erit : quid enim nobis cōmune feris q;
Astra nouant formas celum q; interferit ora .
Deniq; si non est : fati cur traditur ordo
Cuncta q; temporib⁹ certis uentura canūtur :
Nec tamen hec ratio facinus defēdere pergit
Virtutem ue suis fraudare in premia donis .
Nam neq; mortiferas q̄sq; min⁹ oderit herbas
Quod non arbitrio ueniūt sed semine certo .
Gratia nec leuior tribuetur dulcibus escis
Quod natura dedit fruges : non ulla uoluntas .
Sic hominum menti tanto sit gloria maior .
Quod celo gaudente uenit . rursus q; nocentis

Oderimus magis in culpam penas q̄ creatos .
Nec refert scelus unde radat scel⁹ esse fatēdū .
Hoc quoq̄ fatale est sic ipsum expendere fatū
Quod quoniā docui superest nunc ordine certo
Celestis fabricar̄ gradus qui ducere flexo
Tramite prudentē ualeant ad sydera uatem .
Nunc tibi signorū mores summum q̄ colorem
Et studii uarias artis ex ordine reddam .
Diues fecundis aries in uellera lanis
Exutus q̄ nouis rursus spem semper habebit .
Naufragium q̄ inter subitum census q̄ beatorū
Crescendo cadet & uotis in damna feretur .
Inuulgum q̄ dabit fructus & mille p̄ artis
Vellera diuersos ex se parientia questus :
Nunc glomerare rudis : uñc rurs⁹ soluere lanas
Nunc tenuare leui filo : nunc ducere telas .
Nunc emere & uarias in questū uendere uestis
Quis sine non poterunt ulle subsistere [gentes
Vel sine luxuria : tantū est op⁹ : ipsa suimet
Afferuit Pollas manibus dignum q̄ putauit
Se q̄ aragnea magnum putat esse triūphum .
Hec studia & similis dicet nascentibus artis
Et dubia in trepido precordia pectore figet
Se q̄ sua semper cupientia uendere laude :
Taurus simplicib⁹ donauit rura co'omis
Pacatis q̄ labor ueniet : nec pectora laudi
Sed terre tribuet partus . summittit aratris
Colla . iugum q̄ suis poscit ceruicibus ipse .

Ille suis phebī portat cum cornibus orbem
M iliciam indicit terris & segnia rura
I n ueteres reuocat cultus dux ipse laboris.
N ec iacet in sulcis soluit q̄ in puluere pectus.
S erranos Curios q̄ tulit faciles q̄ p̄ arua
T radidit e q̄ suo dictator uenit aratro.
L audis amor tacite : mētes & corpa tarda
M ole ualēt: hītat q̄ puer sub fronte Cupido.
M ollis e geminis studium est & mitior etas.
P er uarios cantus modulata q̄ uocibus ora.
E t gracilis calamos & neruis insita uerba.
I ngentem q̄ sonū labor est etiā ipsa uoluptas
A rma p̄cul lituos q̄ uolūt tristem q̄ senectam
O cia & eternam pagunt in morte iuuentam.
I nueniunt & in altra uias: numeris q̄ modis q̄
C onsummant orbē postq̄ ipsos sydera līquūt
N atura ingenio minor est per que omīa seruit
I n tot fecundi gemini commenta fruuntur.
C ancer & ardenti fulgens in cardine uictum
Q uez phebū summis reuocatis currib⁹ ambit
A rticulum mundi retinet lucēs q̄ reflectit.
I lle tenax animi nullos in fusus in usus.
A ttribuit uarios quest⁹ artem q̄ lucrorum
M erce peregrina fortunam ferī per urbis.
E t grauida annose speculantem incēdia uitis
C redere opes orbis q̄ orbi bona uēderī posse.
T ot q̄ per ignotas commercia iungere terras
A t q̄ alio sub sole nouas exquirere predas.

Et rerum precio subitōs coponeſ census.
Nauigat & ſterilis optando ſortibus annos.
Dulcibus uſuris equo quoq; tempora uendit
Ingenium ſolers ſua q; in compendia pugna.
Quis dubitet uasti que ſit natura leonis?
Qual q; ſuo dict; ſigno neſcentibus artis?
Ille nouas ſemper pugnas nouabella ferarum
Apparat. & pecorum ſpolio uiuit q; rapinis.
Hoc habet hoc ſtudium poſtis ornaſ ſuperbos
Pellibus. & captas domib; configere p̄das.
Et parare metu ſiluas & uiuere rapto.
Sunt quoz ſiſis animos nec menia frenent
Sed pecorū mēbris media graſſentur in urbe.
Et laceros artus ſuſpendant fronte taberne
Luxurie q; parent cedē mortes q; lucrentur.
Ingenium ad ſubitas iras faciles q; reſſus
Quales & puero : ſentētia pectore ſimplex.
At qbus Erigone dixit nalcntibus euum.
Ore magiſterio nudos q; coerctat uirgo
Ad ſtudium ducit. mores & pectora doctis.
Artibus inſtituit. nec tam compendia cenſuſ.
Quā cās uires q; dabit perquirere rerum.
Ille decus lingue faciet regnum q; loquendi
Atq; oculos mentis qua poſſit cernere cuncta
Quamuis occultis nature condita cauſis.
Hic & ſcriptor erit felix cui littera ūbum eſt
Qui q; notis liguā ſuperet curſuz q; loquentis.
Excipiet longas noua per compendia uoces :

In uicio bonus & tenetos pudor impedit annos
Magna q̄ nature cohibendo munera frenat
Hinc fecundus erit quod mirū in uirgine: p̄t̄:
Librantel noctem chele cum tempore lucis
Per noua maturi post ānum munera Bacchi
Mensure & tribuēt usus & pondera rerum
Et palamedeis certantē uiribus ortum
Qui prius numeros rebus qui munera summis
Imposuit certum q̄ modum p̄prias q̄ figuras
Hic etiaꝫ legum tabulas & condita iura
Nouerit atq̄ notis leuibus pendentia uerba
Et licitum sciet & uetitum q̄ pena sequatur
Perpetuus populi priuato in limine pretor
Non alio potius genitus sit Seruius astro
Qui leges potius posuit q̄ iura retexit.
Deniq̄ in ambguo fuerit quodcūq̄ locatus
Et rectoris egens dirimunt examina libes:
Scorpi⁹ armata uiolenta cuspide cauda
Qua sua cū phebi currum p̄ sydera ducit
Rimatur terras & sulcis semina miscet
In bellum ardentis animos & martia castra
Efficit: & multo gaudentem sanguine ciuem
Nec preda q̄ cede magis cum q̄ ipsa sub armis
Pax agitur capiunt saltus siluas q̄ perrant
Hunc hōm nunc bela lgerūt uiolenta ferarum.
Nunc caput in mortem uendūt & fun⁹ harene
Atq̄ hostē sibi quisq̄ parat cum bella gelcunt
Sunt qb⁹ & simulacra placēt & ludus in armis.

T antus amor pugne est. discūt q̄ p̄ ocia bellū
 E t q̄d̄cunq; pari studium producitur arte.
 A t q̄bus in bifero centauri corporis fors est
 N ascendi concessa libet coniungere currus
 A rdentis: & equos ad mollia ducere frena:
 E t totis armenta sequi pascentia campis.
 Q uadrupedū oīe ḡns positis domitare mgr̄is
 E xorare tigris: rabiem q̄ auferre leoni
 C um q̄ elephāte loq̄ tantā q̄ aptare loquēdo
 A rtibus humanis uaria ad spectacula molem.
 Q uippe fere mixtū est hōinis p̄ sydera corp⁹:
 I mpositū q̄ manet: quo circa regnat in illos.
 Q uod q̄ in terra gerit curuato spicula cornu
 E t neruos tribuit membris & acumina cordi
 E t celeres motus nec delassabile pectus
 F estinos capricorne foues penetrabilibus ignis
 N unc artis studium q̄ trahis nam q̄cqd̄ in usus
 I gnis agit poscit q̄ nouas ad munera flaminas
 S ub te censendum est scrutari ceca metalla
 D epositas & opes terre q̄ exuere uenas
 M ateriam q̄ manu certa duplicarier arte
 Q uicqd̄ & argento fabricetur q̄cqd̄ & auro
 Q uod ferrum calidi soluant atq; era camini
 C onsumentq; foci cererem tua munera surgēt
 A ddis & in uestis studium mercem q̄ fugacem
 F rigore brumalem seruans p̄ sydera sortem
 Q ua retrahis ductas summa ad fastigia noctes
 N ascentem q̄ facis reuocatis lucibus annum

Hic & mobilitas rerum mutata q̄ sepe.
Mens natat & melior iūcto sub pisce senecta ē
Pars prior & ueneri mixto cum carmie seruit
Ille quoq; iflexa fontem qui p̄icit urna
Cognatas tribuit iuueñis aquarius artes .
Cernere sub terris undas :inducere terris.
Ipsa q̄ conuersis aspergere fluctibus astra
Litoribus q̄ nouis per luxū ludere ponto.
Et uarios fabricare lacus & flumina ficta.
Et peregrinātis domibus suspendere riuos
Mille sub hoc habitāt artes quas tēpat unda.
Quippe etiam mūdi faciem sedes q̄ mouebit.
Syderas celum q̄ nouum uersabit in orbem.
Que per aquas ueniūt operū pontis q̄ sequēt̄
Mite genus dulces q̄ fluunt ad sydera part⁹:
Pectora nec sordent: faciles in damna ferūtur
Nec deest nec superest census sic profluit urna
Ultima quos gemini producunt sydera pisces.
Is erit in pontum studium: uitam q̄ profundo
Credent & pupis aut pupibus arma parabūt
Quicq; & in proprios pelagus desiderat usus
In numerum ueniunt artes, uix nomina rebus
Sufficiūt: tot sunt parue quoq; mēbra carine .
Adde gubernandi studium peruenit in astra.
Et pontum celo coniunxit, nouerit orbem
Flumia q̄ & port⁹ mundi uentos q̄ necesse est
Iam q̄ huc atq; illuc caligine uertere clauum :
Et frenare ratem fluctus q̄ effindere rēctos:

Aut remis agere & lentos inflecter tonfos
Et placidum ductis euertere retibus equo :
Litoribus q̄ suis populos exponere captos:
Aut uncas celare cibis aut carcere fraudez
Nauales etiam pugnas pendentia bella.
Attribuūt: pelagi q̄ inflectos sanguine fluct⁹.
Fecundum genus est nautis & amica voluptas
Et celeres mot⁹ mutata q̄ cuncta per eum:
Hos tribuunt mores atq̄ has nascentib⁹ artis
Bis sex natura propria pollentia signa .
Sed nihil in semet totum ualet. omnia uires
Cum certis sociat signis sub partibus equis
Et uelut hospitio mundi commertia iungunt.
Concedunt q̄ suas partis retinentibus astris
Quā ptem decimā dixere decania gentes.
Anumero nomen posituz est: q̄ partib⁹ astra .
Condita tricenis triplici sub sorte feruntur
Et tribuunt denas in se coeuntibus astris.
In q̄ uicem ternis habitantur sydera signis
Sic altis natura manet consepta tenebris.
Et uerum in celo est. multa q̄ ambagine reruz
Nec breuis est usus nec amat compendia celū.
Verum alius alia opposita est & fallit imago
Mentitur q̄ suas uires & nomina celat.
Que tibi non oculis alta sed mēte fugenda est
Caligo: penitusq̄ deus non fronte notandus.
Nunc que sint giūcta q̄bus quo ue ordie reddā
Ne lateant alie uires aliena per astra.

Astrorum princeps primam suat sibi partem.
 Altera fors tauro: gemis pars tertia cedit.
 Sic inter denas diuisum ducitur astrum.
 Tot q̄ ducit uires domios quotquotq̄ ſcepit.
 Diuerſa in tauro ratio eſt: nec parte ſub illa
 Cenſetur .cancro primam mediam q̄ leoni.
 Extremam Erigone tribuit .natura p̄ aſtrum.
 Stat tamen & p̄ prias miſcet per ſingula uires
 Libra decem partes geminoꝝ prima capeſſit
 Scorpius adiuncta: centaurus tertia poſcit.
 Nec quiſquā numero diſcernitur: ordine cedit.
 Cancer in aduerſum capricorni dirigit aſtrum
 Bis quinas primum partis dignatur in illo.
 Temporis articulo ſub quo cenſetur & ipſe
 Quod facit equalis luces brumalibus umbris
 Cognataꝝ q̄ gerit diuerſo in cardine legem
 Alterius partis perfundit aquarius ignes.
 Quem ſubeūt piſces extremo ſydere cancri .
 At leo conſortis meminit ſub lege trigoni .
 Lanigerum q̄ ducem recipit taurū q̄ q̄drato.
 Coniunctum ſibi: ſub gemis pars tertia fertur
 Hos quoq̄ contigit per ſenos linea flexus.
 P̄ recipuū Erigone cancro concedit honorem.
 Cui tribuit primam partem .uicina relicta eſt.
 Vicino Nemeē tibi . pars ipſius .ima eſt
 Que ſaſtidito conceſſa eſt iure potiri.
 Sed libra exemplo gaudet pariter q̄ regenteꝝ
 Noctes atq̄ dies diuerſo in tempore ſecum

Lanigerum sequitur ut bis iuga temptet illa.
Hec autumnalis componit lancibus horas:
Nulli concedit primam: tradit q̄ sequenti
Vicinam partem: centauri tertia summa est.
Scorpius in prima capricornum pte locauit:
Alterius dominum cui nomen fecit ab undis.
Extremas uoluit partis sub piscibus esse
At qui contento minitatur spicula neruo
Lanigero primas tradit sub iure trigoni.
Et medias tauro partis: geminis q̄ supremas.
Nec manet ingratus capricornus crimine turpi
Sed munus reddit cancro: recipit q̄ receptus:
Principium q̄ sui donat, coniuncta leoni
Regna ferunt summas partes & uirginis esse
Fontibus eternis gaudens urna q̄ fluenti
Iura sui libre permittit prima regenda.
Herentis q̄ decem partis nepa uindicat ipsa.
Summas centaurus retinet iuuenile per astrū.
Iam superat gemini pisces qui sydera claudunt
Lanigero primos tradunt in fimbis usus.
Per q̄ decem medias partis tu taure receptus.
Quod superest ipsi sumunt atq̄ orbe feruntur
Extremo, sit & sortis pars ultima cedit.
Nec ratio retegat latitantis robora mundi.
In pluris q̄ modo repetita q̄ nomina celum
Diuidit & melius sociat quoq̄ sepius orbem
Nec tua sub titulis fallantur pectora notis.
Dissimulant non ostendunt mortalibus astra.

Altius est acies animi mittenda sagacis
In q̄ alio querenda manet iunctis q̄ sequendū
Viribus. & cu⁹ signi quis parte creatur
Eius habet mores atq̄ illo nascitur astro.
Talis per denas sortis natura feretur.
Testis erit uarius sub eodem sydere fetus.
Quod q̄ in tam multis animantum milib⁹ uno
Que ueniūt signo tot sunt quot corpora mores.
Et genus externum referūt aliena per astra
Confusi q̄ fluūt part⁹ hominum atq̄ feraruz.
Scilicet in partis iunguntur condita pluris:
Diuersa q̄ ferunt proprio sub nomine leges.
Nec tantum lenas aries: nec taurus aratra:
Nec gemini musas: nec merces cācer amabit.
Nec leo venator ueniet: nec virgo magistra:
Mensuris aut libra potens aut scorpi⁹ armis:
Centaur⁹ q̄ feris: igni capricorn⁹: & vndis
Ipse suis iuuenis: gemini q̄ p̄ equora pisces:
Mixa sed in pluris sociantur sydera uires.
Multū inquis tenuē q̄ iubes me ferre labore
Cernere cum facili lucem ratione uiderer.
Quod queris de⁹ est. conaris scandere celum
Fata q̄ fatali genitus cognoscere lege:
Et transire tuum pectus mundo q̄ potiri.
Pro precio labor est: nec sunt immunia tanta.
Nec mirere uie flexus rerum q̄ catenas:
Admitti potuisse sat est: sint cetera nostra.
At nisi per fossis fugiet te montibus aurum

Rurſus & in magna mergis caligine mentem
Obſtabit q̄ ſuis opibus ſuperaddita tellus
Vt ueniant gemme totus tranſibitur orbis
Nec lapidum precio pelagus cepiſſe pigebit.
Annua ſolicitū conſumunt uota coloni
Et quante mercedis erunt fallacia ruraſ
Queremus lucrum nauis: mortem q̄ ſequemur
In predas pudeat tanto bona uelle caduca
Luxurie quoq̄ pernix eſt uigil atq̄ ruinis
Venter: & ut peant ſuſpirant ſepe nepotes.
Quid celo dabim⁹: quātū eſt quo ueneat omēſ
Impēdendus hō eſt deus eſſe ut poſſit in ipſo.
Hac tibi naſcentum mores ſunt lege notandi.
Nec ſatis eſt ſignis dominantia diſcere ſigna
Per denos numeros: & que ſint inſita cuiq̄ſ
Sed proprias partis ipſas ſpectare memento
Vel glacie rigidas uel que exuſſerat ignis
Et ſteriles, utroq̄ tamen: quas largior humor
Quaſq̄ minor iam ſuccas obit, nāq̄ oīa mixtis
Viribus & uario conſurgunt ſydera textu.
Eſt equale nihil, terrenos aſpice tractus
Et maris & notis fugientia flumina ripis. !
Crimen ubiq̄ frequēs: & laudi noxia iūcta eſt
Sic ſterilis terris letis interuenit annus.
Ac ſubito rumpit paruo diſcrimine fetus.
Et modo portus erat pelagi iā ualta carybdis
Laudati q̄ cadit poſt paulum gratia ponti.
Et nunc per ſcopulos nūc campos labit amnī.

A ut faciens iter aut querens uenit ue redit ue
Sic etiam celi partes variantur in astris.
V t signum a signo sic a se discrepat ipso:
M omento q̄ negat uires utroq̄ salubris.
Q uod q̄ p̄ has gerit partes sine fruge creatur
A ut cadit aut multis sentit bona mixta queret
H e mihi signande pprio sunt carmīe partes
Sed quis tot numeros tociēs sub lege referre:
T ot partes iterare queat: tot discere sumat:
P er uarias causas faciem mutare loquendi:
I ncidimus sic uerba: piget: sed gratia deerit
I n uanum q̄ labor cedit quem despicit auris.
Sed mihi per carmen fatalia iura terenti
E t sacros celi motus ad iussa loquendum est.
Nec fingenda datur: tantum mōstrāda figura.
Ostendisse deum nimis est. dedit ipse sibi met
P ondera, nec fas est uerbis suspēdere mundū.
R ebus enim maior, nec parua est gratia nostri
O ris si causam poterit signare canendo.
A ccipe damnande que sint per sydera partes.
L anigeri ps quarta nocet: nec sexta salubris.
S eptima ps illi ac decuma decume q̄ secūda.
Q ueq̄ duas duplicat sumas septē q̄ nouem q̄:
V na q̄ viginti numeris pars addita languet.
E t q̄nta & durā consumat septima partem.
T auri nona mala ē: simit quoq̄ tertia pars est
P olt decumā: nec non decume ps septia iuncta
B is yndena nocens & bis duodena: nocentes.

Que decem tres q; ingeminat fraudata duob⁹
T riginta numeris & tu tricesima summa es
P estifera ī geminis pars priā & tertia signis.
S eptima non melior ter quina & noxia p se
V na q; bis denis breuior: nocet una q; maior:
E t similis noxe ueniet uicesima quinta
C umq; due subeūt vel cum se quatuor addunt.
N ec cancri prima immunus: nec tertia pars est
N ec sexta octaue similis decume q; pacta
P rima rapit: nec ter quīte clementior vsus .
S eptima post decimā luctū & uicesima portat:
E t quinta accedens & septima noua q; lumma:
T u quoq; contactu primo Nemeē timendus
E t prima sub parte premis & quinta sulubri
T er q; caret celo: uicesima & altera ledit
E t trib⁹ appositis uiciuz est totidē q; sequutus
V ltima nec prima melior tricesima pars est.
E r rigones nec ps prima: nec sexta: nec vna
A d decimā : nec q̄rta nec octaue utilis vnquaz.
P roxima viginti numeris et quarta timende
E t que ter decimam claudit fors vltima partē .
E t quinta in chelis et septima inutilis estu
S eptia et vndecima ē decime q; z tertia iūcta ē
Q uarta q; bis denis actis et septima & ambe
Q ue numerum claudunt nec nō tricesima ptes
S corpius in prima ledens cui tertia pars est
E t sexta et decima et que ter quinta notatur
V ndecimam geminans et que uicesima quita ē

Octauo q̄ manet numero uotum q̄ capessit.
Si te fata sinant quartam ne dilige partem
Centauri: fuge & octauā: bis sex q̄ pactis
Octo bis aut denis metuendus dicitur aer
Cum q̄ iterū duodena refert aut terna decē q̄
Aut septena quater uel cum ter dena figurat.
Nec pars optāda est capricorni septima: none
Consueuit decimā q̄ sequens quā tertia signat
Et tribus aut una que te uicesima fraudat:
Que ue auget q̄nto numero uel septima ferē

Damnanda est decime succedens prima pacte
Tercia q̄ & q̄nta numero que condita non est
Et post uiginti prima & uigesima q̄nta.
Cum q̄ illa quartā accumulāt uicesima nona.
Tercia p̄ geminos & quinta & septima pisces
Vndecima & decime metuenda est septia iūcia
Et q̄nta in quinos numeros reuocata dual q̄
Accipiens ultra summas metuenda feretur.
He partes sterilem ducunt & frigore & igni
Aera uel siccum uel q̄ supauit humor.
Sed rapidus Mauors ignis iaculatur in illum:
Saturnus sumet glaciem: Phebus q̄ calorem:

Orientia signa quid efficiant.
Nec te p̄ceptis signorū cura reliquat
partib⁹: i tempus q̄dā mutāt: & ortu
Accipiunt pprias uires vltre q̄ remittunt.
Nanq̄ vbi se summis artes extollit ab vndis

Et cernice prior flexis quoque cornibus ibit:
Non contenta suo generabit pectora censu.
Et dabit in predas animos: soluetque pudorem
Tantum audire iuuat, sic ipse in cornua fertur
Et ruit & mutat non ulli sedibus idem.
Mollia per placidas delectant ocia curas.
Sed iuuat ignotum semper transire per orbem
Scrutarique nouum pelagus: totius & esse
Orbis in hospicio. Testis tibi laniger ipse
Cum uirtutem videns aurato vellere pontum
Orbatumque sua Phrixum per fata sorore
Phalidos ad ripas & colchida terra reuexit
At quos prima creant nascentis sidera tauri
Feminei iaceant, nec longe causa petenda est
Si modo per causas naturam querere fas est
A uersus uenit in celum diuesque puellis
Pleiadum paruo referens glomerabile sidus
Accedent & rursus opes: propriaque iuuenum
Dote per inuersos exornat uomere campos.
Sed geminus equa profert cum uincula legis
Parte dabit studia & doctas producere ad artis
Nec triste ingenium: sed dulci tincta lepore
Corda creat: & uoce bonos citharaque sonanti
Instruit: & dotes alto cum pectore iungit
At niger obscura cancer cum nube feretur
Que uelut extinctus phebais ignibus ignis
Deficit & multa fuscet caligine sidus:
Lumina deficient artus: geminamque creatis

Mortē fata dabūt. sed quisq; & uiuit & effert
Si quis p̄ summas auidus produxerit undas
Ore leo & scandit malis hiscentibus orbem
Ille patri natis q; reus. quas ceperit ipse
Non legabit opes. censu q; inmergit in ipso
Tanta fames animum q; sibi tam dira cupido
Corripit ut capiat semet neq; cōpleat unq;
In q; epulas funus reuocet p̄cium q; sepulchri
Erigone surgens q; rexit secula prisca
Iulicia rursus q; eadez labentia fugit:
Alta per imperium tribuit fastigia summum
Rectorem q; dabit legum iuris q; sacrat:
Sancta pudicitiam diuorum tēpla colentem.
Sed cum autumnales ceperunt surgere chele
Felix equato genitus sub pondere libre
Iudex extreme sistet uite q; necis q;
Imponet q; iugum terris leges q; rogabit
Illum vrbes & regna tremant: nutu q; regēt
Vnius: & celi post terras iura manebunt
Scorpius extreme cum tollit lumina caude
Si quis erit stellis tam suffragantibus ortus
Vrbibus augebit terras: iunctis q; iuuentis
Mentia sub iunctis curuo describet aratro:
A ut sternet positas vrbes: in q; arua reducet
Oppida & in domibus maturas reddit aristas
Tanta erit & virtus & cum virtute potestas
Nec non arcitenens prima cū veste resurgit
Pectora elara dabit bello magnis q; triūphis

Conspicium patria uictorem duci ad arces:
Alta q̄ nunc statuet: nunc condita menia vtet.
Sed nimum indulgens reb⁹ fortuna secundis
Inuidet in facie seuit q̄ asperrima fronti
Horrendus bello Trebiaz Cannas q̄ Lacūq̄
Ante fugā talis pensabat in agmine victor
Vltimus in caude capricorn⁹ acumine summo
Militiā in ponto dictat pupis q̄ colendas:
Dura misteria & vite discrimē inertis.
Quod si quē sanctum! esse velis castuz q̄ pbū q̄
Hic tibi nascetur cum prim⁹ aquarius exit
Ne ve sit primos aueas procedere pisces
Garrulitas odiosa datur lingue q̄ venenum
Verba maligna nouas musantis sēper ad auris
Crimina per' populū populi feret ore biligui
Nulla fides merit natis sed summa libido.
Ardentem medios animū libet ire p̄ ignis
Scilicet in pisceꝝ sese citherea notauit
Cum babilonias summerfa pfugit in vndas
Anguipedem alatos vnguis Typhona ferētē
Inseruit q̄ suos squamolis piscibus ignes.
Nec solus fuerit geminis sub piscibus ortus
Frater erit dulcis ve soror mater ve duorum

De ptibus terre distributis ad signa

Punc age diuersis dominātia sydera terris
Percipe. sed sūma ē rez' referēda figura
Quatuor in partis celi describitur orbis
Nascentem q̄ ipsum q̄ diē medios q̄ calores

Te q̄ helice Totidē uenti de partib⁹ isdem
 Erumpunt secum q̄ gerūt p̄ inania bella .
 Asper ab axe ruit boreas: fugit eurus ab ortu
 Auster amat medium solē zephyr⁹ q̄ p̄fectiuz
 Hos inter bine medius e partib⁹ aure
 Expirant similes mutato nomine flatus
 Ipsa notat tellus pelagi lustrata corona
 Cingentis mediū liquidis āplexibus orbem
 In q̄ sinus pontum recipit qui vespe ab atro
 Admissus dextra Numidas Libyaꝝ q̄ calētez
 Alluit & magne quōdā Carthaginis arces
 Litora q̄ in syrtis reuocās sinuata uadofas .
 Rursus q̄ ad Nilum directis fluctibus exit
 Leba freti cedunt hispanas equore gentes
 Te q̄ in vicinis herentem galia terris
 Italie q̄ rubes dextram sumātis in vndam
 Vsq̄ canes ad Scylla tuos auidā q̄ charybdiz .
 At vbi se primum porta mare fudit ab illa
 Enatat ionio laxas q̄ vagatur in vndas
 Et prius in leuas effundens circuit omnem
 Italiam atq̄ Adriam comitatus nomine potū
 Eridani q̄ bibit fluctus: secat equora uelum
 Illyricum Epiz̄ q̄ lauat clarāq̄ Corinthum :
 Et peloponnesi patulas circumuolat oras .
 Rursus & in leuum refluit: uasto q̄ recessu
 Thessalie finis & achaia preterit arua
 Hic pontus iuuenis q̄ fretum merse q̄ puelle

Traditur inuitum fauces q̄ p̄pontidis apta
Euxino iungi ponto Meotis & vndis:
Que tergo coniuncta manet pontū q̄ mīstrat
Inde vbi in angustas iterum se nauita ptis
Helles pontiacis reuocatus fluctibus effert
Icarium egeum q̄ secat : leua q̄ nitentis
Miratur populos Asia: totidē q̄ trophea
Quot loca & innumeras gētes arcū q̄ minantē
Fluctibus & cyclicū populos: Syria q̄ p̄stam
Ingenti q̄ sinu fulgentes equore terras
Donec in Aegyptum redeunt curuata p̄ ūdas
Litora miliacis verum morientia ripis
Hec medium terris circumdat linea pontum
Atq̄ his vndaꝝ tractum constringit harenis
Mille iacent medie diffusa p̄ equora terre
Sardiniam in libyco signant vestigia plante
Trinacria italia tantum p̄cisa recessit .
Aduersa euboicos miratur grecia montis
Et genitrix Crete ciuē sortita tonantem
Pulsatur Cypros egyptia fluctibus omnis
Tot q̄ minora solo tamen emergentia ponto
Litora & eqlis Cyclades Delon q̄ Rhodō q̄
Aulida q̄ & Tenedon vicina q̄ corsica terris
Litora Sardine: primā q̄ intrantis in orbem
Oceani victricem Ebusum & balearica regna
Innumeri surgunt scopuli montes q̄ p̄ altum
Nec tantum ex vna pontus sibi parte reclusus
Faucibus abreptis orbez nam litora plura

Impulit oceano potius: sed montibus altis
Est vetitus totam ne vinceret equore terram
Nanq; inter boream ptem q; estate nitentem
In longo augusto penetrabilis equore fluctus
Peruenit & patulis tum demū infūdīt aruis.
Caspia q; exigui similis facit equora ponti.
Altera sub medium solem duo bella p vndas
Intulit oceanus terris. nam plica fluctus
Arua tenet titulum pelagi predatus ab isdem
Que regit ipse locis lato q; infundīt orbi.
Nec pcul in mollis arabas terram q; ferentem
Delicias uarie q; novos radice odores
Leniter adfundit geminantia litora pontus
Et terre mare nomen habet. media illa duob;
Quondam Carthago regnū sortita sub armis
Ignibus albanas cum contudit Hannibal arcēs
Fecit & eternis Threbiā Cānas q; sepulchris
Obruit & libyam italicas infudit in vrbis.
Hic varias pestis diuersa q; monstra ferax
Concessit bellis natura infesta futuris.
Horrēdos anguis habitata q; mēbra veneno
Et mortis partus uiuentia crimina terre.
Et vastos elephantas hab& sceuos q; leones
In penas fecunda suas parit horrida bella
Et portentosos cyclosum ludit in ortus
Ac sterili peior siccas ifestat harenas
Donec ad Aegypti ponet sua iura colonos
Inde Asiae populi diues q; p omnia tellus:

Aurati q̄ fluunt amnes: gemmis q̄ relucet
Pontus: odorate spirant medicamina silue:
India noticia maior parthi q̄ vñ orbis
Alter & in celum surgentis menia Tauri
Tot q̄ illum circa diuise nomine gentes
Ac tantum scythicas dirimētes fluctib⁹ urbes
Meotis q̄ lacus euxini q̄ aspera ponti
Aequora & extremum p̄pontidos hellespōtū
Hic Asiē metam posuit natura potentis
Quod sup̄est Europa tenet que prima natātez
Fluctibus exceptit q̄ Iouē taurum q̄ r̄soluit
Ponderē passa sui signi q̄ oneri q̄ iuuauit
Ille puellari donauit nomine fluctus
Et monumenta sub hoc titulo sacrauit amoris
Maxima terra iuris & fecundissima doctis
Vrbibus in regnum florētes oris Athene
Sparta manu: Thebas diuisit rege vel uno
Princeps illa domus troiam grecia belli.
Thessalia Epyrus q̄ potens vicina q̄ ripis
Illiris & Thrace Martem sortita colonum
Et stupefacta suos inter Germania partus
Gallia p̄tensis Hispania maxima bellis
Italiam in summam q̄ reꝝ maxima Roma
Imposuit terris celo q̄ adiungitur ipsa
Hic erit in fines orbis pont⁹ q̄ uocandus
Quem deus in partis & singula diuidit astra.
Ac sua cuiq̄ dedit tutele regna p̄ orbem
Et p̄prias gentis atq̄ vrbis addidit altas:

In qb⁹ efferent prestantis sydera uires.
 Ac velut humana est sigis dcescripta figura
 Vt q̄q̄ cōmunis eat tutela p̄ omne
 Corpus :& in p̄prium diuisis artubus extet .
 Nanq; aries capiti :taurus ceruicibus heret
 Brachia sub gemis censentur:pectora cancro :
 Te scapule nemeē vocant.teq; ilia virgo
 Libra colit clunes:& scorpis inguine regnat
 Et femur arcitenēs:genua & capricornus ama
 Crura q; defendit iuuenis:vestigia pisces iuit
 Sic alias aliud terras sibi vendicat astrum .
 Idcirco in uarias leges varias q; figuras
 Dispositum genus est hominum:pprio q; color
 Formantē gentes:sociata q; iura p̄ artus
 Materiam q; parem priuato federe signant .
 Flaua p̄ ingētis surgit Germania partus .
 Gallia vicino nimis est infecta rubore .
 A superior solidos Hispania contrahit art⁹ .
 Martia romanos orbis pater induit ora :
 Gradū q; suum miscens bene tempat artus
 Per q; coloratas subtilis grecia gentes .
 Gymnasiuz p̄fert vultu fortes q; palestras
 Et Syriam pdunt torti p̄ tempora crines .
 A ethiopes maculant orbem terras q; figuris
 Perfusos homines gentes minus India tollas
 Progenerat:mediū q; facit moderata tenore;
 Iam p̄prior tellus q; natans egyptia Nilo
 Lenus irriguis infuscat corpora campis

P enus harenosis afroium puluere terris
 E xiccet populos, & mauritania nomen
 O ris habet titulū q̄ suo fert ipsa colore
 A dde sonos totidē. vocū totidē inser̄ linguas
 E t mores p̄ sorte pares: ritus q̄ locorum.
 A dde genus p̄prium simili sub semine frugum
 E t Cererem uaria redeuntē messe p̄ orbem.
 N ec paribus siliquas referentē uiribus ōnis
 N ec te Bacche pari donantez munere terras
 A tq̄ alias aliis fundentē collib⁹ uuas.
 C innama nec totis passim nascentia campis.
 D iuerfas pecudū facies p̄prias q̄ ferarum
 E t duplici clausos elephantes carcere terre
 Q uot partes orbis totidem sub p̄tibus orbes.
 E t certis descripta nitent rationibus astra.
 P erfundunt q̄ suo subiectas equore gentes.
 L aniger in medio sortitur sydera mundo
 C ancrum inter gelidum per tempora v̄tū axis
 A sserit in uices positum q̄ euicerat ipse
 V irgine delapsa cum fratrem ad litora vexit.
 E t minimi defleuit onus dorsum q̄ leuari.
 I llum & iam uenerata colit uicina p̄pontis
 E t Syrie gentes: & laxo p̄lis amictu
 V estib⁹ ipsa suis herens: Nilus q̄ tumescens
 I n cācrum & tellus Aegypti iussa natate.
 Taurus habet Scytie mōtis: Asiaz q̄ potentē
 E t mollis arabes siluarum ditia regna.
 E uxim⁹ scyticos pont⁹ sinuatus in arcus

Sub gemis te Phebe colit p⁹ brachia fratris
Ultimus & solitum' gange colit India cancrum
Ardent ethiopes cancro cui plurimus ignis
Hoc color ipse docet. phrigeria Nemeë potiris
Idee matris famulus regni q³ ferocis
Cappadocū armenie q³ iugis Bithynia diues
Te colit & macetum tellus que vicerat orbem
Virgine sub casta felix terra q³ mari q³
Est Rhodos hospiciū recturi principis orbē
Tu q³ domus uere solis cui tota sacrata es
Cum caperent lumen magni sub cesare mūdi
Ionie que sunt vrbes & dorica rura
Arcades antiqui celebrata q³ Caria fama
Quod potius regat Italiam si feligis astruz
Q³ quod cūcta: regit quod re² ponder' nouit
Designat summas & iniquū sepat equo
Tempore quo pendent cedūt q^o nox q³ die q³
Hesperiam sua libra tenet qua condita Roma.
Orbis & imperium retinz discrimina rerum
Lancibus & politas gentes tollit q³ premit q³
Qua gent⁹ cū fratre Remus hāc cōdidit vrbe
Et p⁹rius frenat pendētez nutibus orbem
Inferius uicte syd⁹ Carthaginis arces
Et libyam Aegypti q³ latus donata q³ regna
Tyrrhenas lacrimis radiatus scorpis arces
Eruit italie q³ tamen respectat ad vndas:
Sardiniam q³ tenet fusas q³ p⁹ equora terras
Gnosia Centauro tellus circūdata ponto

Paret & ingenium Minois filius astrum
Ipse uenit geminus: celeris hic Creta sagittas
Asserit: intentosque imitatur syderis arcus.
Insula Trinacrie fluitantem adiuta sororem
Subsequitur Creten sub eodem condita signo:
Proximaque Italiae & tenui diuisa profundo
Ora patris sequitur leges nec sydere rapta est
Tu capricorne regis quicquid sub sole cadente
Expolitus gelidamque Helicem: quod tangit ab illa
Hispanas gentis seu quod fert Gallia diues
Teque feris dignam tantum Germania matrem
Asserit: ambiguum sydus terreque marisque
Aestibus assiduis terram pontumque tenentem
Sed iuuenis nudo formatus mollior arcu
Aegyptum alepidam ad vrbes tyriasque recedit
Et cylicum gentis vicina & aquarius arua.
Piscibus Euphrates dat⁹ est ubi piscis arator
Cum fugerit Typhona Venus subsedit in iudis
Magna iacet tellus magnis circumdata ripis
Parthi sed parthis domite per secula gentes
Bactraque & Herios Babylon & susa panosque
Nominaque innumeris vix amplectenda figuris
Et tigris & rubri radiantia litora ponti.
Sic diuisa manet tellus per secula cuncta
Equibus in proprias partis sunt iura trabeda
Nancque eadem que sunt signis eommercias seruant
Vtque illa inter se coeunt odioque repugnant
Nunc aduersa polo nunc & coniuncta trigono;

Que q̄ alia in uarios effectus causa gubernat
Sic terre terris respondent:urbibus urbes
Litora litoribus:regnis contraria regna:
Sic erit & sedes fugienda petenda cuiq̄
Sic speranda fices:lic & metuenda pericla
Ut genus in terram celo descendit ab alto :

De eclipticis signis.

Percipe nunc & iā q̄ sint ecliptica graio
Nominē:q̄ certos q̄si de lassata p̄ ānos
Non nunquam cessant sterili torpentia motu
Scilicet immenso nihil est equale sub euo.
Perpetuum q̄ tenēt flores unum q̄ colorem
Permutant sed cuncta diu uariantur in orbe
Et fecunda suis subsistunt frugibus arua
Continuos q̄ negant partus effeta creando.
Rursus que fuerant steriles ad semina terre
Post noua sufficiunt nullo mandante tributa
Concutitur tellus uarus compagib⁹ herens
Subducit q̄ solum pedibus:natat orbis in ipso
Et uenit oceanus pontum sitiens q̄ resoluit
Nec sese ipse capit. Sic quondā merferat urbes
Humani generis cum solus constitit heres
Deucalion scopulo q̄ orbem possedit in uno
Nec nō cum patrias Pheton tentauit habenas
Arserunt gentes timuit q̄ incendia celum:
Fugeruntq̄ nouas ardentia sydera flammās
At q̄ uno timuit condi natura sepulchro.
Intantum longo mutantur tempore cuncta

Atq; iteꝛ in semet redeunt. Sic tēpore certo
 Signa quoq; amittunt uires sumūt q; receptas
 Causa patet q; luna' suis defecit in astris
 Orba sui fratris noctis. q; immersa tenebris
 Cum medios phebī radios intercipit orbis
 Nec trahit ad cetum quo fulget delia luna .
 Hec quoq; signa suo pariter cū sydere languēt
 In curuata simul solito q; excepta uigore:
 Et ueluti clarā pheben in funere lugent
 Ipsa docet titulos cause que ecliptica signa
 Dixere antiqui pa riter sub luna laborant
 Nec vicina loco sed que contraria' fulgent
 Sicut luna suo tunc tantum deficit orbe
 Cum phebum aduersis currentē nō uidit astris
 Nec tamen equali languescunt tempore cuncta
 Namq; modo infectus totus producitur ānus :
 Nunc breuius lassata manent. nec lōgius astra
 Excedunt q; suo phebeia tempora casu
 Atq; ubi pfectum est spaciuz quod cuiq; dicat
 Implent q; suos certa statione labores
 Bina p aduersum celum fulgentia signa:
 Tum vicina labant ipsis herentia signis
 Que prius in terras ueniūt terras q; relinquūt
 Sydero non ut pugnet eontrarius orbi:
 Sed quia mundus agit cursus inclinat & ipsa
 Amissas q; negat uires nec numerata tanta
 Nec similes reddit noxas: locus omnia vertit .
Natorum rationem pspici posse.

Sed quid tam tenui p̄dest ratione nitētez
 Scrutari mūdū: si mēs sua cuiq; repugnat
 Spem q; timor tollit p̄hibet, q; e limine celi:
 Condit enim uerum uasto natura recessu
 Mortalis q; hebetat uisus et pectora nostra.
 Nec p̄desse potest q; fatis cuncta reguntur.
 Quom fatum nulla possit ratione uideri.
 Quid iuuat in semet sua p̄ conuicia ferri
 Et fraudare bonis que nec deus inuidet ipse?
 Quos q; dedit natura oculos deponere mentis.
 Perspicimus celum: cur nō & munera celi?
 In q; ipsos penitus mundum descendere sensus
 Semibul q; suis tātam componere molem:
 Et precū celi sua p̄nutricia ferre
 Extremum q; sequi portum terre q; subire
 Pendentis tractus & toto uiuere in orbe.
 Quanta & pars supest rationem discere noctis
 Iam nul q; natura latet: peruidimus omnem:
 Et capto potimur mūdo: nostrum q; parentē
 Pars sua conspiciamus: genitiq; accedim⁹ astris.
 An dubium ē habitare deum sub pectore n̄ro?
 In celum redire animas celo q; uenire:
 Vtq; sit ex omni cōstructus corpe mundus
 Aeteris atq; ignis summi terre q; maris q;
 Spiritum & in toto rapidū qui iussa gubernat:
 Sic esse in nobis terrene corpa sortis
 Sanguineas q; animal animi qui cūcta gubernat
 Dispensat q; hominē: qd mirum noscere mūdūz

Si possunt homines quibus est & mundus in ipsis
Exemplum quod dei quod est in imagine parua:
An cuius genitos nisi celo credere fas est
Esse homines: piecra iacent animalia cuncta
In terra uelmersa uadis uel in aere pendent
Omnibus una quies uenter: sensus quod per artus
Et quia consilium non est & lingua remissa
Vnus & inspectus rerum uires quod loquendi
Ingenium quod capax uarias educit in artis.
Hic partus qui cuncta regit secessit in orbem
Et domuit terram ad fruges animalia cepit
Imposuit quod uiam ponto: stetit unus in arce
Erectus capitis: victor quod ad sydera mittit
Sydereos oculos: propius quod aspectat olympum
Ingrit quod Iouem: nec sola fronte deorum
Contentus manet & celum scrutatur in alio
Cognatum quod sequens corpus sic quirit in astris
Huic in tanta fidem petim⁹ quod sepe uolucres
Accipiunt trepide quod suo sub pectore fibre
An minus est sacris rationem ducere signis
Quod peculū mortes auum quod attendere catus
Atque ideo faciem celi non inuidet orbi
Ipsie deus uultus quod suos corpus quod recludit
Semper uoluendo se quod ipsum inculcat & offert
Ut bene cognosci possit: doceat quod uidendo
Qualis eat doceat quod suas attender leges.
Ipsie uocat nostros animos ad sydera mundus
Nec patitur: quia non condit: sua iura latere

Quis putat esse nefas nosci quod cernere fas est:
 Nec contemne tuas quasi paruo in corpore vires
 Quod valet immensum est. sic auri potera pui
 Exupant pretio numerosos eris aceruos.
 Sic adamas: punctum lapidis: pretiosior auro est
 Paruula sic totum pulsit pupula celum.
 Quia quod videt oculi minus est cum maxima cernant
 Sic animi sedes tenui sub corde locata
 Per totum augusto regnat de limite corpus
 Materie ne quere modum: sed prospice vires
 Quas ratio non potest habere: ratio omnia vincit.
 Ne dubites homini diuinos credere visus
 Iam facit ipse deos mittit quod ad sidera numen
 Maius: & augusto. crescit sub principe celum;

M. MANILII ASTRONOMI
 CON. QUINTVS

Hic alius finisset opus signis
 quod relatis
 Quis aduersa meant stellarum
 numina quinque.
 Quadriugis & Phebus equis & Delia bigis
 Non ultra struxisset opus celo quod rediret
 Ac per descensum medios decurreret ignis
 Saturni Iouis & Martis Solis quod sub illis
 Post Venere & Maia natum te luna uagantem
 Me perpare via mundus iubet omnia circum

Sydera uectatum toto decurrere celo:
 Cum semel ethereos iussus conscendere curri
 Summuꝝ contingerim sua ꝑ fastigia culmen
 Hinc vocat Orion magni pars maxima celi
 Et ratis herouꝝ que nunc quoꝑ nauigat astris
 Flumina ꝑ errantis late sinuantia flexus
 Et biferus Cetꝰ squamis atꝑ ore tremendo:
 Hesperidum ꝑ vigil custos & diuitis auri:
 Et canis in totum portans incendia mundum:
 Ara ꝑ diuorum cui vota resoluit olympus
 Illinc ꝑ gemias anguis qui labitur arctos
 Enochus ꝑ memor currus: plaustrꝰ ꝑ Boetes
 Atꝑ ariadnee celestia dona corone:
 Victor & inuise Perseus cum falce Meduse
 Andromedā ꝑ necat genitor cū gūge Cepheꝰ
 Qua ꝑ uolat stellatus aquis celeri ꝑ sagitte
 Delphis certans & Iupiter alite tectus
 Cetera ꝑ in toto passim labentia celo
 Que mihi ꝑ pprias vires sunt cuncta canenda
 Quid valeant ortu qd cū mergunt in vndas:
 Et de his sex astris par quod ꝑ reducat
 Ac stellis pprias vires & tempora rerum
 Constituit magni quondaz fabricator olympꝰ
 Vir gregis & ponti victor cui parte relicta
 Nomē onus ꝑ dedit nec pelle immunis ab ipsa
 Colchidis & magicas artꝰs ꝑ uertere colchos
 Medeam iussit mouit ꝑ venena per orbem
 Nunc quoꝑ vicinam pupim ceu nauiget Argo

A c dextri lateris ducat regione p astra
 Sed cū prima suos pupis confurgit in ignis:
 Quatuor in partis cum corniger extulit horas
 Illo q̄squis erit terris oriente creatus
 R ector erit pupis: clauo q̄ immobilis herens
 M utabit pelago terras ventis q̄ sequetur
 F ortunam: totum q̄ uol& tranare pfundum
 C lassibus: atq̄ alios menses alium q̄ videre
 P haliz : & in cautes Thyphin supare tremētē
 T olle istos partus hominū sub sydere tali
 S ustuleris ballum Troie: classē q̄ solutam
 S anguine & appulsam terris: nō inuehet ūdis
 S ydera: nec pelagus Xerxes faciet q̄ teget q̄
 H iera Syracusas: Salamis nō merget Athenas
 P unica nec toto fluitabunt equore rostra
 A ctiacos q̄ sinus inter suspensus vtro q̄
 O rbis & in ponto celi fortuna natabit
 H ic ducibus ceco ducū in equore classes
 E t cort ipsa sibi tellus totus q̄ p vsus
 D iuerfos reaz ventis arcessitur orbis
 S ed summa lateris surgens de pte sinistri
 M aximus Orion magnū cōplexus olympum
 Q uo fulgente super terras celū q̄ trabente
 E t mentita diem nigras nox contra hit alas
 S olertis animos velocia corpora fing&:
 A tq̄ agilem officio mentem curas q̄ p omnis
 I n delassato pperantia corda vigore
 I nstar erit populi toto q̄ habitabit in orbe

L imina puolitans: unum q̄ p̄ ōnia verbum
M ane salutādi portans communis amicus
S ed cum se terris aries ter q̄nq̄ peractis
P artibus extollit: primuz iuga tollit ab vndis
E nichobus cliuo q̄ rotas conuellit ab imo
Q ua gelidus boreas aq̄lonibus instat acutis
I lle dabit p̄prium studium celo q̄ retentās
Q uas prius in terris agitator amauerat artis
S tare leui curru moderantem Quatuor ora
S pumigeris frenata lupis & flectere equorū
P reualidas vires ac toto stringere gyro.
A t cum laxato fugerunt cardine claustra
E xagitare feros p̄num q̄ anteire volantis
V ix q̄ rotis leuibus summuz contingere cāpū
V incentem pedibus uentos uel prima tenētez
A gmina: in obliquū cursus agitare malignos
O bstantem q̄ mora totum precludere circum
V el medium turbe nunc dextros ire p̄ orbes
F identem campo nunc meta currere acuta
S pem q̄ sub extremo dubiā suspendere casu
N ec non alterno desultor sydere dorso
Q uadrupedū & stabīl poterit defigeē plātas
P er quos vadit equos ludet p̄ terga volantū :
A ut solo uectatus equo nunc arma mouebit
N unc licet in longo p̄cussus p̄mia circo
Q uicq̄d de tali studio formatur habebit
H ic mihi Salmoneus q̄ celū imitatur in orbe
M ontib⁹ impositis missis q̄ p̄ era quadrigis

Expressisse sonum mundi sibi visus & ipsum
Amouisse Iouem terris de fulmine fingit.
Sensit & inmensos ignis super: ipse sequutus
Morte Iouē didicit generatus possit haberi
Hoc genitum credas de sydere Bellorophōte 3
Imposuisse viam mundo p̄ signa volantem :
Cui celum campus fuerat terre q̄ fretum q̄
Sub pedibus non vlla tulit vestigia campus
Hic erit Enochī surgens tibi forma cauenda
Cum q̄ decem ptes aries duplicauerit ortus
Incipient hedi tremulum p̄ducere mentum
Hirta q̄ tum demū terris p̄mittere terga
Qua dexter boreas spirat. Hec crede seuerē
Frontis opus signo: structos ne crede Catones
Aut Brutum atq̄ parē Targnū & horatia fcā
Maius onus signi est hedis nec tanta petulcis
Conueniūt leuibus: gaudēt: lasciuā q̄ signant
Pectora: & in luxus agiles agilē q̄ vigorem
Desudant: vario ducunt in amore iuuentam
In vulnus nunq̄ virtus sed sepe libido
Inpellit . t̄pis q̄ emitur uel morte voluptas:
Et mīmū cecidisse malū est sed crimē victum
Nec non & cultus pecorum nascentibus addūt
Pastorem q̄ suum generant cui fistula collo
Hereat & voces alterno p̄ oscula ducat .
Sed cum bis denas augebit septima partis
Lanigeri surgunt Hyades. quo tēpore natis
Nulla quies placet: in nullo sunt ocia fructu:

Sed populum turbā q̄ petūt reā q̄ tumultus
Sedicio clamor q̄ iuuat Gracchos q̄ tenentes
Rostra volunt mōtis q̄ sacros raros q̄ q̄rites
Pacis bella pbant cure q̄ alimenta mistrant:
Immundos q̄ greges agitant p̄ sordida rura

Hos generant Hyadū mores surgētibus astris
Vltima lanigeri cum pars excluditur orbi
Que totum ostendit terris atq̄ eruit vndis
Olenie seruans p̄gressos tollitur hedos:
Et gelido stellata polo que dextera pars est:
Officio magni mater Iouis illa tonanti
Fundamenta dedit pectus q̄ impleuit hiantis
Lacte suo: dedit & dignas ad fulmina vires
Hinc timide mentes tremebūda q̄ corda creāt
Suspensa in tripodis: leuib⁹ q̄ obnoxia causis
His & iam ingenium uisendi ignota cupido:
Vt noua p̄noctes q̄ ruunt arbusta capelle
Semper & ulterius pascentes tendere gaudēt
Taurus in aduersos preceps attollitur ortus
Sexta pte suscertantis luce sorores
Pleiades ducit: quibus aspirantibus almam
In lucem educunt Bacchi Veneris q̄ sequaces
Per q̄ dapes, mensas q̄ sup̄ petulantia corda
Et sale mordaci dulcis querentia risus.
Illis cura sui vultus frontis q̄ decore
Semperit: tortos q̄ inflexum ponere crinis
Aut vndis reuocare & rursus vertice denso

Fingere: & appositis caput emutare capillis :
 P um: cibus q̄ cauis horrentia membra polire :
 A tq̄ odisse uirum steriles q̄ optare lacertos
 F eminee vestes nec insunt tegmina plantis
 S ed species ficti q̄ placent ad mollia gressus :
 N ature pudet: atq̄ habitat sub pectore ceco
 A mbitio & morbum uirtutis noīe uitant:
 S emp amār parū est : cupiēt & amare uideri.
 I am uero geminis fraterna ferentibus astra
 I n celum summo q̄ natantibus equore pōti
 S eptima pars lepore; q̄ tulit, quo syderē natis
 V ix alas natura negat uolucris q̄ meatus
 T antus erit p̄ mēbra vigor referentia vētos .
 I lle prius victor stadio q̄ missus abibit
 I lle cito monitus rigidos eludere cestus:
 N unc exire leuis missos: nunc mittere palmis .
 I lle pilam celeri fugientem reddere planta :
 E t pedibus pensare manus & ludere saltu:
 M obilibus q̄ citos ictus glomerare lacertis
 I lle potens turbā pfundere certa pilarum
 P er totum q̄ vagus corpus disponē palmas
 V t teneat tantos orbis sibi q̄ ipse recludat
 E t uelut edoctos iubeat uolitare p̄ ipsum
 I nuigilat somnis: curas industria vincit :
 O cia p̄ varios exercet dulcia lusus.
 N unc cancro vicina canam, cui p̄te sinistra
 C onfurgunt Iugule: quibus aspirantib⁹ ortu
 T e Meleagre colunt flāmis habitantib⁹ usū

Reddentē q̄ tue p̄ mortem munera matri :
Cuius q̄ ante necem paulatim vita sepulta est
Atq̄ atlanteos conatum ferre labores :
Et calidoniā bellantem rupe puellam
Vincētem q̄ viros: & quā potuisse videri
Virgine maius erat sternentem vulnere primo
Q̄ q̄ erat Acteon filius imitandus & ante
Et canibus noua preda fuit. Ducūtur & ipsi
Retib⁹ & claudunt campos formidine mortis
Mendaces q̄ parāt foueas laqueos q̄ tenaces
Currentis q̄ feras pedicarū cōpede nectunt:
Aut canibus ferro ue necāt predas q̄ r̄portāt
Sunt q̄bus in ponto studium est cepisse ferarū
Diuersas facies & ceco merfa p̄fundo
Sternere litoreis monstrorū corpora habentis
Horrendū q̄ fretis in bella lacessere pontum
Et colare vagos inductis retibus amnis:
Ac p̄ nulla sequi dubitat vestigia predas
Luxurie: quia terra parum: fastidiet orbem
Venter: & ipse gulā Hereus ex equore pascet
At Procyon oriens cū iam uicesima cācro est
Septima q̄ ex undis pars sese emergit in astra
Venatus non ille q̄dem veꝛ arma creatis
Venandi tribuit catulos nutrire sagaces
Et genus a pauis mores numerare p̄ artes:
Retia q̄ & ualida venabula cuspidē fixa
Lenta q̄ contextis formare hastilia nodis.
Et quodcūq̄ solet venandi p̄scere cura

In proprio fabricare dabit venalia questus
Cum vero in vastos surgit Nemeus hiatus
Exoritur q̄ Canis latrat q̄ canicula flammis
Et rapit igne suo geminat q̄ incēdia solis:
Qua subdente facem terris radios q̄ mouent
Dimicat in cineres orbis: fatum q̄ sup̄mum
Sortitur: languet q̄ suis Neptunus in vndis:
Et viridis memori sanguis decedit & herbis
Cuncta p̄grinos orbis animalia querunt
Atq̄ eget alterius mundus: natura suis met
Aegrotat morbis nimios oblesso p̄ estus
In q̄ rogo uiuit. tantus p̄ sydera feruor
Fundit: atq̄ vno ceu sint in fulmine cuncta
Nec vbi se ponto p̄ pronas extulit horas
Nascentem si quē pelagi constrinxerit vnda
Effrenos animos violenta q̄ pectora fingit
Irarum q̄ dabit fluctus odium q̄ metum q̄
Totius vulgi: precurrunt verba loquentis:
Ante os est animus: nec magis condita causis
Corda micant & lingua rapit latrat q̄ loquēd
Morsibus in crebris: dentes in uoce reliqui
Ardescit vicio vicium vires q̄ ministrat
Bacchus & in flamma sceuas exulcitat iras
Nec siluas rupes q̄ timet vastos q̄ leones
Aut spumantis apri dentes atq̄ arma ferat
Effundit q̄ suas concessio in robore flammis
Nec talis mirere artis sub sydere tali
Cernis ut ipsum & iā syd⁹ venetur in astris

P regressum querit leporem comprehendere cursu
 Vltima pars magni cum tollitur ore leonis
 Crater quae auratis surgit quae stellatus ab astris
 Inde trahit qui cum quae genus moresque sequetur
 Irriguos ruris campos amnis quae lacus quae
 Et te Bacche tuas nubentem iungit ad ulmos
 Disponet quae iugis imitatus fronde choreas
 Robore uel proprio fundentem in brachia ducit :
 Te quae sibi credit semper qui matre relectis
 Adiungit calamis segetem quae interfert uuis
 Quae quae alia innumeris cultus est forma per orbem
 Pro regione colit: nec parce uina recepta
 Hauriet : e miseris & frugibus ipse fouetur
 Gaudebit quae mero merget quae in pocula mentes
 Nec solum terre spem credit inania uota
 Annone quoque uectigal merces quae sequetur
 Praecipue quas humor alit nec deserit undam
 Tales effinget mores crateris amator.
 Iam subit Erigone: quae cum ter quinque feretur
 Partibus ereptis ponto: tollentur ab undis
 Chara ariadnee quondam momenta corone
 Et mollis tribuent artis : hinc dona puella
 Namque nitent: illinc oriens est ipsa puella
 Ille colit nitidis gemmantem floribus hortum
 Pallentis violas & purpureos iacynthos
 Lilia quae & tuias imitata papauera lucas
 Vernantis quae rose rubicundo sanguine florem
 Ceruleum foliis uiridem quae in gramine collem

Conferet: & ueris depinget prata figuris
Aut uarios nectet flores certis q̄ locabit
Effinget q̄ sinu similes q̄ in mutua pressos
Incoquet atq̄ arabum siluis mulcebit odores
Eo medicos unguenta dabit referentia flatus
Vt sit adulterio succorum gratia maior
Mundicie cultus q̄ adsunt artes q̄ decore.
Et lenoniciuum uite presens q̄ uoluptas
Virginis hoc anni poscunt flores q̄ corone
At cum p̄ decimam consurgens horrida partē
Spica feret presens nascentis campus aristas:
Aruorum ingenerat studium ruris q̄ colendi:
Semina q̄ in fenus sulcatis reddere terris
Versatam q̄ sequi maiori sorte receptis
Frugibus in numeris: atq̄ horrea quereſ messi
Quod solū docuit mortalis nosse metallum
Nulla fomes non ulla forent ieiuna terris
Diues erat census saturatis gentibus orbis
Et si forte labor ruris tardauerat artis
Quis sine nulla ceres non ullus seminis usus
Subdere facturos sulci frumenta super q̄
Ducere pendentis orbis & mergere farra
Ac torrere focis hominū q̄ alimēta parare
At q̄ unum genus in multas uarias q̄ figuras
Et quia dispositis aptatur spica p̄ artem
Frugibus: instructis similis componitur rodo
Sembus q̄ suis cellas atq̄ horrea prebet
Sculpētem faciet sanctis laquearia templis

Condētem nouū celum p̄ tecta tonantis
 Hec fuerat quondā diuis concessa figura
 Nunc iam luxurie pars: & triclinia templis
 Concertant: tecti q̄ auro iam vescimur aurum
 Sed p̄te octaua surgentem cerne sagittam
 Chelarum: dabit iaculum torquere lacertis
 Et calamū neruis: glebas & mittere uirgis
 Pendentem q̄ suo uolucrē deprendere celo:
 Cuspide vel tripli securum figere piscem
 Quod totum dederim Teucro syd⁹ ue gen⁹ ue
 Te ue Philoctete cui malim credere parti
 Hectoris ille faces arcus & tela fugauit:
 Mittebat q̄ suos ignis in mille carinas
 Hic autē pharetram Troie bellum q̄ gerebat
 Maior & armatis hostis subsederat exul.
 Quin & iam ille pater tali de sydere cretus
 Esse potest: qui serpentem sup̄ ora cubantem
 Infelix nati somnum q̄ animā q̄ libentem
 Sustinuit misso petere ac p̄sternere telo.
 Arserat esse patrem: vicit natura periculum
 Et pariter iuuenem somno q̄ & morte leuauit
 Tunc iterum natum & fato p̄ somnia raptū
 At cum secretis impudus hedus in astris
 Erranti similis fratrum vestigia querit
 Post q̄ gregem longo producitur interuallo
 Solertis animos agitata q̄ pectora fundit
 Et fingit uarus non deficientia curis
 Nec tentata domo populi sunt illa mīstra

Per que magistratus & publica iura feruntur
 Non ullo curam digito que quiver. t hastam
 Defuerat q̄ bonis sector penaz q̄ lucretur
 Noxius & patriam fraudarit debitor eris
 Cognitor est; verbis: nec non lasciuat amores
 In uarios: ponet & forum: madet q̄ LEO:
 Mobilis in saltus & scene mollior arte
 Nunc surgente lyra testudinis enatat undis
 Forma p̄ heredem tantum prolata tonantis
 Qua quōdā sonitū q̄ ferēs oegrius Orpheus
 Et sensus scopulis & siluis addidit aures
 Et Diti lachrimas & morti deniq̄ finem
 Hinc uenient uocis dotes belle q̄ sonantis
 Garrula que modulos diuersa tibia forma
 Et quod cūq̄ manu loquit̄ flatu q̄ mouetur
 Ille dabit cantus inter conuiuia dulcis
 Mulcebit q̄ sono bacchum: noctes q̄ tenebit
 Carmine furtiuo' modulatus murmure uocem
 Solos & ipse suas semper cantabit ad aures
 Hic distante lyra cum pars uicesima sexta
 Chelaram surget que cornua ducit ad astra
 Sed regione' pari uix partes octo trahente
 Ara ferens thuris stellis imitantibus ignem:
 In qua deuoti' quondā cecidere gigantes
 Nec prius armavit uiolento' fulmine dextram
 Iuppiter ante deos q̄ cōstitit ipse sacerdos
 Quo potius fingent ortus q̄ tēpla colentes
 Atq̄ auctoratos in tertia iura ministros

Duorum q̄ sacras uenerantes numina uoces
Pene deos & qui possunt uentura videre
Quatuor appositis Centaurus partib⁹ offert
Sidera: & ex ipso mores nascentibus addit.
Aut stimulos aget: aut omēs mixtos q̄ iugabit
Semine quadrupedes: aut curru celsior ibit
Aut onerabit equos armis: aut ducet in arma.
Ille tenet medicas artis ad membra feraruz
Et non auditos mutaꝝ tollere motus
Hoc ē artis op⁹ non expectare gementis
Et sibi non egrum iam dudum credere corpus
Nunc subit arcitenens cui⁹ ps̄ q̄nta mitetem
Arciturum ostendit ponto. quo tēpore natis
Fortuna ipsa suos audet committere census
Regalis ut opes & sacra eraria seruent
Regnantes sub rege manent rerum q̄ mīstri
Arcitenens cum se totum p̄duxerit vndis
Ter decuma sub parte feri formantib⁹ astris
Plumeus in celum nitidis holor euolat alis
Quo surgente trahens lucē matrē q̄ reliquens
Ipse quoq̄ aërios populos celo q̄ dicatum
Alituū q̄ genus studiū census q̄ vocabit
Mille fluunt artes. aut bellum indicere mūdo
Et medios inter volucrē pensare meatus
Aut nitidos clamare suos ratione sedentem
Pascens ve super fugentia ducere lina
Tutelam q̄ gerent populi: domib⁹ ve regēdis
Prepositi curas alieno limite claudent

Atq; hinc in luxum iam uenter longius ibit
Q; modo militie numidaruz pascimur oris
P halidos & dantis accersitur inde macellum
V nde aurata nouo conuecta est equore pellis
Q uin& iam linguas hominum sensus q; docebit
A erias uolucres noua qui cōmercia ducet
V erba q; p̄cipiet nature lege negata
I p̄se deum cygnus q; colit uocem q; sub illo
N on totus uolucer secū q; immur murat intus
N ec te p̄tereant clausas qui culmine summo
P ascere aues gaudēt Veneris & redder̄ secas
A ut certis reuocare totis: totam q; p̄ urbem
Q ui gestant caueis uolucres ad iussa paratas
Q uaz omnis paruo consistit parcere census
H as erit & similis tribuēs holor aureus artes
A rcitenens magno circūdatus orbe draconis
C um veit in regione tue capricorne figure
N on inimica facit serpentum membra creatis
A ccipiunt sinibus q; suis peplo q; fluentis
O scula q; horrendis iungent impune uenemis
A t cum se patrio producit in equore piscis
I n celum q; ferens alienis finibus ibit
Q uisq; erit tali capiens sub tempore vitam
L itoribus ripis q; suos circumferet annos
P endentem & ceco captabit in equore piscem
C um q; suis domibus conchas uallo q; latentis
P rotrahit immerlas nihil est audere relictum
Q uest⁹ naufragio petitur corpus q; p̄ fundo

Immissum priter cū preda exquiritur ipsa.
Nam semper tanti merces est parua laboris
Censibus equantur conche rapidum q̄ notari
Vix q̄sq̄a est locuples oneratur terra pfūdo
Tali sorte suas artis p̄ litora tractat
Aut emit externos precio mutat q̄ labores
Institor equoree uaria sub imagine mercis.
Cumq̄ fidis magno succedunt sydera mundo
Quisitor scelerum ueniet vindex q̄ reorum
Qui commissa suis rimabitur argumentis:
In lucem q̄ trahet tacita q̄ licentia fraude.
Hinc & iam immitis tortor pene q̄ minister
Et quisq̄s uero fauit culpam ue podit
Proditur atq̄ alto qui iurgia pectore tollat
Ceruleus ponto cum se Delphinus in astra
Erigit: & squamam stellis imitantibus exit:
Ambiguus terre partus pelago q̄ creatur^d.
Nam uelut ipse citis plabitur equora pennis
Nunc summū scindens pelag⁹ nūc alta pfundi
Et senibus uires sumet fluctum q̄ figurat:
Sic uenit ex illo quisq̄s uolabit in undis
Nunc alterna ferēs in lentos brachia tractus
Et plausa resonabit aqua: nunc equore merlas
Deducet palmas furtiuo remigis usu:
Nunc in aquas rectus ueniet: passim q̄ natabit
Et uada mentitus reddet sup equora campum:
Aut immota ferens in tergo membra: lacus q̄
Non onerabit aq̄s summis q̄ accūbet in ūdis.

P'endeat q̄ sup totum sine remige pontum
Illis in ponto iucundum est querere pontum.
Corpora qui mergunt undis: ipsuz q̄ sub ātris
Herea & equoreas conantur uisere nymphas
Exportant q̄ maris predas & rapta p̄fundo
Naufragia: atq̄ imas audi scrutātur harenas
Pars ex diuerso studet & sociatur utrunq̄
Ingenus: atq̄ imo digestū semine surgit
Ad numeros & iam illa licet cognata p̄ artem
Corpora que ualido saluūt excussa petauero
Alternos q̄ cient mot⁹. delatus & ille
Nunc iacet atq̄ huius casu suspenditur ille
Membra q̄ p̄ flāmas orbes q̄ emissa flagrātis
Tollitur ut liquidis p̄ humū ponūtur in undis
Delphinū q̄ suos p̄ inane natantia motus
Et uiduata uolant pennis & in aere ludunt.
At si deficient artes remanebit in illis
Materies tamen apta: dabit natura uigorem
Atq̄ alacres cursus campo q̄ uolantia membra
Sed regione means Cepheus humētis aquari
Non dabit in lusum mores: facit ora manere
Frontis q̄ ac uultus componit pondere mētes
Pascuntur curis ueterum q̄ exempla reuoluēt
Semp & antiqui laudabunt uerba Catonis
Tutoris ue supcilium patri ui ue rigorem.
Conponent teneros & iam qui nutriat annos
Et dominum dominus prerexite lege sequatur
Qd̄q̄ agat id credat stupefact⁹ imagīe iuris.

Quin etiam tragico prestabūt verba coturno
Cuius erit q̄q̄ in chartis stilius ipse cruentus .
Nec minus & scelesq̄ facie rerum q̄ tumultu
Gaudebunt atri luctum memorari sepulchri
Ructantem q̄ patrem natos : solē q̄ reuersum
Et secum sine sole diem : thebana iuuabit
Dicere bella : uter i mixtū q̄ in fratre parētem
Querere Medee natos fratrē q̄ patrem q̄
Hinc vestis : flāmas illinc p̄ munere missas
A i eriam q̄ fugam vectos q̄ ex ignibus ānos
M ille alias reāq̄ species in carmine ducent .
Forsitan ipse & iam gestus referetur in actis .
A t si quis studio scribendi mitior ibit
Comica cōponet letis spectacula ludis
A rdentis iuuenes raptas que in amore puellas
E lusos q̄ senes : agiles q̄ p̄ omnia seruos .
Quis in cuncta suam p̄duxit secula vitam
D octior orbe suo lingue sub flore Meander
Q ui vita ostendit vitā cursus q̄ sacrauit .
E t si tanta opum vires cōmenta negarint
E xternis tamen aptus erit nunc voce poetis
N unc satyro gustu referet q̄ affatibus ora
E t sua dicendo faciet : solus q̄ p̄ omnis
I bit p̄sonas & turbas reddet in unam .
A ut magnos hereas aget scenas q̄ togatas
O mnes fortune vultus p̄ membra reducet
A equabit q̄ choros gestu coget q̄ videre
P relentē Troiā Priamū q̄ ante ora cadentem

Nunc aquile sydus referã que parte sinistra
 Rorantis iuuenis quem terris sustulit ipsa
 Fertur: & extentis predam circũuolat alis.
 Fulmina missa refert & celo militat ales:
 Bis sextam q̄ notat partẽ fluuiialis aquari.
 Illius in terris orientis tempore natus
 Ad spolia & partes surget uel cede rapinas:
 Cuiq̄ hoĩm dederĩt strages dabit ille feraꝝ.
 Nec pacem a bello: ciuẽ discernet ab hoste
 Ipse sibi lex est & fert quecumq̄ voluntas
 Precipitat vires: laus est concedere cuncta
 Et si forte bonis accesserit impetus ausis:
 Improbitas fiet virtus: & condere bella
 Et magnis patriam poterit ornare triũphis
 Et quia nõ tractat volucris sed suggerit arma
 Immissos q̄ refert ignes & fulmina reddit
 Regis erit magni ue ducis p̄ bella minister
 Ingentis q̄ suis prestabit uiribus usus.
 At cũ Cassiope bis denis partibus actis
 Aequorei iuuenis dextra de parte resurgit
 Artifices auri faciet qui mille figuris
 Vertere opus possint tenui q̄ acqrere dotem
 Materie & lapidum uiuos miscere colores.
 Hinc augusta nitent sacratis munera templis:
 Et mithridateos vultus induta trophea
 Aurea p̄hebis certantia lumina flãm̄is
 Gemmarum nitidis radiantibus lucibus ignes
 Hinc p̄opeia manẽt veteris monimẽta triũphi

Et quod erat regnū pelag⁹ fuit vna malorum
Non extincta lues semp q̄ recentia flammis.
Hinc lenocinium forme cultus q̄ repertus
Corporis atq̄ auro quesita est gratia frontis.
Per q̄ caput ducti lapides p̄ colla manus q̄:
Et pedibus niueis fulserunt aurea vincla.
Quid potius matrona velit tractare creatos.
Q̄ factū reuocare suos quod possit ad vsus:
Ac ne materies tali sub munere defit
Querere sub terris aurum furto q̄ latentem
Naturam eruere : orbem q̄ inuertere prede
Impat & glebas inter deprendere gazas
Inuitam q̄ nouo tandem p̄ducere celo.
Ille & iam fuluas auidus numerabit harenas:
Perfundet q̄ nouo stillantia litora ponto:
Parua q̄ fragmentis faciet momenta minutis
Pertulit ut legeret census spumantis in aurum
Et placentis cuperet pensare lapillos.
Verticibus medius oculos emittet auaros
Et coquet argenti glebas venam q̄ latentem
Eruet: & silicem riuo saliente liquabit:
Et facti mercator erit p̄ vtrumq̄ metalli:
Alter & alterius semp mutabit in vsus.
Talia Cassiope nascentum pectora fingit.
Andromede seq̄tur sydus que piscibus ortis
Bis sex in partis celo venit aurea dextro.
Hanc quondā pene dirorum culpa parentum
Prodidit infelix totis cum viribus omnis

Incubuit pontus: timuit naufragia te ius .
Proposita est merces uesano dedere ponto
Andromedā teneros ut belua māderet art⁹ .
Hic hymeneus erat sola q̄ in publica damna
Pro natis lachrimans ornatur uictima pena
Induitur q̄ sinus non hec in uota paratos
Virginis & uiue rapitur sine funere funus
At simul infesti uentum est ad litora ponti
Mollia p̄ duras pandū brachia cautes:
Astrinxere pedes scopulis iniecta q̄ uincla.
Et cruce virginea moritura puella pependit.
Scrutatur tamen in pena uultus q̄ pudor q̄
(Supplicia ipsa docent) niuea ceruice reclus
Molliter ipsa sue custos est sola figure
Defluxere sinus humeris fugit q̄ lacertos
Vestis: & effusi scapulis hesere capilli.
Ter circūz alcyones pennis plauere uolantes
Fleuerunt q̄ tuos miserando carmine casus:
Et tibi contextas umbram fecere p̄ alas .
At tua constituit fluctus spectacula pontus.
Assuetas q̄ sibi desit p̄fundere ripas.
Extulit & liquido Hereis ab equore uultum
Et casus miserata tuos rorauit & undas:
Ipsa leui flatu reuomens pendentia membra
Aura p̄ extremas resonauit flebile rupes .
Tandem gorgonei victorem Persea monstri
Felix illa dies redeuntem ad litora duxit.
Isq̄ ubi pendentem uidit de rupe puellam

Dirigit facie quā non stupefecerat hostis
 Vix q̄ manu spoliū tenuit. victor q̄ Meduse
 Vict⁹ ī Andromeda ē. iā cautib⁹ iūdet ipsis.
 Felices q̄ vocat teneant que membra catenas.
 At postq̄ pene causam cognouit ab ipsa
 Destinat in thalamos p̄ bellū vadere ponti:
 Altera si Gorgon ueniat non territus ire.
 Concitat aerios cursus flentis q̄ parentes
 Promissū vite recreat. pactus q̄ maritum
 Ad litus remeat. Circauidus iam surgere p̄ctus
 Ceperat: & longo fugiebāt agmine fluctus
 Impellentis onus monstri caput eminet ūda
 Scindentis pelag⁹ q̄ mouet circūsonat equor
 Dentibus: in q̄ ipso rapidū mare nauigat ore.
 Hinc vasti turgent immensis torquib⁹ orbes:
 Terga q̄ cōsumūt pelag⁹: sonat vndiq̄ syrtis.
 At q̄ ipsi metuūt montes scopuli q̄ ruentem.
 Infelix uirgo quīs sub vindice tanto
 Que tua tūc fuerat facies: ut surgit in auras
 Spiritus: ut toto caruerunt sanguine membra:
 Cum tua fata cauis e rupib⁹ ipsa videres
 Adnantem q̄ tibi penā pelagus q̄ ferentem
 Quantula p̄da maris: Sed p̄nis subuolat alte.
 Presens & celo pendens iocatur in hostem
 Gorgoneo tinctum defigens sanguine ferrum
 Illa subit contra aī surgens conuersa q̄ frōtem
 Erigit: & tortis innitens orbibus alte
 E micat: ac toto sublimis corpore fertur

Sed quātū illa subit semp iaculata p̄fundo.
 In tantū reuolat latum q̄ p̄ ethera ludit
 Perseus: & ceti subeuntis verberat ora.
 Nec cedit tamen illa viro sed seuit in auras
 Morsibus & uani crepitant sine vulnere dētes
 Efflat & in celum pelagus mergit q̄ volantem
 Sanguineis vndis pontū q̄ extollit in astra
 Spectabat pugnam pugnandi causa puella:
 Iam q̄ oblita sui metuit p̄ uindice tali
 Suspirans animo q̄ magis q̄ corpore pendet.
 Tandem confossis subleuit belua membris
 Plena maris summas q̄ itez renauit ad vndas
 Et magnum vasto contexit corpore pontum.
 Tunc quoq̄ terribilis nec virginis ore vidēda
 Perfudit liquido Perseus in marmore corpus
 Maior & ex vndis ad cautes puolat altas
 Solut q̄ herentē vinculis de rupe puellam
 Desponsam pugna nupturā dote mariti.
 Hic dedit Andromede celum stellas q̄ sacrauit
 Mercedem tanti belli quod condidit ipse
 Gorgone nō leuius monstrū: pelag⁹ q̄ leuauit.
 Quisq̄s ī Andromede surgētis tēpore pōto
 Nascitur: immitis ueniet pene q̄ minister
 Carceris & duri custos. quo stante supbe
 Prostrate iaceant miseroz in limine matres.
 Pernocēs q̄ patres cupiant extrema suorum
 Oscula & in p̄prias animā trāfferre medullas
 Carnificis q̄ venit mortē ducentis imago

Accensis q̄ rogis & stricta sepe securi
Supplicium vectigal erit qui de niq̄ possit
Pendentem e scopulis ipsam spectare puellam
Vinctoꝝ dominus socius q̄ in parte catene
Interdū penis innoxia corpora seruat.
Piscibus exortis cū pars vicesima prima
Signatum terre lumen fulgebit & orbi
Aerius nascetur equus celo q̄ uolabit :
Veloces q̄ dabit sub tali tempore partus
Omne p̄ officium uigilantia membra ferentes.
Hic glomerabit equo gyros dorso q̄ sup̄bus
Ardua bella geret rector cū milite mixtus
Nunc studio fraudare fidē poteris q̄ videre.
Mentiri, passus & campo tollere curium.
Q̄uis ab extremo citus reuolaueris orbe
Nuncius extremum uel bis penetraueris orbē
Vilibus ille & iam sanabit vulnera succis
Quadrupedum medicas artis in mēbra feraꝝ
Nouerit: humanos & que nascentur ad vsus .
Nixa genu species & graio nomine dicta
Engonasi idolon iuuenis sub origine constans
Dextra p̄ extremos attollit lumina pisces
Hinc fuga nascentum dolus insidie q̄ creantur:
Grassator q̄ venit media metuendus in urbe .
Et si forte aliquas animo consurget in artis
In prerrupta dabit studium vincet q̄ periclo.
Ingenium ad tenues aus̄ sine limite gressus :
Certa p̄ extentos ponet vestigia funes :

Et celi meditatus iter fastigia pendet
 A penina potens torulum suspendet ab ipso
 Leua sub extremis consurgūt sydera Ceti
 Piscibus Andromedā ponto celo q̄ sequētis
 Hoc trahit in pelagi cedes & vulnere notos
 Squamigeri gregis extentis laqueare pfundū
 Retibus: & pontum uinclis armare sequentem
 Et uelut in lato securas equore focas.
 Carceribus claudunt raris & cōpede nectunt
 Incautos q̄ trahunt maculaz uimie thynnos.
 Nec cepisse sat est: luctātur corpora nodis
 Expectant q̄ nouas acies ferro q̄ necantur
 Inficitur q̄ suo pmixtus sanguine pontus
 Totus cum toto iacuerunt litore prede:
 Altera fit celi cedes, scindūtur in artus:
 Corpore & ex vno varius describitur vsus:
 Illa datis melior succis pars: illa rétentis
 Hinc sanies p̄ciosa fluit: florem q̄ cruoris
 Euomit: & mixto gustū sale tempat oris.
 Illa putris turba est: strages cōfundit omnis
 Permisset q̄ suas alterna in damna figuras
 Cōmunē q̄ cibis usum succum q̄ ministrat
 At cum ceruleo stetit ipsa simillima ponto
 Squamigerum nubes terre q̄ immobilis heret
 Excipitur vasta circūuallata sagena
 Ingentis q̄ lacus & Bacchi dolia complet
 Humoris q̄ uolet socia p̄ mutua dote
 Et fluit in liquidas tabes resoluta medullas,

Quin & iaz magnas poterūt celebrare salinas
Et pontum coquore & ponti secernere vires:
Cum solidū certo distēdunt margine campum:
Ad bellum q̄ suo deductum ex equore fluctū.
Claudendo q̄ negant dum demū suscepit ūdas
A rea tum pontus p̄ solē humore nitescit
Congeritur siccum pelagus merli q̄ p̄fūdi
Canicies & nota maris spume q̄ r̄gentis
Ingētis faciunt tumulos pelagi q̄ venenum
Qd̄ q̄ erat vsus aque succo corruptus amaro
Vitali sale p̄mutant reddunt q̄ salubrem
At reuoluta polo cum primis vultib⁹ arctos
Ad sua p̄petuos reuocat vestigia passus.
Nunq̄ cincta vadis sed semp flexilis orbe:
Ac synosura minor cū prima luce resurgit
Et pariter vastus ue leon & scorp̄ius acer.
Nocte sub extrema p̄mittunt iura diei:
Non inimica fere tali sub tempore natus
Ora feret: placidus paget commertia gentis
I lle manu vastos poterit frenare leones:
Et palpare lupos: pantheris ludere captis.
Nec fugiet validas cognati syderis vrias.
In q̄ artis hominum p̄uersa q̄ munera ducet.
I lle elephanta p̄met dorso stimulis q̄ mouebit
Turpiter in tanto cedentē pondere cunctis
I lle tigrim rabie soluit paci q̄ domabit
Que q̄ alia infestant siluis animalia terras
I unget amicitias secū catulos q̄ sagaces.

Tercia pleiades dotabit forma sorores
 Feminum rubro vultū suffusa pyropo
 Inueniet q̄ parem sub te Cynosura colorem
 Et quos Delphinus iaculatur quatuor ignes
 Deltoton q̄ tribus facibus: similiq̄ nitentem
 Luce Aquilā & flexos pisces p̄ lubrica terga
 Tum q̄rtū quintū q̄ genus discernit omne
 En numero summa q̄ gradus qui iūgit ante
 Maxima p̄ mimos sensu concluditur vno
 Que neq̄ p̄ cunctas noctes neq̄ tēpore in om̄i
 Respondent alto celi summota p̄ fundo,
 Sed cū clara suos auertit Delia cursus:
 Cum q̄ vaga est illa & terris sua lumina condit:
 Merfit & ardentis Orion aureus ignis:
 Signa q̄ transgressus mutat p̄ tēpora p̄heb⁹.
 Effulget tenebris & nocte accenditur atra:
 Tunc conferta licet celi fulgentia templa
 Cernere: sem̄nib⁹ densis totum q̄ micare.
 Nec spacium stellis mundo nec credere summā
 Florib⁹ aut sicce cumulo p̄ litus harene
 Sed quot eant semp̄ nascentes equore fluctus:
 Quod delapsa cadant folioꝝ milia silus:
 Amplius hoc ignes numero uolitare p̄ orbem.
 Vt q̄ p̄ ingentē populus describitur urbem
 Precipū q̄ patres r̄tinēt & p̄ximū equester
 Ordo locū: populum q̄ equiti: populo q̄ subit⁹
 Vulg⁹ iners videas & iā sine noīe turbam:
 Sic & iā magno quedā respondere mundo

Que natura facit que celo cōdidit orbem
Sunt stelle p̄ceꝝ similes: sunt p̄xima primis
Sydera: sunt q̄ gradus atq̄ oīa iūcta priori
Maximus est populus summo q̄ culmīe fertur
Cuius p̄ numero vires natura dedisset
Ipse suas ether flāmas sufferte nequiret
Totus & accenso mundus flagraret olympo;

M. MANILII ASTRONOMI
CON. FINIS.

Ridetur merito sciorum insana caterua
Vulgo qui natum nomina surripiunt.
Heus quicumq̄ velis latia perdiscere musa
Sydereos nutus fallere difficiles.
Manilium sectare grauem, qui tempore diui
Floruit Augusti, Lector amice, uale.

M. Mani. mathematici libro priō cōtinēt hec

De origine mundi. Capitulum primum
Que terra sit rotunda. Capitulum secundum.
De duodecim signis. Capitulum tertium
De ariete. Capitulum quartum.
De eternitate mundi. Capitulum quintum.
De pararellis circulis. Capitulum sextum

De magnitudie & latitudie mūdi & signorum
Ca. septimum
De meridiano orizonto . Capitulum . octauum
De zodiaco & lacteo circulis . Capitulū . nonū

Marci. ma. mathematici libro. ii. °. cōtinēt hec

Que signa sint duplicia & biformia. Ca. primū
Que signa sint aduersa . Ca. secundum
Que signa fecunda . Capitulum tertium.
Que sint currentia signa aut recta. Ca. quartū
De mēsurā trigonū & q̄dratoꝝ in ptes. Ca. v.
De signis exagonis . Capitulum sextum.
De cōiūctis signis & q̄re sexto loco sit. Ca. vii.
De contrariis signis . Capitulum octauum .
Sub cuius dei tutela queq; signa sint. Ca. viiii .
Que membra humana cuiq; signo sint attributa
Capitulum decimum.
Signorum comertia. s. auditus. uisus. amores .
odia. Capitulum undecimum
De cardinibus mundi. Capitulum duodecimū.
Diuisio etatis in ptes celi. Ca. decimum terciū

M. mani. mathematici libro tercio cōtinēt hec

De mensura tēporū & signorū. Ca. primum
De inclinationibus mundi. Capitulū secundum
De ascētionib⁹ dēscēsi onib⁹ tēpoꝝ . Ca. iii.

Cuius signi quisq; annus aut mēsis aut dies aut
hora sit .Capitulum quartum

Quot annos tribuat unuz quodc; signū. Ca. v.

Quod annos queque loca tribuāt. Ca. sextum

Que sit triplicata signa z q̄s vires habeāt. Ca.

l. viii.

M. manili. mathematici libro .iiii. cōtinē̄t hec

Orientia signa quid efficiāt. Capitulū primum

De ptibus terre distributis ad signa. Ca. scđm.

De eclipticis signis. Capituum tertium.

Fatoꝝ rationē p̄spici posse. Capitulū quartū

Marci manili mathematici libro quīto & vlti
mo tractatur de imaginibus celi & earum locis

Inpressum neapuli per .Iodocum boensteyn

Primū vacat. M. mani. Syderib⁹. Intēdit

A ma Subseq̄t At cur Quos super

Qđ nisi Publica Instātē Infusum

Hic pos. Mascula Vulcano. At leo

Rimāt. Vt cūq; Iuppiter. In qua

Regula Chelaz Turbinis Hec erit

A eternis Iura. Oderim⁹. Et rerum

Que de. Et ceruice Cōspicuū Traditur

Si poss. Sydera Limia Sed populum

I missū. Quī etiam. Et qđ. Dirigit

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through. The text is largely illegible due to fading and bleed-through.]

UVA. BHSC. 1yR_219_3

FRANCISCI

Aretini

Epistolae.

Angelus Car-
lo de Comet

M. Manilius
Astronom

109

Biblioteca de Santa Cruz

IyR 219

